

ปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดปทุมธานี
อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา

พฤษภาคม 2554

ปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดปทุมธานี
อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา

พฤษภาคม 2554

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดปทุมธานี
อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา

พฤษภาคม 2554

ทัชชกร นาคประเสริฐ.(2554). ปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดปทุมธานี

อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี สารนิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ:

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ. อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์:

รองศาสตราจารย์ เวนนี่ กรีทอง.

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดปทุมธานี อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ปัจจัยที่ศึกษาแบ่งออกเป็น ปัจจัยด้านส่วนตัว ได้แก่ อายุ อัตรานอกโทษ บุคลิกภาพ และสุขภาพจิต ปัจจัยด้านครอบครัว ได้แก่ ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว สัมพันธภาพระหว่างผู้ต้องขังกับครอบครัว ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในเรือนจำ จังหวัดปทุมธานี ได้แก่ สัมพันธภาพระหว่างผู้ต้องขังกับเจ้าหน้าที่ และสัมพันธภาพระหว่างผู้ต้องขังกับเพื่อน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เป็นผู้ต้องขังชายเรือนจำจังหวัดปทุมธานี จำนวน 100 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ แบบสอบถามปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดปทุมธานี อำเภอสามโคก จังหวัด ปทุมธานี สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า

1. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับทักษะชีวิต ของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดปทุมธานี อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มี 5 ปัจจัย ได้แก่ อัตรานอกโทษ (x_4) บุคลิกภาพ (x_5) สัมพันธภาพระหว่างผู้ต้องขังกับครอบครัว (x_7) สัมพันธภาพระหว่างผู้ต้องขังกับเจ้าหน้าที่ (x_8) และ สัมพันธภาพระหว่างผู้ต้องขังกับเพื่อน (x_9)
2. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ทางลบกับทักษะชีวิต ของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดปทุมธานี อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มี 1 ปัจจัย ได้แก่ ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว (x_3)
3. ปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์กับทักษะชีวิต ของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดปทุมธานี อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มี 3 ปัจจัย ได้แก่ อายุ (x_1) ระดับการศึกษา (x_2) และ สุขภาพจิต(x_6)
4. ปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดปทุมธานี อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มี 3 ปัจจัย โดยเรียงลำดับจากปัจจัยที่ส่งผลมากที่สุดไปหาปัจจัยที่ส่งผลน้อยที่สุด ได้แก่ สัมพันธภาพระหว่างผู้ต้องขังกับเพื่อน (X_9) บุคลิกภาพ (X_5) และ

สัมพันธภาพระหว่างผู้ต้องขังกับเจ้าหน้าที่ (X_9) ซึ่งปัจจัยทั้ง 3 ประการ สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนทักษะชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดปทุมธานี อำเภอสสามโคก จังหวัดปทุมธานีได้ร้อยละ 48.10

5. สมการพยากรณ์ ทักษะชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดปทุมธานี อำเภอสสามโคก จังหวัดปทุมธานี เขียนได้ดังนี้

5.1 สมการพยากรณ์ทักษะชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดปทุมธานี อำเภอสสามโคก จังหวัดปทุมธานีในรูปคะแนนดิบ ได้แก่

$$\hat{Y} = .166 + .436 X_9 + .157 X_5 + .039 X_8$$

5.2 สมการพยากรณ์ทักษะชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดปทุมธานี อำเภอสสามโคก จังหวัดปทุมธานีในรูปคะแนนมาตรฐาน ได้แก่

$$Z = .453 X_9 + .289 X_5 + .221 X_8$$

FACTORS AFFECTING ON LIFE SKILL OF PRISONER AT PATHUMTHANI PRISON IN
SAMKOK DISTRICT, PATHUMTHANI PROVINCE.

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Master of Education Degree in Educational Psychology
at Srinakharinwirot University

May 2011

Thadchakorn Nakprasirt. (2011) *Factors Affecting on Life Skill of Prisoner at Pathumthani Prison in Samkok District, Pathumthani Province*. Master Project, M.Ed. (Educational Psychology). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University. Project Advisor Assoc. Prof. Waythane Greethong.

The purposes of this research were to study the factors affecting on life skill of Prisoner at Pathumthani Prison in Samkok District, Pathumthani Province. These factors were divided into 3 dimensions, first of them was personal factors : age, education self – concept, personality and mental health second of them was family factors : economic and interpersonal relationship between prisoner and family, and third of them was environmental factors : interpersonal relationship between prisoner and authority and interpersonal relationship between prisoner and peer group.

The 100 male samples: 100 males were the life skill of Prisoner at Pathumthani Prison in Samkok District, Pathumthani Province. The instrument was questionnaires of factors affecting on life skill of Prisoner at Pathumthani Prison in Samkok District, Pathumthani Province. The data was analyzed by the Pearson Product Moment Correlation Coefficient and Stepwise Multiple Regression Analysis.

The results were as follows :

1. There were significantly positive correlation among life skill of Prisoner at Pathumthani Prison in Samkok District, Pathumthani Province and 5 factors : self – concept(x_4), personality(x_5), interpersonal relationship between prisoner and family(x_7), interpersonal relationship between prisoner and authority(x_8), and interpersonal relationship between prisoner and peer group(x_9). at .01 level
2. There were significantly negative correlation between life skill of Prisoner at Pathumthani Prison in Samkok District, Pathumthani Province and 1 factors: economic(x_3). at .05 level
3. There were no significantly correlation among life skill of Prisoner at Pathumthani Prison in Samkok District, Pathumthani Province and 3 factors : age(x_1), education(x_2), and mental health(x_6). At .01 level

4. There were 3 factors significantly affecting on life skill of Prisoner at Pathumthani Prison in Samkok District, Pathumthani Province that raking from the most to the least affecters were interpersonal relationship between prisoner and peer group(x_9), personality(x_5), and interpersonal relationship between prisoner and authority(x_8) at .01 level . These 3 factors could predicted life skill of Prisoner at Pathumthani Prison in Samkok District, Pathumthani Province about percentage of 48.10

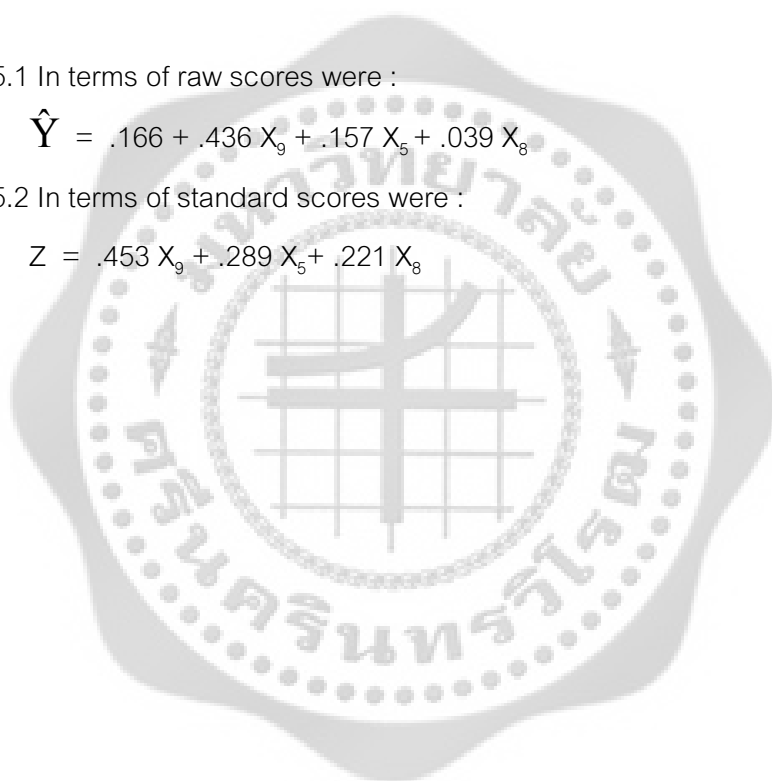
5. The predicted equation of life skill of Prisoner at Pathumthani Prison in Samkok District, Pathumthani Province were as follows :

5.1 In terms of raw scores were :

$$\hat{Y} = .166 + .436 X_9 + .157 X_5 + .039 X_8$$

5.2 In terms of standard scores were :

$$Z = .453 X_9 + .289 X_5 + .221 X_8$$

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร และคณะกรรมการสอบ
ได้พิจารณาสารนิพนธ์เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะชีวิตผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดปทุมธานี อำเภอสามโคก
จังหวัดปทุมธานี ของ ทัชชกร นาคประเสริฐ ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตร ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาการศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

.....
(รองศาสตราจารย์ เวชณี กรีทอง)

ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร

.....
(รองศาสตราจารย์ เวชณี กรีทอง)

คณะกรรมการสอบ

..... ประธาน
(รองศาสตราจารย์ เวชณี กรีทอง)

..... กรรมการสอบสารนิพนธ์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วิไลลักษณ์ พงษ์โสภา)

..... กรรมการสอบสารนิพนธ์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พาสณา จุฬรัตน์)

อนุมัติให้รับสารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.องอาจ นัยพัฒน์)

วันที่ เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2554

.....
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

ประกาศคุณประการ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจากรองศาสตราจารย์เวณี กรීทอง อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิไลลักษณ์ พงษ์โสภา และผู้ช่วยศาสตราจารย์ดร. พาสณา จุลรัตน์ กรรมการสอบปากเปล่าที่กรุณาให้คำแนะนำ คำปรึกษา ให้แนวคิดข้อเสนอแนะ ตลอดจนตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ อันเป็นประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ด้วยความกรุณา จนกระทั่งสารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วง เรียบร้อยสมบูรณ์ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในพระคุณเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิไลลักษณ์ พงษ์โสภา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดร.พาสณา จุลรัตน์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ พรรณรัตน์ พลอยเลื่อมแสง ที่กรุณาให้คำแนะนำและเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจเครื่องมือในการศึกษาวิจัยครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ในภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษาทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ และประสบการณ์ชีวิตแก่ผู้วิจัย

ขอกราบขอบพระคุณ คุณพารีย์ ยุติธรรม รองผู้บังคับบัญชาการเรือนจำจังหวัดปทุมธานี เจ้าหน้าที่ และผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดปทุมธานี ที่ให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ขอขอบคุณเพื่อนๆ สาขาจิตวิทยาการศึกษาภาคพิเศษ รหัส 49 ทุกท่านที่คอยให้ความช่วยเหลือ เป็นกำลังใจและร่วมทุกข์ร่วมสุขกันมา

ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อวันชาติ และคุณแม่สมพร นาคประเสริฐ พระครูปทุมธรรมโชติ รวมถึงสมาชิกทุกคนในครอบครัวผู้ใกล้ชิด ที่คอยให้ความช่วยเหลือและให้กำลังใจ จนสารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ คุณค่าของสารนิพนธ์ฉบับนี้ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ สมาชิกทุกคนในครอบครัว ผู้มีพระคุณทุกท่านที่เป็นแรงบันดาลใจให้กับชีวิตผู้วิจัยเสมอมา ตลอดจนบูรพาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิทยาการ ความรู้ให้กับผู้วิจัยตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงปัจจุบัน

ทัชชกร นาคประเสริฐ

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	2
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า.....	3
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า.....	3
การกำหนดประชากร และการเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	3
ตัวแปรที่ศึกษา.....	3
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	4
กรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้า.....	7
สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า.....	8
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	9
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะชีวิต.....	9
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับทักษะชีวิต.....	9
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะชีวิต.....	20
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรที่ใช้ศึกษา.....	22
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า.....	22
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า.....	22
3 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	34
การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	34
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า.....	34
วิธีการสร้างเครื่องมือ.....	34
การหาคุณภาพเครื่องมือ.....	44
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	45
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	45

สารบัญ(ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	47
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	47
การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	48
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	49
5 สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ.....	54
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	54
สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า.....	54
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า.....	54
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า.....	55
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	55
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	56
สรุปผลการศึกษาค้นคว้า.....	56
อภิปรายผลการศึกษาค้นคว้า.....	57
ข้อเสนอแนะ.....	65
บรรณานุกรม.....	67
ภาคผนวก.....	70
ภาคผนวก ก แบบสอบถามเพื่อการวิจัย.....	71
ภาคผนวก ข ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือและคุณภาพเครื่องมือ.....	83
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	90

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 แสดงข้อมูลร้อยละจำนวนทั่วไปของผู้ต้องขัง.....	49
2 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะชีวิต.....	50
3 แสดงผลการศึกษาค้นคว้าความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อ ทักษะชีวิต.....	51
4 แสดงผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณที่ส่งผลต่อทักษะชีวิต.....	52
5 แสดงปัจจัยที่สามารถพยากรณ์ปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะชีวิตโดยการวิเคราะห์ การถดถอยพหุคูณ.....	52
6 แสดงค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t) ของแบบสอบถามอัตนัยโน้ต.....	84
7 แสดงค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t) ของแบบสอบถามบุคลิกภาพ.....	85
8 แสดงค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t) ของแบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่าง ผู้ต้องขังกับครอบครัว.....	86
9 แสดงค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t) ของแบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่าง ผู้ต้องขังกับเจ้าหน้าที่.....	87
10 แสดงค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t) ของแบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่าง ผู้ต้องขังกับเพื่อน.....	88
11 แสดงค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t) ของแบบสอบถามทักษะชีวิต.....	89

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ทักษะชีวิตนั้นมีความสำคัญอย่างมากในการดำเนินชีวิตประจำวันที่จะช่วยให้บุคคลสามารถเผชิญสถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเตรียมพร้อมสำหรับการปรับตัวในอนาคต บุคคลที่มีทักษะชีวิตที่ดีนั้นสามารถที่จะแก้ไขปัญหา ปรับตัว และอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข

ในปัจจุบันนี้มีผู้ที่กระทำความผิดมากขึ้น ซึ่งเราอาจจะได้รับทราบจากสื่อต่างๆ อยู่ทุกวัน บุคคลที่กระทำความผิดกฎหมายนั้นมีทั้งคนจนและคนรวย ตลอดจนผู้ที่ได้รับการศึกษาและไม่ได้รับการศึกษา เมื่อได้กระทำความผิดจะต้องถูกลงโทษตามที่กฎหมายได้กำหนดไว้ จากสถิติผู้ต้องขังในเรือนจำทั่วประเทศ คือ ปี 2547 จำนวน 167,142 ราย ปี 2548 จำนวน 163,336 ราย และปี 2549 จำนวน 161,844 ราย (กรมราชทัณฑ์) จะเห็นได้ว่ามีผู้กระทำความผิดอยู่เป็นจำนวนมาก เมื่อบุคคลที่กระทำความผิดได้ถูกลงโทษตามที่กฎหมายกำหนดไว้ว่าต้องถูกคุมขังที่เรือนจำ ทณฑสถาน หรือที่อื่นๆ ที่กฎหมายกำหนดไว้ ก็เหมือนกับเป็นตราติดตัวตลอดเวลาว่าเคยต้องโทษมาแล้ว แม้ว่าผู้ต้องขังในเรือนจำได้รับการปฏิบัติและการอบรมพัฒนาจิตใจ เพื่อให้ นักโทษหรือผู้ต้องขังตระหนักชัดแจ้งว่าอะไรคือความดี อะไรคือความชั่ว เพื่อช่วยให้ผู้ต้องขังกลับประพฤติเป็นพลเมืองดีต่อไป (ประเสริฐ เมฆมณี: 2527) เมื่อผู้ต้องขังอยู่ในเรือนจำ ทางเรือนจำได้มีการจัดการฝึกอบรมด้านการศึกษาและการอาชีพเพื่อให้ผู้ต้องขังมีความรู้ติดตัวเพื่อนำไปประกอบอาชีพหลังจากออกจากเรือนจำสู่สังคมภายนอก แต่ในความเป็นจริงแล้วหน่วยงานหลายๆ หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนก็ยังไม่เปิดโอกาสให้ผู้ที่เคยต้องโทษร่วมทำงาน ในส่วนนี้ถือได้ว่าเป็นปัญหาที่ผู้ต้องขังจะต้องพบ อีกทั้ง เมื่อผู้ต้องขังได้ออกมาสู่สังคมภายนอก บุคคลในสังคมที่ผู้ต้องขังจะต้องมาพบนั้นสามารถยอมรับและให้โอกาสพวกเขาได้หรือไม่ และผู้ต้องขังสามารถที่จะปรับตัวเพื่อจะใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุขหรือไม่ ก็ขึ้นอยู่กับทักษะชีวิตของแต่ละบุคคลที่ใช้ในการปรับใช้ในชีวิตประจำวันหลังจากออกจากเรือนจำสู่สังคมภายนอก

ด้วยเหตุที่ผู้วิจัยได้รับคำบอกเล่าจากเจ้าหน้าที่เรือนจำทำให้ทราบถึงสภาพความเป็นอยู่ของผู้ต้องขัง รวมถึงปัญหาต่างๆ ของผู้ต้องขังภายในเรือนจำ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในเรื่องของทักษะชีวิตของผู้ต้องขังและผู้วิจัยรู้จักกับเจ้าหน้าที่ ที่เรือนจำจังหวัดปทุมธานี จึงได้ทำการสำรวจปัญหาเบื้องต้นโดยการสัมภาษณ์ ผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดปทุมธานีที่กำลังจะพ้นโทษเกี่ยวกับการวางแผนที่จะ

ดำรงชีวิตหลังจากออกไปสู่สังคมภายนอกที่กุ่มซัง จำนวน 30 คน จากการสำรวจผู้ต้องขังเรือนจำ จังหวัดปทุมธานีที่กำลังจะพ้นโทษเกี่ยวกับการวางแผนที่จะดำรงชีวิตหลังจากออกไปสู่สังคมภายนอก ที่กุ่มซังพบว่าผู้ต้องขังเหล่านี้มีความสามารถที่จะกลับไปใช้ชีวิตในสังคมซึ่งเป็นทักษะชีวิตที่แตกต่าง กันออกไป

ในการสำรวจจากการสัมภาษณ์โดยใช้คำถามว่า ท่านมีความพร้อมหรือความวิตกกังวล หรือไม่ก่อนที่จะออกสู่สังคมภายนอกที่กุ่มซัง จากการสอบถามพบคำตอบที่ผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัด ปทุมธานี ตอบมากที่สุดคือ มีความพร้อมที่จะออกสู่สังคมภายนอก เพราะผู้ต้องขังมีครอบครัวที่พร้อม จะเข้าใจ จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 53.28

คำตอบที่พบรองลงมาคือ มีความกังวลในเรื่องของบุคคลภายในสังคมว่าจะยอมรับตัวของ ผู้ต้องขังหรือไม่ หากกลับไปแล้วบุคคลที่เคยสนิทสนมจะตีตัวออกห่างหรือไม่ และกลัวว่าจะหางานทำ ไม่ได้ จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 26.64

คำตอบที่พบอันดับสุดท้ายคือ คำตอบของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดปทุมธานี ที่คิดว่าตัวเองมี ปมด้อย เพราะเคยติดคุกมาก่อน จะให้ทำดียังไงบุคคลอื่นในสังคมอื่นก็มองว่าไม่ดี และยังกลัวว่าคน อื่นๆในครอบครัวต้องมาเป็นปมด้อยเพราะตนติดคุก เช่น ลูกๆก็ถูกมองว่ามีพ่อติดคุก ทำให้ลูกโดน เพื่อนล้อ จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 19.98

จากการสำรวจปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยคิดว่าผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดปทุมธานี น่าจะมีปัญหา ทักษะชีวิต ดังที่ จิตรรา ทองเกิด (2540: 82) ได้สรุปความหมายของทักษะชีวิตไว้ว่าเป็นความสามารถ หรือสมรรถภาพที่เกิดขึ้นภายในตัวบุคคล จากการฝึกฝนอบรมในเชิงความคิดและการกระทำจนเกิด ความเคยชินที่จะนำไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาตนเองให้สามารถเผชิญและแก้ปัญหาได้อย่าง ฉลาด รวมทั้งสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข ทั้งในปัจจุบันและอนาคต ดังนั้นถ้าผู้ต้องขังดังกล่าว ไม่สามารถที่จะพัฒนาทักษะชีวิตของตนเองได้ ซึ่งอาจจะทำให้เกิดผลเสียแก่ผู้ต้องขังกลุ่มนี้ทำให้ไม่ สามารถออกไปใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข จึงควรที่จะหาสาเหตุของปัญหาโดยรีบด่วน

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัย จึงสนใจศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อทักษะชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัด ปทุมธานี อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านส่วนตัว ปัจจัยด้านครอบครัวและปัจจัยด้าน สภาพแวดล้อมในเรือนจำจังหวัดปทุมธานี กับทักษะชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดปทุมธานี อำเภอ สามโคก จังหวัดปทุมธานี

2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านส่วนตัว ปัจจัยด้านครอบครัวและปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในเรือนจำจังหวัดปทุมธานี ที่ส่งผลต่อทักษะชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดปทุมธานี อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี

3. เพื่อสร้างสมการพยากรณ์ทักษะชีวิต ของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดปทุมธานี อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ผลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เพื่อนำไปเป็นข้อมูลเบื้องต้นสำหรับ เจ้าหน้าที่เรือนจำครอบครัว ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องในการวางนโยบายเพื่อหาแนวทางที่จะพัฒนาทักษะชีวิตให้แก่ผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดปทุมธานีจนสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้เป็นอย่างดี ต่อไป

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นผู้ต้องขังชายเรือนจำจังหวัดปทุมธานี อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี จำนวน 1,100 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นผู้ต้องขังชายเรือนจำจังหวัดปทุมธานี อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี จำนวน 100 คน ได้มาจากความสมัครใจของผู้ต้องขัง

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ แบ่งเป็น 3 ด้าน ได้แก่

1.1 ปัจจัยด้านส่วนตัว ได้แก่

1.1.1 อายุ

1.1.2 ระดับการศึกษา

1.1.3 อัตรานอกโทษ

1.1.4 บุคลิกภาพ

1.1.5 สุขภาพจิต

1.2 ปัจจัยด้านครอบครัว ได้แก่

1.2.1 ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว

1.2.2 สัมพันธภาพระหว่างผู้ต้องขังกับครอบครัว

1.3 ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในเรือนจำจังหวัดปทุมธานี

1.3.1 สัมพันธภาพระหว่างผู้ต้องขังกับเจ้าหน้าที่

1.3.2 สัมพันธภาพระหว่างผู้ต้องขังกับเพื่อน

2. ตัวแปรตาม ได้แก่ ทักษะชีวิต

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ทักษะชีวิต หมายถึง ความสามารถของผู้ต้องขังทางสังคม คติวิเคราะห์ พยายามเพิ่มพูนปฏิสัมพันธ์ของตนกับผู้อื่นและสิ่งแวดล้อมในสังคมให้ประสบความสำเร็จ เพื่อสามารถแก้ปัญหาสถานการณ์วิกฤติที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมที่เป็นปัญหา ตลอดจนความสามารถที่จะส่งเสริมสุขภาพของผู้ต้องขังและชุมชน

2. ผู้ต้องขัง หมายถึง บุคคลที่ได้กระทำความผิดตามกฎหมาย และศาลได้มีคำพิพากษาให้ต้องโทษคุมขัง ณ.เรือนจำจังหวัดปทุมธานี อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี

3. เรือนจำ หมายถึง ที่ซึ่งใช้ควบคุมกักขังผู้ต้องขัง ตามที่กฎหมายกำหนด

4. ปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะชีวิต หมายถึง สิ่งส่งผลต่อทักษะชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดปทุมธานีซึ่งมีปัจจัย 3 ด้าน ได้แก่ ปัจจัยด้านส่วนตัว ปัจจัยด้านครอบครัว และปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในเรือนจำจังหวัดปทุมธานี ดังมีรายละเอียดดังนี้

4.1 ปัจจัยด้านส่วนตัว ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา อัจฉริยะ บุคลิกภาพ และสุขภาพจิต ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

4.1.1 อายุ หมายถึง บุคคลที่มีอายุ 19 ปีขึ้นไป ที่กระทำความผิดและศาลมีคำสั่งให้ถูกคุมขัง ณ.เรือนจำจังหวัดปทุมธานี อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี

4.1.2 ระดับการศึกษา ได้แก่

4.1.2.1 ไม่ได้ศึกษา

4.1.2.2 ได้รับการศึกษา

4.1.3 อัจฉริยะ หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเอง อันเป็นผลมาจากการเรียนรู้และประสบการณ์ที่ผู้ต้องขังได้มีปฏิสัมพันธ์กับสังคมและสิ่งแวดล้อม ในการวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 3 ด้านคือ

4.1.3.1 ด้านร่างกาย ได้แก่ รูปร่างหน้าตา กิริยาท่าทาง การแต่งกาย และความแข็งแรงของร่างกาย

4.1.3.2 ด้านความสามารถและการได้รับการยอมรับ ได้แก่ ความกล้าหาญ ความซื่อสัตย์ ความเป็นตัวของตัวเอง ความสามารถพึ่งตนเองได้ ความสามารถในการแก้ปัญหา ความสามารถในการทำกิจกรรมต่างๆได้ดีทางด้านสังคมและเป็นที่ยอมรับของเพื่อนฝูงและคนรอบข้าง

4.1.3.3 ด้านจิตใจ ได้แก่ มีความสุขในชีวิต อารมณ์ดี ร่าเริง แจ่มใส และมีความภาคภูมิใจในตนเอง

4.1.4 บุคลิกภาพ หมายถึง ลักษณะนิสัยที่เป็นลักษณะเฉพาะของผู้ต้องขัง ซึ่งแสดงออกถึงความคิด ความรู้สึก เพื่อตอบสนองต่อสถานการณ์ต่างๆในการดำรงชีวิต ซึ่งทำให้ผู้ต้องขังมีเอกลักษณ์ของตนเอง การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้แบ่งตามแบบสำรวจการกระทำกิจกรรมของเจนกินส์ (Jenkins' Activity Survey) ออกเป็น 2 แบบ ได้แก่ ลักษณะบุคลิกภาพแบบเอ และลักษณะบุคลิกภาพแบบบี

4.1.4.1 ลักษณะบุคลิกภาพแบบเอ ได้แก่ รักความก้าวหน้า ซอปปันฝ่าอุปสรรค มีความก้าวร้าว โกรธง่าย ซอปปันงานให้ประสบความสำเร็จ ทำงานด้วยความรวดเร็ว และไม่ซอปปันการรอคอย

4.1.4.2 ลักษณะบุคลิกภาพแบบบี ได้แก่ ค่อนข้างเฉื่อยชา จิตใจเยือกเย็น ทำงานไปเรื่อยๆ ไม่ซอปปันฝ่าอุปสรรคต่างๆ อดทนและรอคอยได้

4.1.5 สุขภาพจิต หมายถึง สภาพจิตใจของผู้ต้องขังที่สามารถแก้ปัญหา สามารถปรับตัวและปรับจิตใจได้อย่างเหมาะสมกับสังคมและสภาพสิ่งแวดล้อมที่เป็นจริง ในผู้ต้องขังที่มีสุขภาพจิตดีจะสามารถแก้ปัญหาหรือผ่อนปรนทางออกที่เหมาะสมกับสังคม วัฒนธรรม และสามารถปรับจิตใจให้ยอมรับผลที่จะเกิดตามมาได้ สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุขสบายตามอัตภาพปราศจากอาการของโรคจิตโรคประสาท

4.2 ปัจจัยด้านครอบครัว ได้แก่ ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว และสัมพันธภาพระหว่างผู้ต้องขังกับครอบครัว ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

4.2.1 ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว หมายถึง เงินเดือนหรือรายได้อื่นของบุคคลในครอบครัวของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดปทุมธานี ซึ่งพิจารณาโดยเฉลี่ยเป็นรายเดือน

4.2.2 สัมพันธภาพระหว่างผู้ต้องขังกับครอบครัว หมายถึง การปฏิบัติของผู้ต้องขังที่มีต่อบุคคลในครอบครัว และการปฏิบัติตนของบุคคลในครอบครัวต่อผู้ต้องขังก่อนที่จะเข้ารับการคุมขังที่เรือนจำจังหวัดปทุมธานี เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ดังนี้

4.2.2.1 การปฏิบัติของผู้ต้องขังกับครอบครัว ได้แก่ การเคารพ บทบาท หน้าที่ การมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นภายในครอบครัว และการขอความเห็นจากบุคคลในครอบครัวทั้งในเรื่องการงาน และเรื่องส่วนตัว

4.2.2.2 การปฏิบัติตนของบุคคลในครอบครัวต่อผู้ต้องขัง ได้แก่ การให้ความรัก ความอบอุ่น ดูแลเอาใจใส่ แบ่งเวลาให้แก่ครอบครัว คอยให้คำปรึกษาปัญหา ยอมรับความคิดเห็น และชี้แนะแก่ผู้ต้องขังได้ทั้งด้านการงานและเรื่องส่วนตัว

4.3 ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในเรือนจำจังหวัดปทุมธานี ได้แก่ สัมพันธภาพระหว่างผู้ต้องขังกับเจ้าหน้าที่ และสัมพันธภาพระหว่างผู้ต้องขังกับเพื่อน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

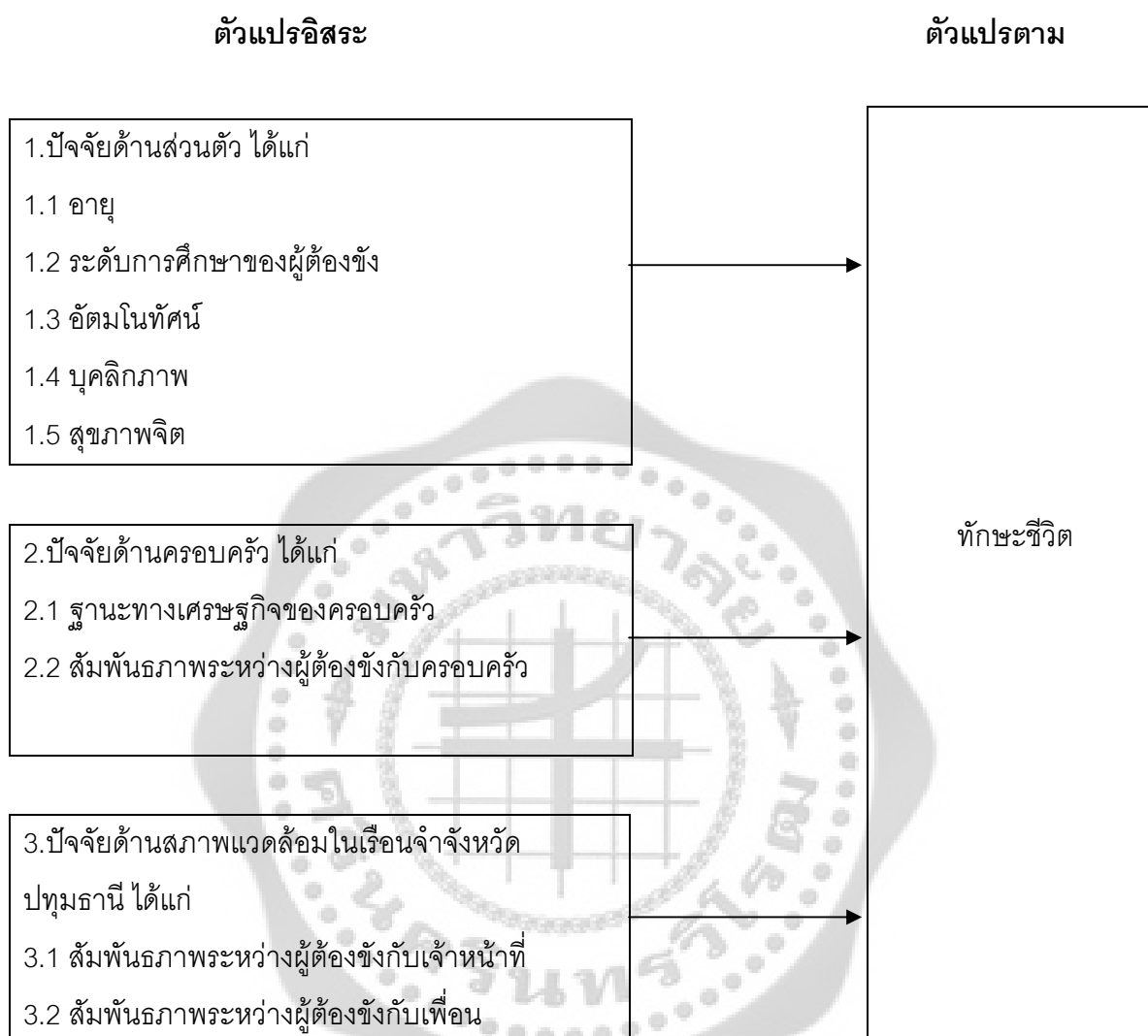
4.3.1 สัมพันธภาพระหว่างผู้ต้องขังกับเจ้าหน้าที่ หมายถึง การปฏิบัติตนของผู้ต้องขังต่อเจ้าหน้าที่ และการปฏิบัติตนของเจ้าหน้าที่ต่อผู้ต้องขัง เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันดังนี้

4.3.1.1 การปฏิบัติตนของผู้ต้องขังต่อเจ้าหน้าที่ ได้แก่ การให้ความเคารพเชื่อฟัง คำสั่งสอน ตั้งใจและสนใจในสิ่งที่เจ้าหน้าที่อบรมสั่งสอนหรือกิจกรรมที่ทางเรือนจำจัดขึ้น และการปรึกษาเมื่อมีปัญหาต่างๆ

4.3.1.2 การปฏิบัติตนของเจ้าหน้าที่ต่อผู้ต้องขัง ได้แก่ การให้ความสนใจ การเอาใจใส่ ความเป็นกันเอง ให้คำปรึกษาและชี้แนะแก่ผู้ต้องขังในปัญหาต่างๆ

4.3.2 สัมพันธภาพระหว่างผู้ต้องขังกับเพื่อน หมายถึง การปฏิบัติตนของผู้ต้องขังและเพื่อนที่ปฏิบัติต่อกัน ทั้งเรื่องส่วนตัวและเรื่องของการอยู่ร่วมกัน เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดี ได้แก่ การช่วยเหลือพึ่งพาอาศัยและกัน การมีน้ำใจต่อกัน การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความใกล้ชิด ความห่วงใย การทำงานและการอยู่ร่วมกันด้วยด้วยความรักและความสามัคคี

กรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้า

ปัจจัยด้านส่วนตัว ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษาของผู้ต้องขัง อັตมโนทัศน์ บุคลิกภาพ และสุขภาพจิต ปัจจัยด้านครอบครัว ได้แก่ ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว และสัมพันธภาพระหว่างผู้ต้องขังกับครอบครัว และปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในเรือนจำจังหวัดปทุมธานี ได้แก่ สัมพันธภาพระหว่างผู้ต้องขังกับเจ้าหน้าที่ และสัมพันธภาพระหว่างผู้ต้องขังกับเพื่อน ส่งผลต่อทักษะชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดปทุมธานี อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ผู้วิจัยจึงขอตั้งสมมติฐาน ดังนี้

สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า

1. ปัจจัยด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว และด้านสภาพแวดล้อมในเรือนจำจังหวัดปทุมธานี มีความสัมพันธ์กับทักษะชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดปทุมธานี อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี
2. ปัจจัยด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว และด้านสภาพแวดล้อมในเรือนจำจังหวัดปทุมธานี ส่งผลต่อทักษะชีวิตของผู้ต้องเรือนจำจังหวัดปทุมธานี อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะชีวิต
 - 1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับทักษะชีวิต
 - 1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะชีวิต
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะชีวิต
 - 2.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะชีวิต
 - 2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะชีวิต
3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดปทุมธานี อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะชีวิต

1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับทักษะชีวิต

1.1.1 ความหมายที่เกี่ยวข้องกับทักษะชีวิต

ความหมายและขอบข่ายของทักษะชีวิต สรุปลงสาระสำคัญของงานวิจัยนี้

องค์การอนามัยโลก (WHO, 1994: 1-4) ได้ให้ความหมายของ ทักษะชีวิต ว่าหมายถึง ความสามารถทางสังคม ความคิดวิเคราะห์ ความพยายามเพิ่มพูนปฏิสัมพันธ์ของตนกับผู้อื่นและสิ่งแวดล้อมให้ประสบความสำเร็จ เพื่อสามารถแก้ปัญหาสถานการณ์วิกฤติที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมที่เป็นปัญหา ตลอดจนเป็นความสามารถที่จะส่งเสริมสุขภาพของบุคคลและชุมชนด้วย และได้แบ่งองค์ประกอบของทักษะชีวิตไว้ 10 องค์ประกอบ จัดเป็น 5 คู่ ซึ่งสามารถจัดแบ่งตามพฤติกรรมการเรียนรู้ ได้ 3 ด้าน ดังนี้

ด้านพุทธิพิสัย ได้แก่ ความคิดสร้างสรรค์ และความคิดวิเคราะห์วิจารณ์

ด้านจิตพิสัย ได้แก่ ความตระหนักรู้ในตน และความเข้าใจผู้อื่น

ด้านทักษะพิสัย มี 3 คู่ ได้แก่ การสร้างสัมพันธภาพและการสื่อสาร

การตัดสินใจและการแก้ปัญหา

การจัดการด้านอารมณ์และความเครียด

บลูม (สุรางค์ ไคว์ตระกูล. 2544: 272-278; อ้างอิงจาก Bloom; et al. 1956) ให้ความหมายของทักษะชีวิตว่า ทักษะชีวิต หมายถึง ความคิดที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวัน และการใช้วิจารณญาณในการตัดสินใจ

กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงกลาโหมและสมาคมวางแผนครอบครัวแห่งประเทศไทย (2539: 1-3) ได้ให้ความหมายของทักษะชีวิตว่า ทักษะชีวิต (Life Skill) หมายถึง ความสามารถอันประกอบด้วยความรู้ เจตคติและทักษะ ในอันที่จะจัดการกับปัญหาอุปสรรค ในสภาพสังคมปัจจุบัน เพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการปรับตัวในอนาคต ไม่ว่าจะเป็นเรื่องสิ่งแวดล้อม ชีวิตครอบครัว สารเสพติด จริยธรรม สุขภาพ ปัญหาสังคม เป็นต้น

วริญญา อรรถยติ (2543: 13) ได้ให้ความหมายของทักษะชีวิตไว้ว่า เป็น ความสามารถของบุคคลที่เกิดจากการฝึกอบรม จนสามารถปรับตัวและเลือกทางดำเนินชีวิตที่ เหมาะสมในการเผชิญปัญหาต่างๆที่อยู่รอบตัวในสภาพสังคมปัจจุบัน และเตรียมความพร้อมสำหรับการปรับตัวในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ประเสริฐ ตันสกุล และคณะ (2538: 5) ได้ให้ความหมายของทักษะชีวิตไว้หลาย ความหมาย ดังนี้

ทักษะชีวิต หมายถึง ความสามารถและความชำนาญ ในการประเมินและการ วิเคราะห์สถานการณ์เพื่อตัดสินใจเลือกทางแก้ปัญหา ทางพฤติกรรมและสังคมที่เกิดขึ้นในชีวิตได้อย่าง ถูกต้อง

ทักษะชีวิต หมายถึง คุณลักษณะหรือความสามารถเชิงจิตวิทยา(Psychosocial Competence) เป็นทักษะภายในที่ช่วยให้เผชิญสถานการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ทักษะชีวิต หมายถึง ความสามารถพื้นฐานที่ทุกคนจำเป็นต้องใช้ในการเลือกดำเนิน ชีวิตในสังคมปัจจุบัน ให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งต้องอาศัยการถ่ายทอดประสบการณ์โดยการฝึกฝน อบรม

ยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานต์และคณะ (2538: 1-20) ให้ความหมายของทักษะชีวิตว่า หมายถึงความสามารถของคนในการจัดการแก้ปัญหาอุปสรรค โดยอาศัยเจตคติและทักษะของบุคคล

จิตรา ทองเกิด (2540: 82) ได้สรุปความหมายของทักษะชีวิตไว้ว่า เป็นความสามารถ หรือสมรรถภาพที่เกิดขึ้นภายในตัวบุคคล จากการฝึกฝนอบรมในเชิงความคิดและการกระทำจนเกิด ความเคยชินที่จะนำไปใช้และพัฒนาตนเองให้สามารถเผชิญและแก้ปัญหาได้อย่างฉลาด รวมทั้ง สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข ทั้งในปัจจุบันและอนาคต

กำไลรัตน์ เย็นสุจิตร (2540: 67 - 75) ได้ให้ความหมายของทักษะชีวิตว่า เป็น ลักษณะหรือความสามารถทางจิตสังคม ซึ่งเป็นทักษะภายในที่ช่วยให้สามารถเผชิญสถานการณ์ต่างๆ

ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ อาทิ ทักษะในการประเมินตนเองและควบคุมสถานการณ์ ทักษะในการสื่อสารต่อรอง ทักษะในการปรับตัว เป็นต้น

จากความหมายดังกล่าว โดยสรุป ทักษะชีวิต หมายถึง ความสามารถของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับความรู้ ความคิด ความรู้สึกและทักษะในด้านต่างๆ ที่เกิดจากการฝึกอบรม จนสามารถปรับตัวและเลือกทางดำเนินชีวิตที่เหมาะสมในการเผชิญปัญหาต่างๆ ที่อยู่รอบตัวในสภาพสังคมปัจจุบันและเตรียมพร้อมสำหรับการปรับตัวในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ สร้างความเข้มแข็งให้กับตนเองและสามารถพึ่งตนเองได้ในที่สุด

1.1.2 องค์ประกอบของทักษะชีวิต

ยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานต์และคณะ (2538: 1-20) ให้ความหมายของทักษะชีวิตว่า หมายถึงความสามารถของคนในการจัดการแก้ปัญหารอบตัว โดยอาศัยเจตคติและทักษะของบุคคล และมีแนวคิดเกี่ยวกับ องค์ประกอบของทักษะชีวิต ว่าประกอบไปด้วยความรู้ เจตคติและทักษะเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ และจากองค์ประกอบของทักษะชีวิตขององค์การอนามัยโลกนั้น ประเทศไทยได้นำมาพัฒนา ทั้งนี้เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพสังคม วัฒนธรรม และเพื่อให้ง่ายต่อการพัฒนาโปรแกรมการเรียนการสอน โดยมีวิธีการสอน 2 แบบ คือ การสอนเจตคติและการสอนทักษะ แทนที่จะเป็นการสอนทักษะชีวิต 10 ชนิด ดังเช่นขององค์การอนามัยโลก ดังนั้นการสอนทักษะชีวิตตามแนวคิดสรุปได้ดังนี้

เจตคติ	คุณค่าในตนเอง - ความรับผิดชอบต่อสังคม ความตระหนักในตน - ความเห็นใจผู้อื่น	กระบวนกรสอนเจตคติ
องค์ประกอบร่วม	ความคิดสร้างสรรค์ - ความคิดวิเคราะห์วิจารณ์	
ทักษะ	การสื่อสาร - ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล การตัดสินใจ - การแก้ไขปัญหา การจัดการกับอารมณ์ - การจัดการกับ ความเครียด	กระบวนกรสอนทักษะ

ภาพประกอบ 1 องค์ประกอบของทักษะชีวิตในประเทศไทย

ที่มา: ยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานต์; และคณะ. (2538). 6.

บลูม (สุรางค์ ไคว์ตระกูล. 2544: 272 – 278; อ้างอิงจาก Bloom; et al. 1956) แบ่งองค์ประกอบของทักษะชีวิตออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

1. ด้านพุทธิพิสัย ได้แก่ ความรู้ ความคิด และการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้
2. ด้านจิตพิสัย ได้แก่ ความรู้สึก อารมณ์ และทัศนคติซึ่งมีอิทธิพลต่อพฤติกรรม
3. ด้านทักษะพิสัย ได้แก่ ทักษะในการสื่อความหมาย ทักษะในการประสานงานและความชำนาญ

องค์การอนามัยโลก.(1997:2) ได้สรุปทักษะชีวิตที่เป็นแกนหลัก (Core Set of life Skills) ไว้ 10 ประการ ดังนี้

1. การตัดสินใจ (Decision - making)
2. การแก้ปัญหา (Problem Solving)
3. ความคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking)
4. ความคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Thinking)
5. การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ (Effective Communication)
6. ทักษะการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล (Interpersonal Relationship Skills)
7. การตระหนักรู้ในตน (Self - awareness)
8. ความเห็นใจผู้อื่น (Empathy)
9. การจัดการกับอารมณ์ (Coping with Emotion)
10. การจัดการกับความเครียด (Coping with Stress)

จากที่องค์การอนามัยโลกได้จัดองค์ประกอบของทักษะชีวิต 10 ประการแล้วนั้น ทางกระทรวงสาธารณสุข. (2541: 1) ได้มีการปรับเปลี่ยนโดยจัดความคิดสร้างสรรค์ ความคิดวิเคราะห์ วิจารณ์ เป็นองค์ประกอบร่วม และเป็นพื้นฐานของทุกองค์ประกอบ จัดความตระหนักรู้ในตน และ ความเห็นใจผู้อื่นเป็นด้านจิตพิสัย โดยเพิ่มเจตคติอีก 1 คู่ คือ ความภูมิใจในตนเอง และความรับผิดชอบต่อสังคม ส่วนที่เหลืออีก 3 คู่ เป็นด้านทักษะพิสัย ทั้งนี้เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพสังคมและวัฒนธรรมไทยที่อยู่ในช่วงเปลี่ยนผ่านและสับสน ด้านเจตคติและค่านิยม เพื่อให้ง่ายต่อการจัดการเรียนการสอน และพัฒนาวิธีการสอนของครู ซึ่งสามารถจัดแบ่งองค์ประกอบของทักษะชีวิตตามพฤติกรรมการเรียนรู้ได้ 3 ด้าน รวมทั้งหมดเป็น 9 องค์ประกอบ ดังนี้

ด้านพุทธิพิสัย	ได้แก่	ความคิดสร้างสรรค์ และความคิดวิเคราะห์วิจารณ์
ด้านจิตพิสัย	ได้แก่	ความตระหนักรู้ในตน และความเข้าใจผู้อื่น
ด้านทักษะพิสัย	ได้แก่	การสร้างสัมพันธภาพและการสื่อสาร การตัดสินใจและการแก้ปัญหา การจัดการด้านอารมณ์และความเครียด

การแบ่งองค์ประกอบของทักษะชีวิตตามแนวคิดของกระทรวงสาธารณสุขที่ปรับปรุงจากองค์การอนามัยโลก โดยแบ่งการเรียนรู้ได้ 3 ด้าน รวมทั้งหมด 9 องค์ประกอบ ดังนี้

องค์ประกอบของทักษะชีวิตด้านพุทธิพิสัย เป็นองค์ประกอบร่วม ได้แก่

1. ความคิดวิเคราะห์วิจารณ์ (Critical Thinking)

เบเยอร์ (Bayer. 1988: 215 - 256) ให้ความหมายความคิดวิเคราะห์วิจารณ์ หมายถึง ความสามารถในการแยกแยะข้อมูลข่าวสาร เป็นความจริงและสามารถพิสูจน์ได้

ดิวิต (สุรวงศ์ โค้วตระกูล. 2544: 316 - 327; Dewey: 1910) ให้ความหมายว่า ความคิดวิเคราะห์วิจารณ์ หมายถึง ความคิดที่เริ่มต้นจากสถานการณ์ที่ความซับซ้อน และจะสิ้นสุดลงโดยสถานการณ์นั้นจะชัดเจน

สกินเนอร์ (Skinner. 1961: 201 - 205) ให้ความหมายว่า ความคิดวิเคราะห์วิจารณ์ จะประกอบด้วยกระบวนการและความสามารถซึ่งจะช่วยให้แก้ไขปัญหาแสวงหาความรู้ วิเคราะห์ และประเมินผลไปในทิศทางที่ถูกต้อง

องค์การอนามัยโลก (WHO.1997: 2) ให้ความหมายว่า ความคิดวิเคราะห์วิจารณ์ เป็นความสามารถที่วิเคราะห์ข้อมูลข่าวสาร และสถานการณ์ที่มีอิทธิพลต่อทัศนคติและพฤติกรรม อาทิ ค่านิยม ข่าวสารต่าง ๆ เป็นต้น

กล่าวโดยสรุป ความคิดวิเคราะห์วิจารณ์ หมายถึง ความสามารถที่จะวิเคราะห์ แยกแยะข้อมูลข่าวสาร ประเมินปัญหาและสถานการณ์ต่าง ๆ รอบตัว ตลอดจนสามารถได้บทสรุปที่เที่ยงตรงโดยคำนึงถึงเหตุผลและข้อเท็จจริง

2. ความคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking)

กิลฟอร์ด (อารี พันธุ์มณี. 2543: 3 - 11; อ้างอิงจาก Guilford. 1950) กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์ หมายถึง ความคิดหลายทิศทาง หลายแง่หลายมุม คิดได้กว้างไกล ซึ่งลักษณะความคิดเช่นนี้จะนำไปสู่การคิดประดิษฐ์สิ่งแปลกใหม่ และการคิดค้นพบวิธีแก้ปัญหา

เกตเซลส์ และแจ็กสัน (อารี พันธุ์มณี. 2543: 3 - 11; Getzels; & Jackson. 1975) กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นการคิดที่หาคำตอบหลาย ๆ คำตอบ ซึ่งลักษณะเช่นนี้มักเกิดกับบุคคลที่มีอิสระในการตอบสนอง

สเปียร์แมน (Spearman. 1963: 124 – 126) ได้ให้ความหมายว่า ความคิดสร้างสรรค์ คือความสามารถของมนุษย์ในการสร้างผลผลิตใหม่ ๆ

กระทรวงสาธารณสุข และคณะ (2541: 2) ให้ความหมายว่า ความสามารถในการคิดอย่างกว้างขวางโดยไม่ยึดติดอยู่ในกรอบ

พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา (2542: 158) กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นกระบวนการทางสมองของมนุษย์ ที่สามารถคิดได้กว้างไกลหลายทิศทาง โดยการเชื่อมโยงและผสมผสานความคิด และจัดระเบียบความคิดออกมาในที่แปลกใหม่ ไม่ซ้ำแบบเดิม

จากข้อความดังกล่าวข้างต้น กล่าวโดยสรุป ความคิดสร้างสรรค์ หมายถึง กระบวนการทางสมองของบุคคลในการคิดแบบอเนกนัย คือความคิดหลายทิศทาง หลายแง่ หลายมุม แปลกใหม่ มีคุณค่า การประดิษฐ์คิดค้นสิ่งต่าง ๆ มีอิสระทางความคิดโดยไม่ยึดติดอยู่ในกรอบ รวมทั้งสามารถค้นพบวิธีการแก้ปัญหาอันจะเป็นประโยชน์แก่ตนเองและสังคม

องค์ประกอบของทักษะชีวิตด้านจิตพิสัย ประกอบด้วยองค์ประกอบ 2 คู่ คือ

คู่ที่ 1 ได้แก่ ความตระหนักรู้ในตน และความเห็นใจผู้อื่น

คู่ที่ 2 ได้แก่ ความภูมิใจในตนเอง และความรับผิดชอบต่อสังคม

1. ความตระหนักรู้ในตนเอง (Self Awareness)

องค์การอนามัยโลก (WHO. 1997: 2 – 5) ให้ความหมายของการตระหนักรู้ในตนเองว่า หมายถึง ความสามารถในการเข้าใจจุดดี จุดด้อยของตนเอง อะไรที่พึงปรารถนาและอะไรไม่พึงปรารถนา และเข้าใจความแตกต่างของบุคคลอื่น ไม่ว่าจะในเรื่องความสามารถ เพศ ระดับการศึกษา ศาสนา สีผิว ท้องถิ่น สุขภาพ ฯลฯ

2. ความเห็นใจผู้อื่น (Empathy)

โกลแมน (Goleman. 1995: 43 – 44) กล่าวว่า ความเห็นใจผู้อื่น เป็นความรู้สึก ความห่วงใย และความสงสารบุคคลอื่น

กระทรวงสาธารณสุข และคณะ (2541: 2) ให้ความหมายว่า ความเห็นใจผู้อื่น หมายถึง ความสามารถในการเห็นใจและเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น

จากข้อความดังกล่าวข้างต้น กล่าวโดยสรุปความเห็นใจผู้อื่น หมายถึง ความสามารถในการเข้าใจในความรู้สึก และเห็นอกเห็นใจในบุคคลอื่นที่แตกต่างจากเรา ไม่ว่าจะเป็นเรื่อง เพศ วัย ระดับการศึกษา ศาสนา สีผิว ท้องถิ่น สุขภาพ เป็นต้น ซึ่งจะช่วยให้เราเข้าใจและยอมรับความแตกต่างของบุคคลอื่น และจะส่งผลต่อความสัมพันธ์อันดีทางสังคม

3. ความภาคภูมิใจในตนเอง (Self Esteem)

มาสโลว์ (Maslow. 1954: 411) กล่าวว่า บุคคลที่มีความภาคภูมิใจในตนเอง จะส่งผลต่อความเชื่อมั่นในตนเอง มีความรู้สึกที่ตนเองมีคุณค่า ต้องการให้บุคคลอื่นยอมรับนับถือตนเอง มีความสามารถ และประโยชน์ต่อสังคม ถ้าความต้องการนี้ถูกขัดขวาง จะทำให้บุคคลรู้สึกว่ามีปมด้อยหรือและเสียความภาคภูมิใจในตนเอง

พาลิโต (ชมพู่ สิริพรหมภักทร. 2539: 16; Palito. 1977) กล่าวว่า ความภาคภูมิใจในตนเอง เป็นการประเมินคุณค่าของตนเองตามที่คิด ประกอบด้วยความรู้สึกที่ตนเองมีความสามารถมีคุณค่า

ลอเรนซ์ (Lawrence. 1987: 4) ได้ให้ความหมายของความภาคภูมิใจในตนเองว่าเป็นการประเมินตนเองของบุคคลจากการวิเคราะห์ตนเองในสิ่งที่เป็นอย่างจริง กับสิ่งที่บุคคลคาดหวัง

เกียรติวรรณ อามาตยกุล (2527: 14 – 15) กล่าวว่า ความภาคภูมิใจในตนเอง เป็นความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง รู้สึกว่าตนเองมีค่า มีความสามารถและพร้อมที่จะนำสิ่งเหล่านี้มาใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่นได้ และเป็นความรู้สึกที่เกิดจากการมองเห็นความแตกต่างระหว่างบุคคล

จากความหมายดังกล่าวข้างต้นกล่าวโดยสรุปความภาคภูมิใจในตนเอง หมายถึง ความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง การประเมินคุณค่าตนเอง ทศนคติเกี่ยวกับการยอมรับตนเองและความรู้สึกที่ตนเองมีคุณค่า เช่น ความมีน้ำใจ รู้จักให้ รู้จักรับ ค้นพบ กีฬา ศิลปะ ฯลฯ โดยมีได้มุ่งสนใจอยู่แต่เรื่องรูปร่าง หน้าตา เสน่ห์ หรือความสามารถทางเพศ การเรียนเก่ง ฯลฯ เท่านั้น

4. ความรับผิดชอบต่อสังคม (Social Responsibility)

ฟิลิปโป (ระพีพร นิยมประยูร. 2537: 30; อ้างอิงจาก Cattell. 1963: 145) กล่าวว่า บุคคลที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึง บุคคลที่มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ มีความบากบั่นพากเพียร และยึดมั่นในเกณฑ์

กล่าวโดยสรุป ความรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึง ความรู้สึกที่ตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสังคม และมีส่วนรับผิดชอบต่อความเจริญหรือความเสื่อมของสังคม และความรับผิดชอบต่อสังคมมีส่วนสัมพันธ์ใกล้ชิดกับความภูมิใจในตนเอง เพราะหากคนเรามีความภูมิใจในตนเอง คนเหล่านี้ก็จะมีแรงจูงใจที่จะทำดีกับผู้อื่นและสังคม

องค์ประกอบของทักษะชีวิตด้านทักษะพิสัย ประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 คู่ ดังนี้

- คู่ที่ 1 ทักษะการสร้างสัมพันธภาพและการสื่อสาร
- คู่ที่ 2 ทักษะการตัดสินใจและการแก้ไขปัญหา
- คู่ที่ 3 ทักษะการจัดการกับอารมณ์และความเครียด

คู่มือที่ 1 ทักษะการสร้างความสัมพันธ์และการสื่อสาร (Interpersonal Relationship and Communication Skills)

พีไลรัตน์ ทองอุไร (2529: 57) กล่าวว่า การสร้างสัมพันธภาพ หมายถึง การมีปฏิสัมพันธ์กัน เพื่อให้เกิดกระบวนการระหว่างบุคคลขึ้น เพื่อให้เกิดการยอมรับซึ่งกันและกัน

องค์การอนามัยโลก (WHO. 1997: 2) กล่าวว่า การสร้างสัมพันธภาพ หมายถึง ความสามารถที่ช่วยให้บุคคลมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ซึ่งเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อจิตใจและการอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข

กล่าวโดยสรุป การสร้างสัมพันธภาพและการสื่อสาร หมายถึง เป็นความสามารถในการใช้คำพูดและภาษาท่าทาง เพื่อช่วยให้บุคคลมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน และสื่อสารความรู้สึกนึกคิดของตนเองกับความสามารถในการรับรู้ความรู้สึกนึกคิดของอีกฝ่าย ไม่ว่าจะแสดงความต้องการ ความชื่นชม ความปฏิเสธ การขอความช่วยเหลือ การสร้างสัมพันธภาพ เป็นต้น

คู่มือที่ 2 ทักษะการตัดสินใจและการแก้ไขปัญหา (Decision Making and Problem Solving Skill)

กระทรวงสาธารณสุขและคณะ (2541: 3) ให้ความหมายว่า การตัดสินใจและการแก้ไขปัญหา หมายถึง ความสามารถในการรับรู้ปัญหา สาเหตุของปัญหา ประเมินทางเลือก

สุรางค์ ไคว์ตระกูล (2544: 323) กล่าวว่า การตัดสินใจและการแก้ไขปัญหา หมายถึง ความสามารถในการเข้าใจปัญหาที่กำลังเผชิญอยู่ รับรู้ปัญหา และตั้งเป้าหมายในการแก้ไขปัญหาวางแผนและประเมินผล

กล่าวโดยสรุป การตัดสินใจและการแก้ไขปัญหา หมายถึง เป็นความสามารถในการรับรู้ปัญหา สาเหตุของปัญหา ทางเลือก วิเคราะห์ข้อดี ข้อเสียของแต่ละทางเลือก ตัดสินใจเลือกทางแก้ไขปัญหา และลงมือแก้ไขปัญหาได้อย่างเหมาะสม

คู่มือที่ 3 ทักษะการจัดการกับอารมณ์และความเครียด (Coping with Emotion and Stress Skill)

องค์การอนามัยโลก (WHO. 1997: 3) กล่าวว่า การจัดการกับอารมณ์ หมายถึง การเข้าใจภาวะอารมณ์ของตนเองและผู้อื่น ซึ่งทำให้ตอบสนองต่อภาวะต่าง ๆ ทางอารมณ์ได้อย่างเหมาะสม อาทิ อารมณ์โกรธ ดีใจ เสียใจ เป็นต้น ส่วนการจัดการกับความเครียด หมายถึง เป็นความสามารถในการรับรู้สาเหตุของความเครียด และรู้แนวทางควบคุมระดับความเครียด ส่งผลให้เกิดความรู้สึกผ่อนคลาย ไม่คิดมาก และช่วยลดปัญหาในด้านสุขภาพ

กล่าวโดยสรุป การจัดการกับอารมณ์และความเครียด เป็นความสามารถในการประเมินอารมณ์ รู้เท่าทันอารมณ์ว่ามีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของคน เลือกใช้วิธีการจัดการกับอารมณ์ที่

เกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสม และเป็นความสามารถที่จะรู้สาเหตุพร้อมทั้งเบี่ยงเบนพฤติกรรมไปในทางที่พึงประสงค์

1.1.3 ทักษะชีวิตที่เป็นแกนสำคัญ (ประเสริฐ ตันสกุลและคณะ. 2538: 13)

ทักษะชีวิตเป็นแกนสำคัญในการป้องกันพฤติกรรมเบี่ยงเบนของเยาวชน จาก การศึกษาโครงการวิจัยนำร่องเรื่อง Need Assessment Program and Documentation of Life Skill Training and Education Experiences in Thailand มีดังต่อไปนี้

1. ทักษะในการวิเคราะห์และประเมินสถานการณ์ ที่ช่วยให้ตระหนักในสถานการณ์ที่เป็นปัญหาและระบุได้ว่าปัญหาที่เกี่ยวข้องมีอะไรบ้าง

2. ทักษะในการประเมินศักยภาพของตนเอง ในสถานการณ์เฉพาะหน้า

3. ทักษะในการคิดหาทางเลือกและการวิเคราะห์ จัดลำดับ

4. ทักษะในการตัดสินใจอย่างมีเหตุผลในการเลือกทางที่เหมาะสมที่สุดใน สถานการณ์นั้นๆ

5. ทักษะในการสื่อสารเพื่อถ่ายทอดความคิดและตัดสินใจของตนเอง ให้คู่สื่อสารอีก ฝ่ายหนึ่งได้รับทราบ

6. ทักษะในการปฏิเสธการเจรจาต่อรองเพื่อรักษาหัวใจ และผลประโยชน์อันชอบธรรมของตนเอง

7. ทักษะในการควบคุมอารมณ์ ความคิดเห็นและพฤติกรรม ภายใต้แรงกดดัน

8. ทักษะในการพัฒนาและปรับเปลี่ยนเจตคติของตนเองและผู้ที่เกี่ยวข้อง

9. ทักษะในการเหตุผลโน้มน้าวใจผู้อื่นให้คล้อยตาม และสนับสนุนความคิดและการกระทำที่ถูกต้อง

โดยแบ่งเป็น 3 กลุ่มทักษะที่ควรเน้นดังต่อไปนี้

1. กลุ่มทักษะเชิงวิเคราะห์หาเหตุผล (Reasoning Skill) ซึ่งประกอบด้วยทักษะในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Thinking) เป็นทักษะประธาน มีทักษะประกอบคือ ทักษะการคิดค้นหาทางเลือกอื่น (Creative Thinking) การชั่งน้ำหนักและการวิเคราะห์จัดลำดับทางเลือก เป็นต้น

2. กลุ่มทักษะการตัดสินใจในสิ่งที่ดีที่สุด (Decision Making) ซึ่งประกอบด้วยทักษะในการประมาทหรือทักษะการประเมินศักยภาพของตนเอง (Self Awareness) เป็นทักษะประธานและมีทักษะประกอบคือ ทักษะการควบคุมอารมณ์และสถานการณ์กดดัน ทักษะการสื่อสารเพื่อปฏิเสธและต่อรองเพื่อรักษาหัวใจและผลประโยชน์ของตนเอง

3. กลุ่มทักษะเพื่อการสังคมและการปรับตัว (Social Adjustment Skill) ประกอบด้วย ทักษะในการพัฒนาและปรับเปลี่ยนค่านิยม (Development Skill) เป็นทักษะประธาน มีทักษะประกอบ คือ

ทักษะการสื่อสาร (Communication Skill) และทักษะการใช้เหตุผลโน้มน้าวใจผู้อื่น (Relation Skill) เป็นทักษะประกอบ

1.1.4 ความสำคัญของทักษะชีวิต

ยงยุทธ วิงศ์ภิรมย์และคณะ (2538: 2) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของการสอนทักษะชีวิตแก่เยาวชน ว่าเยาวชนของเราอยู่ภายใต้สิ่งแวดล้อมที่ทำให้เด็กมีพฤติกรรมที่เป็นปัญหา ขณะเดียวกันก็มีปัญหาของสถาบันครอบครัวในการพัฒนาเยาวชน ดังนั้นจึงจำเป็นที่ระบบการศึกษา จะต้องช่วยสร้างภูมิคุ้มกันให้กับเยาวชน เพื่อที่จะไปเผชิญปัญหารอบตัว และภูมิคุ้มกันเหล่านี้จะเป็นพื้นฐานสำคัญในการสร้างครอบครัวในอนาคตของเยาวชนต่อไป

ประเสริฐ ตันสกุลและคณะ (2538: 9) กล่าวว่า จากมุมมองของนักพฤติกรรมศาสตร์ เนื่องจากวัยรุ่นเป็นวันที่คนหนุ่มสาวจะให้ความสำคัญกับเพื่อนสูงสุด จนอาจกล่าวได้ว่า เป็นวัยที่ติดเพื่อนก็ได้ พฤติกรรมเบี่ยงเบนและพฤติกรรมเสี่ยงทั้งหลายของกลุ่มวัยรุ่น มักจะเป็นพฤติกรรมที่กระทำ ตามการตัดสินใจของผู้นำกลุ่ม หรือตามความคิดริเริ่มและจินตนาการของสมาชิกในกลุ่ม โดยสมาชิกวัยรุ่นในกลุ่มจะต้องเร่งตัดสินใจฉับพลันเป็นการเฉพาะหน้า ภายใต้แรงกดดันของขบวนการกลุ่มเพื่อน (Peer Pressure) อีกด้วย

ในภาวะคับขันเช่นนี้ หากวัยรุ่นได้ฝึกทักษะในการประเมินศักยภาพของตนเองมาแล้ว จนเกิดความเคยชิน ก็จะสามารถประเมินศักยภาพของตนเองได้ถูกต้อง ซึ่งจะช่วยให้มองเห็นว่า ทางเลือกที่กลุ่มเสนอนั้นเหมาะสมกับตนเองหรือไม่ และยังจะช่วยให้สามารถคิดหาทางเลือกที่เหมาะสมกับตนเองได้ด้วยในกรณีเช่นนี้ ทักษะการสื่อสารเพื่อปฏิเสธคัดค้านเจรจาต่อรอง โดยเสนอ ทางเลือกใหม่ที่ดีกว่า และทักษะในการหาเหตุผลโน้มน้าวให้มีการเปลี่ยนแปลงการตัดสินใจของกลุ่ม จะเป็นทักษะชีวิตที่มีประโยชน์อย่างยิ่งในเชิงยับยั้งพฤติกรรมเสี่ยง และพฤติกรรมเบี่ยงเบนทั้งหลาย ที่เกิดจากความคิดริเริ่มที่ไม่สร้างสรรค์ นอกจากทักษะในการคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล และทักษะในการใช้เหตุผลพิจารณาตัดสินใจในทางเลือกที่เลือกที่เหมาะสมกับตนเองแล้ว ทักษะชีวิตที่เกี่ยวกับการ ประมาทตน การรู้จักใช้การสื่อสารเพื่อรักษาจุดยืนของตนเอง โดยการปฏิเสธและเจรจาอย่างละมุน ละม่อม เพื่อรักษาน้ำใจและผลประโยชน์ของตนเอง และทักษะในการปรับเจตคติของตนเองและผู้ที่เกี่ยวข้องให้ทันกับเหตุการณ์ นับว่ามีความสำคัญต่อเยาวชนเป็นอันมาก เป็นทักษะพื้นฐานที่จะช่วย ทำหน้าที่เป็นภูมิคุ้มกันอย่างถาวรที่คอยเหนี่ยวรั้งเยาวชนจากพฤติกรรมเบี่ยงเบน และชักนำให้เยาวชน เลือกกระทำพฤติกรรมที่เหมาะสมได้

ประเสริฐ ตันสกุลและคณะ (2538: 6) กล่าวว่า ทักษะชีวิต นั้นไม่ใช่อารมณ์ ความรู้สึก หรือความเห็น ความเชื่อ แต่เป็นองค์ความสามารถทางสติปัญญา ที่ทุกคนจำเป็นต้องใช้ใน

การดำเนินชีวิตประจำวัน เป็นความสามารถที่อาจพัฒนาขึ้นได้ ด้วยการฝึกและการกระทำซ้ำๆ จนเกิดความความเคยชิน ขำนาญ เป็นลักษณะนิสัยในการหลอหลอมพฤติกรรมนั้น

จากเอกสารดังกล่าวข้างต้น พอจะสรุปถึงความสำคัญของทักษะชีวิตได้ว่า ทักษะชีวิตเป็นทักษะที่มีความจำเป็น เนื่องจากทักษะชีวิตเป็นทักษะภายใน เป็นความสามารถเชิงสังคมจิตวิทยาและ เป็นความสามารถทางสติปัญญา ที่ทุกคนจำเป็นต้องใช้ ซึ่งจะช่วยให้บุคคลสามารถเผชิญสถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับทักษะชีวิตได้เริ่มมีความสำคัญขึ้นตามลำดับ ดังจะเห็นได้จากแผนยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับทักษะชีวิต ข้างต้น

1.1.5 ทักษะชีวิตกับทักษะการดำรงชีวิต

ประเสริฐ ต้นสกุลและคณะ (2538: 6) กล่าวว่า ทักษะ (skill) เป็นคำที่ใช้กันอยู่ทั่วไป ในวงการศึกษาระดับและจิตวิทยา หมายถึง ความชัดเจนและความชำนาญในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งมนุษย์สามารถสร้างขึ้นได้จากการเรียนรู้ ได้แก่ ทักษะการอาชีพ การกีฬา การทำงานร่วมกับผู้อื่น การอ่าน การสอน การจัดการ ทักษะด้านคณิตศาสตร์ ทักษะทางภาษา เป็นต้น เป็นทักษะภายนอกที่แสดงออกให้เห็นชัดเจนได้โดยตรงจากการกระทำ จากการปฏิบัติ

ทักษะดังกล่าวข้างต้นเป็นทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต ที่จะทำให้ผู้มีทักษะเหล่านี้มีชีวิตที่ดี สามารถดำรงชีพอยู่ในสังคมได้โดยมีโอกาสที่ดีกว่าผู้ที่ไม่ได้มีทักษะดังกล่าว ทักษะประเภทนี้อาจเรียกว่า “ทักษะดำรงชีพ” ในภาษาอังกฤษเรียกว่า Livelihood skill for Living ซึ่งเป็นคนละอย่างกับทักษะชีวิต ที่เรียกว่า (Life Skill)

ส่วนทักษะชีวิต (Life Skill) หมายถึง คุณลักษณะหรือความสามารถเชิงสังคมจิตวิทยาเป็นทักษะภายใน ที่ช่วยให้เผชิญสถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพได้แก่

ทักษะในการคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล

ทักษะในการตัดสินใจและคิดริเริ่มสร้างสรรค์

ทักษะในการประมาณคนและควบคุมสถานการณ์

ทักษะในการสื่อสารต่อรอง ปฏิเสธและโน้มน้าวจิตใจ

ทักษะในการปรับตัว

1.1.6 บุคคลที่สามารถถ่ายทอดทักษะชีวิตได้

ยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานต์และคณะ (2538: 8) กล่าวถึงบุคคลที่สามารถถ่ายทอดทักษะชีวิตได้ นอกจากครูแล้ว เพื่อนยังเป็นส่วนสำคัญในการสร้างทักษะชีวิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มเยาวชนวัยรุ่น ที่ผ่านมาโปรแกรมสร้างทักษะชีวิตโดยเพื่อน 2 ลักษณะ คืออาศัยหลักการค่อย

ตามเพื่อนสนิท ได้แก่ โครงการเพื่อนช่วย (เพื่อน) เพื่อน กับอาศัยหลักการคล้ายตามค่านิยมคนส่วนมาก ได้แก่การจัดชมรมที่จัดกิจกรรมสร้างค่านิยมทางบวก

การสร้างทักษะชีวิตทั้ง 2 วิธี จะต้องอาศัยการเลือกสรรบุคคลที่เหมาะสม และวิธีการฝึกอบรมที่มีคุณภาพจึงจะบรรลุผลได้ สื่อมวลชน อาทิ วิทยุ โทรทัศน์ หรือสื่อสิ่งพิมพ์สำหรับเยาวชนก็สามารถถ่ายทอดทักษะชีวิตได้ ทั้งที่เป็นสาระโดยตรงและโดยอ้อม โดยนำเสนอเป็น สาระ บันเทิง นิยาย ละคร เป็นต้น นอกจากนี้ ครอบครัวยังเป็นแหล่งทรัพยากรสำคัญในการสอนทักษะชีวิต จึงควรใช้ศักยภาพของครอบครัวผ่านทางกิจกรรมเพิ่มเติมให้เด็กกลับไปทำกับพ่อแม่ที่บ้าน

จากเอกสารดังกล่าวข้างต้น พอสรุปได้ว่า ทักษะชีวิตจากการฝึกอบรม โดยการเรียนรู้การสอนของครูโดยตรงและอาจมีการถ่ายทอดหรือฝึกฝนทักษะชีวิตในทางอ้อมได้จากกลุ่มเพื่อน และสภาพแวดล้อม ซึ่งเยาวชนนั้นอาจรับโดยผ่านสื่อต่างๆ

1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะชีวิต

1.2.1 งานวิจัยในต่างประเทศ

เซนดี ลอเรนซ์ และคณะ (ประภาเพ็ญ วุวรรณ; และคณะ; 2541: 53-54; อ้างอิงจาก St. Lawrence; et al. 1994: 425-435) ศึกษาเรื่องการแก้ปัญหาโดยการรับรู้พฤติกรรมเพื่อช่วยวัยรุ่นที่พึ่งพาเสพยาเสพติดในกลุ่มที่เสี่ยงต่อการติดเชื้อเอดส์ กลุ่มที่ศึกษา คือ วัยรุ่นใช้ยาเสพติดที่ถูกต่อเพื่อบำบัดรักษาด้วยยา จำนวน 19 คน ซึ่งได้รับกิจกรรมเพื่อลดอัตราเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอดส์ จำนวน 5 บทเรียน ประกอบด้วยความรู้เรื่องการเสี่ยงต่อโรคเอดส์ พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความรู้เพิ่มขึ้น มีทัศนคติต่อการป้องกันมากขึ้น มีความเชื่อมั่นอำนาจภายในตนเองสูงขึ้น และเชื่ออำนาจภายนอกตนต่ำลง มีอัตราพฤติกรรมความเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอดส์ทางเพศสัมพันธ์ลดลง ซึ่งเมื่อตรวจสอบยืนยันโดยใช้ข้อมูลรักษาโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ก็พบว่า มีอัตราลดลงเช่นกัน

บอทวินและอิงค์ (Botvin; & Eng. 1980: 209-213) ได้ทำการวิจัยเรื่องโปรแกรมการป้องกันการสูบบุหรี่แบบเบ็ดเสร็จในโรงเรียน ในกลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ปีที่ 3 และปีที่ 4 โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อประเมินประสิทธิผลต่อการพัฒนาลักษณะนิสัยการสูบบุหรี่ให้ดีขึ้น โดยเน้นการประยุกต์ทักษะชีวิตพื้นฐานมาเป็นแนวทางปฏิบัติในการเผชิญปัญหา และแก้ไขปัญหของวัยรุ่น รวมทั้งปัญหาเรื่องการสูบบุหรี่ด้วยวิธีการสอนแบบกระบวนการกลุ่ม ซึ่งเนื้อหาการสอนประกอบด้วยความรู้เรื่องบุหรี่ การพัฒนาความสามารถของตนเอง การตัดสินใจ การคิดอย่างเป็นอิสระ เทคนิคในการบอกกล่าว การเผชิญความวิตกกังวล ทักษะการติดต่อสื่อสาร ทักษะทางสังคม และการยืนยันอ้างสิทธิประโยชน์ของตน ผลการวิจัย พบว่า โปรแกรมการป้องกันการสูบบุหรี่ที่มีประสิทธิภาพ และพฤติกรรมการสูบบุหรี่ และยังมีผลต่อสุขภาพในด้านอื่นๆ ด้วย

1.2.2 งานวิจัยในประเทศ

อำนาจ กิ่งเพชร (2543: 61-78) ได้ศึกษาผลของกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตในการป้องกันโรคเอดส์ ของนักเรียนอาชีวศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยพณิชยกรรมบริหารธุรกิจ กรุงเทพมหานคร จุดมุ่งหมายเพื่อจัดทำโครงการป้องกันโรคเอดส์ในกลุ่มวัยรุ่น โดยแบ่งนักเรียนเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 14 คน ใช้กิจกรรมกลุ่มกับกลุ่มทดลองโดยได้พัฒนาการเรียนรู้ด้านการตัดสินใจอย่างมีเหตุผลในการเลือกทางที่เหมาะสมด้านการปฏิเสธต่อตรงเพื่อรักษาหัวใจและผลประโยชน์ของตนและด้านการพัฒนาปรับเปลี่ยนเจตคติในการป้องกันโรคเอดส์ รวมถึงการให้ข้อเสนอแนะกับกลุ่มควบคุม โดยเสนอข้อมูลและความรู้เกี่ยวกับทักษะชีวิตในการป้องกันโรคเอดส์ พบว่า หลังจากใช้กิจกรรมกลุ่ม นักเรียนกลุ่มทดลองมีทักษะชีวิตในการป้องกันโรคเอดส์สูงขึ้น และนักเรียนกลุ่มควบคุมมีทักษะชีวิตในการป้องกันโรคเอดส์สูงขึ้น หลังจากให้ข้อเสนอแนะ

ฉวีวรรณ คล้ายนาคร (2544: 91-99) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะชีวิตของหญิงให้บริการทางเพศที่มารับบริการในโรงพยาบาลบางรัก กรุงเทพมหานคร จำนวน 200 คน ผลการศึกษาพบว่า ตัวแปรด้านส่วนตัว ตัวแปรด้านครอบครัว และตัวแปรด้านสภาพแวดล้อม มีความสัมพันธ์ทางบวกกับทักษะชีวิตของหญิงให้บริการทางเพศ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

พิสมัย สุขอมรรตน์ (2540: 104-110) ได้ศึกษาประสิทธิภาพของโปรแกรมทักษะชีวิตเพื่อป้องกันการสูบบุหรี่ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างเป็นกลุ่มทดลองจำนวน 46 คน กลุ่มควบคุม จำนวน 40 คน ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มทดลองมีทักษะการตัดสินใจไม่สูบบุหรี่ ทักษะการปฏิเสธ และทักษะในการป้องกันการสูบบุหรี่ดีขึ้นและดีกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สุทธิสารณ์ วัฒนมะโน (2540: 3-4) ได้ศึกษาผลของการประยุกต์โปรแกรมทักษะชีวิตเพื่อป้องกันโรคเอดส์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดปราจีนบุรี กลุ่มตัวอย่างแบ่งเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มทดลอง จำนวน 44 คน กลุ่มควบคุม จำนวน 42 คน ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มทดลองมีความตระหนักในตนเองเกี่ยวกับโรคเอดส์ ความรับผิดชอบในการป้องกันเอดส์ ทักษะในการตัดสินใจ ทักษะในการปฏิเสธและมีพฤติกรรมป้องกันเอดส์ดีกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ณัญญา ผาดจันทิก (2545: 77-80) ศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ ชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 210 คน ผลการศึกษาพบว่าเพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง บรรยากาศ

การเรียนการสอนสัมพันธ์ภาพระหว่างนักศึกษากับครูและสัมพันธ์ภาพระหว่างนักศึกษากับเพื่อนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

จากเอกสารงานวิจัยดังกล่าวข้างต้น พอสรุปได้ว่า ทักษะชีวิตเป็นสิ่งที่สำคัญในการดำรงชีวิต หากมีการส่งเสริมหรือพัฒนาจะทำให้บุคคลนั้นมีทักษะชีวิตที่เหมาะสมยิ่งขึ้น

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะชีวิต

2.1 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยส่วนตัว

2.1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยส่วนตัว

เดียนใจ ชันติสิทธิ์ (2535 : 6) ให้ความหมายของปัจจัยส่วนตัวว่า เป็นองค์ประกอบที่เป็นลักษณะเฉพาะของบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

สุชาติ ปภากจน์ (2539: 25) ได้ให้ความหมายของคุณลักษณะด้านชีวิสังคมและตัวปัจจัยส่วนตัวไว้ว่า เป็นลักษณะต่าง ๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับบุคคลทั้งที่ติดตัวมาแต่กำเนิดและที่ได้รับเพิ่มเติมในภายหลัง อันได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา เป็นต้น

จากเอกสารดังกล่าวข้างต้น พอสรุปได้ว่า ปัจจัยส่วนตัวคือลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคล เช่น เพศ อายุ ระดับการศึกษา เป็นต้น

2.1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยส่วนตัว

2.1.2.1 งานวิจัยต่างประเทศ

เวิร์ทิงตัน และแกรนด์ (ศศิพินต์ ทรงสัตย์. 2542 : 14; อ้างอิงจาก Worthington and Grant. 1971: 7-10) ศึกษาองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยยูทาห์ พบว่า ตัวแปรที่ทำนายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ดี คือ เพศ

2.1.2.2 งานวิจัยในประเทศ

สุวิทย์ สมานมิตร (2515: 94-96) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักศึกษามหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และมหาวิทยาลัยขอนแก่น: โดยศึกษาเฉพาะกรณีผลการศึกษาพบว่า เพศเป็นปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักศึกษาแตกต่างกัน และผลปรากฏว่านักศึกษาหญิงจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาสูงกว่านักศึกษาชาย

จากเอกสารงานวิจัยดังกล่าวข้างต้น พอสรุปได้ว่า เพศเป็นปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้การเกิดผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาที่แตกต่างกัน และผลปรากฏว่านักศึกษาหญิงจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาสูงกว่านักศึกษาชาย

2.1.3 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับอัตมโนทัศน์

2.1.3.1 ความหมายของอัตมโนทัศน์

เจอซิด (สุรางค์ ไคว่ตระกูล.2544: 424; อ้างอิงจาก Jersald .1965) ได้ให้ความหมายของอัตมโนทัศน์ว่า หมายถึงการรับรู้ตนเอง ซึ่งหมายถึง การรับรู้ ความรู้สึก ทัศนคติ และ ความรู้เกี่ยวกับตนเองในด้านต่างๆ ทั้งด้านสติปัญญา ความคิด ความสามารถ ทักษะต่างๆ ทั้งใน รูปร่างลักษณะทางด้านร่างกาย

รอเจอร์ส (1977: 136-137) ได้ให้ความหมายของอัตมโนทัศน์ว่าหมายถึงการรับรู้ของบุคคลเกี่ยวกับตนเองโดยจิตสำนึก ประกอบด้วยการรับรู้ลักษณะเฉพาะตัว ความสามารถ ความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับผู้อื่น ความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับสิ่งแวดล้อม คุณค่าของตนเอง จากการเชื่อมโยงประสบการณ์กับสิ่งที่ได้กระทำ เป้าหมาย และอุดมคติของตนเอง

ลักขณา สรวิวัฒน์ (2544: 134) กล่าวคือ อัตมโนทัศน์ เป็นความคิดเห็น ความรู้สึก เจตคติที่บุคคลมีต่อตนเอง ซึ่งพัฒนามาจาก ปฏิสัมพันธ์ระหว่างอินทรีย์และสิ่งแวดล้อม จะเปลี่ยนแปลงโดยอาศัยวุฒิภาวะและการเรียนรู้อันเกิดจากประสบการณ์ที่บุคคลตอบสนองความต้องการนั่นเอง

จากความหมายดังกล่าวสรุปได้ว่า อัตมโนทัศน์ หมายถึงการรับรู้ ความรู้สึก ทัศนคติ และความรู้เกี่ยวกับตนเองในด้านร่างกายและจิตใจต่างๆ อันเป็นผลมาจากการเรียนรู้และประสบการณ์ที่บุคคลนั้นได้มีปฏิสัมพันธ์กับสังคมและสิ่งแวดล้อม

2.1.3.2 องค์ประกอบของ อัตมโนทัศน์

เฮอร์ลอค (พรอณีชุกัย เจนคติ .2533: 183 ; อ้างอิงจาก Hurlock 1972)กล่าวว่า นักจิตวิทยาให้ความสนใจเกี่ยวกับอัตมโนทัศน์(Self concept) จะแบ่งเป็น 2ลักษณะคือ

1.อัตมโนทัศน์ ที่เป็นจริง (Real - concept) เป็นความรู้สึกว่าตนเองคือใคร เป็นอย่างไร เปรียบเสมือนภาพสะท้อนของตนเอง ซึ่งเป็นตัวกำหนดแสดงบทบาทของตนเองการสร้างสัมพันธ์ภาพกับผู้อื่น ตลอดจนความเชื่อต่างๆ

2.อัตมโนทัศน์ที่อยากจะเป็น (Ideal Self-Concept) เป็น “ตน” ที่ผู้นั้นยึดถืออยากจะเป็น อัตมโนทัศน์ทั้งสองลักษณะมีองค์ประกอบ 2 ด้าน คือ

- 1.ด้านร่างกาย จะเกี่ยวข้องกับรูปร่างที่ปรากฏ ว่าดึงดูดความสนใจหรือไม่ดึงดูดความสนใจ
- 2.ด้านจิตใจ จะเป็นเรื่องของความสามารถ และคุณภาพ ซึ่งมีผลต่อการปรับตัว ต่อไปในชีวิต การรับรู้ตนเองทางด้านคุณภาพจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับความกล้าหาญ ความซื่อสัตย์ ความเป็นตัวของตัวเอง พึ่งตนเองได้ ความซาบซึ้งประทับใจ ตลอดจนความสามารถในการทำกิจกรรมต่างๆ ทั้ง ทางด้านการเรียนและสังคม

สิ่งต่างๆ เหล่านี้ เป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์ ความรู้สึก ซึ่งบุคคลจะแสดงพฤติกรรมตามสิ่งที่เขารับรู้เกี่ยวกับตนเองหรือประเมินตนเอง

ลักษณะ สิริวัฒน์ (2544: 135) กล่าวว่า อัตมโนทัศน์ (Self – Concept) ประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ส่วน คือ

1. ความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเองตามสภาพที่เป็นจริง (Real Self) เป็นความคิดเห็น ความรู้สึก เจตคติต่อตนเองว่า ตนคือใคร ตนเป็นอย่างไรในสภาพที่เป็นจริง

2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเองโดยการคิดหรือประเมินตนเองว่า คนที่อยู่ร่วมกับตน มองตนอย่างไร ประเมินค่าตนมากน้อยเพียงใด (Self Evaluation)

3. ความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเองในอุดมคติ (Self Ideal) หมายถึง ภาพที่ตนอยากเห็นตนเองเป็นหรือความอยากจะเป็น ซึ่งแต่ละบุคคลมีระดับความทะเยอทะยานไม่เท่ากันภาพที่ตนอยากเห็นตนเองเป็นนั้นจะบรรลุผลสำเร็จมากน้อยเพียงใด จะมีความสัมพันธ์กับความสามารถต่างๆ และโอกาสของบุคคลนั้น

จากเอกสารข้างต้น จะเห็นว่าอัตมโนทัศน์เป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์ ความรู้สึกซึ่งบุคคลจะแสดงพฤติกรรมตามสิ่งที่เขารับรู้เกี่ยวกับตนเอง หรือประเมินตนเอง

2.1.4 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพ

2.1.4.1 ความหมายของบุคลิกภาพ

อัลล်พอร์ท (สุภัททา ปิณฑะแพทย์. 2542: 173; อ้างอิงจาก Allport. 1937) ได้ให้ความหมายของบุคลิกภาพไว้ว่า เป็นการจัดระเบียบในการเปลี่ยนแปลงของแต่ละบุคคลซึ่งเกี่ยวกับระบบร่างกายและจิตใจ นำไปสู่การปรับตัวของบุคคลให้เข้ากับโลกภายนอก

กิลฟอร์ด (ถวิล ธาราโกชน. 2543: 124; อ้างอิงจาก Guilford. 1959) ได้ให้ความหมายของบุคลิกภาพไว้ว่า เป็นแบบแผนของคุณลักษณะอันเฉพาะตัวบุคคล

อารี พันธมณี (2546: 67) ได้ให้ความหมายของบุคลิกภาพไว้ว่า หมายถึงแบบแผนพฤติกรรมของบุคคล ซึ่งเป็นลักษณะเอกลักษณ์ที่แสดงออกทั้งทางด้านความคิด ความรู้สึก ความสนใจ สติปัญญา รวมทั้งด้านสรีระ บุคลิกภาพภายนอกและภายใน ทำให้สามารถแยกแยะความแตกต่างของบุคคลได้ และบุคลิกภาพของบุคคลเป็นผลมาจากพันธุกรรมและสิ่งแวดล้อม

จากความหมายข้างต้น สรุปได้ว่า บุคลิกภาพหมายถึง แบบแผนพฤติกรรมที่รวมทั้งลักษณะภายนอกและลักษณะภายในของบุคคล ซึ่งเป็นผลมาจากพันธุกรรมและการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม ทำให้แต่ละบุคคลมีลักษณะเฉพาะตัวและมีความแตกต่างกัน

2.1.4.2 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพเอ และบี

ลักษณะของบุคลิกภาพเอและบีนั้น ฟรีแมนและโรสแมน (Friedman and Rose man. 1974: 164) ได้สรุปลักษณะของบุคลิกภาพเอและบีได้ดังนี้

1. บุคลิกภาพแบบ เอ (Type A Personality) บุคลิกภาพของบุคคลที่มีพฤติกรรมดังต่อไปนี้ มีความทะเยอทะยาน (Intens Ambition) เป็นบุคคลที่มีความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่อยากจะทำประสบความสำเร็จ

ชอบแข่งขัน (Competitive Drive) เป็นบุคคลที่ชอบต่อสู้ แข่งขันกับผู้อื่น เพื่อให้ตนเองได้ดีกว่าผู้อื่น

แข่งกับเวลา (Time Urgency) เป็นบุคคลที่กระทำสิ่งต่างๆ อย่างเร่งด่วน ใช้เวลาให้เกิดประโยชน์มากที่สุด ทำงานตามแผนเวลา

สร้างศัตรู (Hostility) เป็นบุคคลที่ยึดตนเองเป็นที่ตั้ง ชอบแสดงออก นอกทางชอบข่มขืน อาฆาตแค้น และขาดความเห็นใจผู้อื่น

อดทน (Impatient) เป็นบุคคลที่มีความอดทนต่ำต่อการรอคอย และอดทนต่ำต่อสภาพแวดล้อมทางกาย ทนไม่ได้กับความเฉื่อย

มีความก้าวร้าว (Aggressiveness) เป็นบุคคลที่นิยมใช้ความรุนแรง ในการแก้ปัญหาความคับข้องใจ แบ่งเป็นความก้าวร้าวทางวาจาและความก้าวร้าวทางร่างกาย

2. บุคลิกภาพแบบบี (Type B Personality) เป็นบุคลิกภาพที่มีลักษณะตรงกันข้ามกับบุคลิกภาพแบบเอ ซึ่งเป็นบุคคลที่ไม่ทะเยอทะยาน ไม่มุ่งเอาชนะ มีความสงบเสถียรทำงานไปพักผ่อนไป ไม่รีบร้อน

งานวิจัยที่ได้นำเสนออาจสรุปได้ว่า ตัวแปรด้านส่วนตัวที่เกี่ยวข้องกับทักษะชีวิต ได้แก่ อึดทนโน้ทน บุคลิกภาพ และสุขภาพจิตมีความสัมพันธ์กับทักษะชีวิต

2.2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยด้านครอบครัว

2.2.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยด้านครอบครัว

จรรยา สุวรรณทัต และคณะ (2533: 408) ได้กล่าวถึงประสบการณ์ที่บุคคลได้รับจากที่บ้านถือว่าเป็นสิ่งสำคัญยิ่งกับการพัฒนาด้านบุคลิกภาพ และการปรับตัวของบุคคล บุคคลจะนำเอาสิ่งต่าง ๆ ที่ตนได้พบเห็นมาวิจารณ์ และมาทำความเข้าใจกับบิดามารดาของเขาที่บ้าน บรรยากาศของบ้านจึงเป็นส่วนสำคัญของการพัฒนา หากบุคคลที่มาจากบ้านที่มีบรรยากาศดี บุคคลจะมีความรู้สึกดี และสามารถปรับตัวได้ดีกับสังคมนอกบ้าน การปรับตัวและสัมพันธภาพในครอบครัวสรุปได้ว่า บุคคลจะมีความสุขและปรับตัวได้ดี เมื่ออยู่ในครอบครัวที่พ่อแม่ให้ความอบอุ่นให้มีอิสระเสรี และเป็นตัวของตัวเองภายนอกขอบเขตที่สมควรและมีเหตุผล ในทางตรงกันข้ามถ้าอยู่ในครอบครัวที่พ่อแม่เป็นผู้เย็นชา และควบคุมมากเกินไป บุคคลจะขาดความสุข และปรับตัวได้ยาก

ฝน แสงสิงห์แก้ว (ยิ่งยง ยุทธศักดิ์.2539: 37;อ้างอิงจากฝน แสงสิงห์แก้ว :2528 :9-1)ได้ให้ความคิดเห็นว่า ความรักใคร่ผูกพันในครอบครัวเป็นรากฐานของความสุขแห่งชีวิต เป็นรากฐานของความเป็นปึกแผ่นสังคมของประเทศชาติบ้านเมืองและของโลกในที่สุด ชีวิตสังคมย่อมตั้งต้นมาจากครอบครัว ถ้าครอบครัวแตกแยกประจวบเหมาะตามตัว ก่อให้เกิดปัญหาตามมาในที่สุด

เฮอร์ลอค (วริญญา อรรถยุติ. 2542: 35; อ้างอิงจาก Hurlock. 1964: 661) มีแนวคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ในครอบครัว คือ บิดามารดาที่ยอมรับเด็กนั้น หมายถึง การให้ความรัก ความสนใจ สร้างความอบอุ่นให้เกิดขึ้นในบ้านและเห็นความสำคัญของเด็ก ผลที่ตามมาคือทำให้เด็กเป็นคนที่มีความร่วมมือ เป็นมิตร มีอารมณ์มั่นคง ร่าเริง มีความรับผิดชอบ ขยันหมั่นเพียร ระมัดระวังรักษาสมบัติของส่วนรวมเท่า ๆ กับของตนเอง มีความตรงไปตรงมาไว้วางใจได้ สามารถเผชิญกับชีวิตด้วยความมั่นใจ และมองตัวเองได้ตรงกับความเป็นจริง

จากที่กล่าวมาข้างต้น ครอบครัวมีความสำคัญมากในทักษะชีวิต โดยเฉพาะสัมพันธภาพในครอบครัวมีผลต่อการปรับตัวเป็นอย่างยิ่ง ถ้าสัมพันธภาพในครอบครัวดีก็จะสามารถปรับตัวได้ดี แต่ถ้าสัมพันธภาพในครอบครัว รวมทั้งสัมพันธภาพระหว่างบุคคลไม่ดี ก็จะทำให้บุคคลปรับตัวยาก นอกจากนี้การปรับตัวยังขึ้นอยู่กับการอบรมเลี้ยงดู สภาพครอบครัว ฐานะทางเศรษฐกิจ

2.2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยด้านครอบครัว

2.2.2.1 งานวิจัยต่างประเทศ

แกริสัน คิงสตัน และแมคโดแนลด์ (ศศิพินต์ ทองลัดตย์. 2542: 16; อ้างอิงจาก Garrison, KinGston and McDonald. 1966: 415) ได้ศึกษาฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม เป็นองค์ประกอบที่ทำให้เด็กเรียนได้ดีหรือไม่ดี ซึ่งส่งผลกระทบต่อทักษะชีวิตอีกด้วย โดยพบว่า เด็กที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมด้อย ย่อมจะขาดประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ช่วยในการเรียนรู้

ราห์แมน (วริญญา อรรถยุติ. 2542: 36 ; อ้างอิงจาก Rahman. 1965: 405) ศึกษาสาเหตุของการสูญเสียไปทางการศึกษาจากนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเมืองดัดคา (Decca) ระหว่างเกรด 7-11 ในขณะที่ยังเรียนไม่สำเร็จพบว่าสาเหตุของการสูญเสียไปทางการศึกษามีหลายประการ เช่น ปัญหาการเงินในการซื้ออุปกรณ์การเรียน เศรษฐกิจในครอบครัวต่ำ สุขภาพในร่างกายน่าดี และการคมนาคมระหว่างบ้านกับโรงเรียนไม่สะดวก

2.2.2.2 งานวิจัยในประเทศ

วัลภา ต้นดิสุนทร (2543 : 164) พบว่า รายได้ของครอบครัวมีความสัมพันธ์ทางบวก ความเครียดของนักศึกษาพยาบาล โดยพบว่ากลุ่มที่มีรายได้ต่ำ มีความเครียดมากที่สุด

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2523: 71-76) ที่ได้ศึกษาองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน คือ อาชีพของบิดา ซึ่งจัดว่าเป็นตัวแปรภูมิหลังทางเศรษฐกิจและสังคมของนักเรียน

พรทิพย์ ถาวรจักร (2525: 26) ที่ศึกษาพบว่า ฐานะการสมรสของบิดามารดามีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนิสิตชั้นปีที่ 3 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จิตรา เมฆะ (2529: 27) ศึกษาพบว่า ความรักใคร่ปรองดองกันระหว่างบิดามารดาเป็นสิ่งสำคัญมากต่อชีวิตครอบครัว เด็กจะเติบโตขึ้นเป็นผู้ที่มีความรักต่อเพื่อนมนุษย์ เป็นเด็กที่ร่าเริงแจ่มใส มองโลกในแง่ดี มีความเชื่อมั่นในตนเอง เด็กจะมีสุขภาพจิตดีและเผชิญปัญหา ไม่หลบหนีปัญหา มีความกล้าที่จะแสดงออกและมั่นใจในความสามารถของตน

สลอตัน (ประเทิน มหาจันทร์. 2521: 65; อ้างอิงจากSlowson.n.d) พบว่าร้อยละ 54 ของเด็กเกเร เป็นเด็กที่หนีออกจากบ้าน สำหรับเด็กหญิง ซึ่งขาดความรักและความอบอุ่นในบ้าน อาจแสวงหาการทดแทน หรือกิจกรรมเพื่อชดเชยในโรงเรียน ซึ่งผลดังกล่าวนี้เป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นว่า การเข้าร่วมกิจกรรมของวัยรุ่นนั้น ส่วนหนึ่งมีสาเหตุมาจากการขาดสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรด้านครอบครัว พบว่า ฐานะทางเศรษฐกิจสถานภาพบิดามารดา อาชีพของผู้ปกครอง และสัมพันธภาพในครอบครัว มีความสัมพันธ์กับทักษะชีวิต

2.3 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม

2.3.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม

ประดินันท์ อุปรมย์ (2527: 33) ได้กล่าวถึงปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียน คือ ปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียนอาจเกิดขึ้นได้ทั้งระหว่างครูกับนักเรียน ถ้าปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนเป็นไปด้วยดี หมายถึงทั้งครูและนักเรียนต่างมีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน โดยครูเปิดโอกาสให้นักเรียนมีโอกาสซักถามตอบคำถาม และเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนให้มาก บรรยากาศในชั้นเรียนก็จะมีแต่ความน่าสนใจ สนุกสนาน เป็นบรรยากาศในชั้นเรียนที่ดี

สมพร พรหมจรรย์ (2540: 79) ตัวแปรด้านสิ่งแวดล้อมทางการเรียนได้แก่ บรรยากาศทางการเรียน สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน และสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน มีความสัมพันธ์ทางบวกแรงจูงใจในการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ยี (สมพร พรหมจรรย์. 2540: 80; อ้างอิงจาก Yee. 1971: 27-28) ได้กล่าวว่า ถ้าครูและนักเรียนมีสัมพันธภาพที่ดีก็จะส่งเสริมการเรียนรู้อุณหภูมิของนักเรียน

สรุปได้ว่าสิ่งแวดล้อมทางการเรียนสามารถพัฒนาการเรียนรู้ต่าง ๆ ของนักเรียน และช่วยให้
ให้นักเรียนเกิดความรู้ที่มั่นใจในทักษะความสามารถของตนเองได้

2.3.2 งานวิจัยที่เกี่ยวกับปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม

2.3.2.1 งานวิจัยต่างประเทศ

ธอร์นเบอร์ก (Thornburg. 1975: 181 – 185) ได้ศึกษาทัศนคติต่อโรงเรียนกับกลุ่ม
นักเรียนที่มีปัญหาต้องออกจากโรงเรียนกลางคัน พบว่านักเรียนร้อยละ 50 ของกลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติ
ที่ดีต่อโรงเรียน และร้อยละ 24 แสดงทัศนคติที่ไม่ดีต่อทางโรงเรียนอย่างรุนแรง เช่น เห็นว่าหลักสูตรการ
สอนไม่มีประโยชน์ เบื่อการเรียน ครูสอนเน้นเรื่องคะแนนมากเกินไป ครูลำเอียง และกฎระเบียบ
ข้อบังคับเข้มงวดมากเกินไป

บุช (ศศิพินต์ ทรงสัจย์. 2542: 18; อ้างอิงจาก Bush. 1942: 645 – 656) ได้ศึกษา
ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนพบว่า ครูที่พยายามทำความรู้จักกับเด็ก ให้ความเห็นอกเห็นใจกับ
เด็ก รู้จักส่งเสริมการเรียนตามความต้องการและความสนใจของเด็ก เด็กจะเรียนได้ดีและมี
ความสามารถในการปรับตัวได้สูง ซึ่งต่างกับครูที่มุ่งสอนโดยวิธีกดกันทำให้เด็กยอมรับความต้องการ
ของตน ผลที่สุดเด็กจะไม่พอใจในตัวครูและเรียนไม่ได้ดีเท่าที่ควร

แมคคาเนียล และวีวิทซ์ (ประพัฒน์ จำปาไทย. 2525; อ้างอิงจาก McDaniel and
Revits. 1965) พบว่า อาจารย์ที่นักศึกษาคิดว่ามีประสิทธิภาพในการสอนมีลักษณะดังนี้คือ เตรียมการ
สอนอย่างดีสามารถใช้อุปกรณ์การสอนอย่างเหมาะสม สร้างข้อสอบควบคุมเนื้อหา แสวงหาความ
สนใจในตัวผู้เรียน มีความยุติธรรม ส่วนลักษณะของอาจารย์ที่นักศึกษามีความคิดเห็นว่า ไม่ทำให้เกิด
ประสิทธิภาพการสอน คือ ละเลยงานในหน้าที่ ไม่สนใจความรู้สึกของผู้เรียน ใช้กระบวนการวัดผลตาม
อำเภอ เน้นกิจกรรมที่ไม่ต้องใช้สติปัญญา

2.3.2.2 งานวิจัยในประเทศ

จินตนา มาพวง (2519: 61) ได้ศึกษาตัวประกอบที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพการ
สอนระดับอุดมศึกษา สาขาสังคมศาสตร์ พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์กับนิสิต วิธีสอน
ลักษณะบุคลิกภาพของอาจารย์ มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการสอนระดับอุดมศึกษา

สมใจ พิศณุวงรักษ์ (2532: 111-115) ได้ศึกษาปัญหาและความต้องการของ
นักศึกษาในสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี พบว่า นักศึกษามีปัญหาและความต้องการด้านการ
สอน และมีความสัมพันธ์กับอาจารย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

นืออน พิณประดิษฐ์ และคณะ (2541 : 92) ศึกษาเปรียบเทียบภูมิหลังทางสังคม
และจิต ลักษณะของนักเรียนที่มีพฤติกรรมติดสารเสพติด และพฤติกรรมนักเรียนที่ไม่มีพฤติกรรมติด
สารเสพติด และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างจิตลักษณะและภูมิหลังทางสังคมกับพฤติกรรมติดสารเสพติด

ติดของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา และวิทยาลัยอาชีวศึกษาของ จังหวัดอุดรธานี อุบลราชธานี และนครราชสีมา และกลุ่มเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนที่ติดสารเสพติด ผลการศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับเพื่อน พบว่านักเรียนที่ไม่มีพฤติกรรมติดสารเสพติด มีความสัมพันธ์กับเพื่อนดีกว่านักเรียนที่มีพฤติกรรมติดสารเสพติด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งแสดงว่านักเรียนไม่ลองใช้สารเสพติดแม้จะถูกชักชวน และรายงานตนเองว่ามีความสัมพันธ์กับเพื่อนอย่างมีเหตุผลไม่ตามเพื่อน หรือพึ่งพาเพื่อน และผลการวิเคราะห์เพื่อหาตัวแปรทำนายพฤติกรรมพบว่า ตัวแปรสำคัญที่สุดที่จะเป็นภูมิคุ้มกันไม่ให้นักเรียนมีพฤติกรรมติดสารเสพติด คือ ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนและเพื่อน

จากเอกสารและรายงานวิจัยสรุปได้ว่า ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมทางการเรียนที่เกี่ยวข้องกับทักษะชีวิต ได้แก่ บรรยากาศการเรียนการสอน สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู และสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน โดยสามารถนำมาเปรียบเทียบกับได้ว่าปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมนั้น เกี่ยวข้องกับทักษะชีวิตของผู้ต้องขัง

3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดปทุมธานี อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี

3.1 ความเป็นมา

ผู้ต้องขัง หมายถึง บุคคลที่กระทำความผิดตามกฎหมายและศาลพิพากษาให้จำคุกผู้ต้องขังที่กระทำความผิดและถูกตัดสินให้ต้องขัง จะได้รับการควบคุมดูแลจากเรือนจำและทัณฑสถานเพื่อมิให้ผู้ต้องขังหลบหนีไปก่อความเดือนร้อนให้แก่สังคมภายนอกจนกว่าครบกำหนดโทษ แล้วยังจะต้องดำเนินการในด้านการให้การศึกษา การอบรมฝึกวิชาชีพ และพัฒนาจิตใจและช่างฝีมือรวมตลอดไปถึงการตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานของผู้ต้องขังอีกด้วย ซึ่งได้แก่การดูแลสุขภาพใส่ใจในเรื่องอาหารการกิน ที่อยู่หลับนอน เครื่องนุ่งห่ม และการบำบัดรักษาเมื่อบาดเจ็บไข้ได้ป่วย รวมไปถึงสวัสดิภาพและสวัสดิการในการทำงาน ซึ่งกรมราชทัณฑ์ สามารถจัดสรรให้ตามกำลังเงิน งบประมาณและดำเนินการโดยอาศัยแนวมนุษยธรรมเป็นหลัก ทั้งนี้เพื่อปรับปรุงแก้ไขบุคลิกภาพของผู้ต้องขัง ให้กลับตนเป็นคนดีมีประโยชน์ ต่อสังคมเมื่อพ้นโทษไปแล้ว และเพื่อให้บรรลุความมุ่งหมายโดยเฉพาะอย่างยิ่งมีความมุ่งหมายเพื่อมิให้ ผู้พ้นโทษหันกลับไปกระทำความผิดซ้ำอีก (กรมราชทัณฑ์ .2525: 11)

ประเสริฐ เมฆมณี (2527: 138) กล่าวถึงขอบเขตของการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังที่สมบูรณ์ในเรือนจำและทัณฑสถานดังนี้

1. องค์ประกอบที่จำเป็นต่อการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังในเรือนจำและทัณฑสถานเช่น การศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับสาเหตุแห่งอาชญากรรม การใช้ความผูกพันระหว่างผู้ต้องขังกับครอบครัว เป็นสื่อจูงใจในการกลับความประพฤติ การใช้ระบบการให้รางวัล และการลงโทษ ทางวินัยแก่ผู้ต้องหา เป็นต้น

2. การพัฒนาจิตใจผู้ต้องขัง ในความหมายที่ใช้อยู่ในวงงานราชทัณฑ์ได้แก่ การอบรมและปรับสภาพจิตใจของผู้ต้องขังให้สำนึกผิด จนเป็นที่ตระหนักแก่ใจว่าอะไรคือ ความดี ความชั่ว เพื่อช่วยให้ผู้ต้องขังได้กลับประพฤติเป็นพลเมืองดีต่อไป โดยใช้กระบวนการ

2.1 การใช้กระบวนการอบรมทางศาสนา จริยธรรม และศีลธรรมโดยใช้หลักทางศาสนา อบรมสั่งสอนให้ผู้ต้องขัง พัฒนาทางกาย วาจา และจิตใจให้ตั้งมั่นบนพื้นฐานแห่งความดีหรือความถูกต้อง

2.2 การใช้กระบวนการทางสังคม ได้แก่ วิธีการถ่ายทอดทางวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีไทย กฎระเบียบ และค่านิยมที่ถูกต้องหรือหลักเกณฑ์การเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม รวมทั้งการกำหนดกฎเกณฑ์ในการควบคุมความประพฤติแก่ผู้ต้องขัง เพื่อจะได้ประพฤติปฏิบัติตนเข้ากับวิถีของสังคม

3. การจัดการศึกษาแก่ผู้ต้องขัง โดยให้การเล่าเรียนฝึกฝนและอบรมให้เจริญ งามงามด้วยหลักส่งเสริมให้ผู้ศึกษาพร้อมด้วยปัญญา การประพฤติดี ความสมบูรณ์แห่งอนามัยและมีความรู้ในการประกอบวิชาชีพในลักษณะที่สมดุลกันคือ ให้มีทั้งความรู้ในแง่ของการประกอบอาชีพ และมีหลักศีลธรรมประจำใจเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวในการดำรงชีวิตที่ดีงาม

4. การฝึกวิชาชีพและพัฒนาฝีมือของผู้ต้องขัง การใช้แรงงานและการพัฒนาวิชาชีพแก่ผู้ต้องขังนับเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญแก่การฟื้นฟู แก้ไขจิตใจ และการปกครองอาชีพของผู้ต้องขังซึ่งมีผลดีต่อการปกครองผู้ต้องขังในเรือนจำและราชทัณฑ์สถาน รวมทั้งการแก้ไขปัญหา การกระทำความผิดอันเนื่องจากการว่างงานของผู้ต้องขัง ภายหลังจากการปลดปล่อยหรือพ้นโทษไปแล้ว

การแบ่งชั้นผู้ต้องขัง เพื่อให้ง่ายต่อการปกครองและเป็นแรงจูงใจให้ผู้ต้องขังประพฤติตนเป็นคนดีมีการแบ่งชั้นผู้ต้องขังเป็น 6 ระดับดังนี้ ชั้นเยี่ยม ชั้นดีมาก ชั้นดี ชั้นกลาง ชั้นเลว และชั้นเลวมาก ผู้ต้องขังจะมีการสอบเลื่อนชั้นทุก 6 เดือนซึ่งผู้ต้องขังแต่ละชั้นจะได้รับสิทธิพิเศษแตกต่างกัน เช่น สิทธิวันลดโทษ หรือสิทธิวันพบญาติ ดังรายละเอียด ต่อไปนี้(พระราชบัญญัติราชทัณฑ์. 2519: 155)

ผู้ต้องขังชั้นเยี่ยม	อาจได้รับการลดโทษวันต้องขังเดือนละ 5 วัน
ผู้ต้องขังชั้นดีมาก	อาจได้รับการลดโทษวันต้องขังเดือนละ 4 วัน
ผู้ต้องขังชั้นดี	อาจได้รับการลดโทษวันต้องขังเดือนละ 3 วัน
ผู้ต้องขังชั้นกลาง	อาจได้รับการลดโทษวันต้องขังเดือนละ 2 วัน

ผู้ต้องขังชั้นเลวและเลวมาก	ไม่มีสิทธิได้รับการลดวันต้องโทษ
ผู้ต้องขังชั้นเยี่ยม	อาจได้รับพักการลงโทษ ไม่เกิน 1 ใน 3 ของโทษเดิม
ผู้ต้องขังชั้นดีมาก	อาจได้รับพักการลงโทษ ไม่เกิน 1 ใน 4 ของโทษเดิม
ผู้ต้องขังชั้นดี	อาจได้รับพักการลงโทษ ไม่เกิน 1 ใน 5 ของโทษเดิม
ผู้ต้องขังชั้นกลาง	อาจได้รับพักการลงโทษ ไม่เกิน 1 ใน 6 ของโทษเดิม

นอกจากนี้อาจมีการพิจารณาสิทธิพิเศษในการมีสิทธิเยี่ยมญาติในวันพบญาติซึ่งเรือนจำหรือทัณฑสถานแต่ละแห่งสามารถกำหนดได้เองตามอำนาจที่กฎหมายกำหนดให้

3.2 ข้อมูลเกี่ยวกับเรือนจำจังหวัดปทุมธานี อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี

3.2.1 ผู้บัญชาการเรือนจำ

นายปรีชาวัฏร์ บุญเรืองรัตน์

3.2.2 ที่อยู่

20 หมู่ 1 ถนนสามโคก - เสนา ต.บางกระบือ อ.สามโคก จ.ปทุมธานี 12160

โทรศัพท์: 0 2593 1981

3.2.3 วิสัยทัศน์

เป็นองค์กรที่มีศักยภาพในการควบคุม แก้ไขฟื้นฟูและพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขัง เพื่อคืนคนดีมีคุณค่าสู่สังคม

3.2.4 พันธกิจ

1. ควบคุมผู้ต้องขังตามหลักทัณฑวิทยา
2. แก้ไขฟื้นฟูและพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังให้เป็นพลเมืองดีมีคุณค่า

3.2.5 อำนาจหน้าที่เรือนจำจังหวัดปทุมธานี

1. ควบคุมผู้ต้องขังซึ่งเป็นคนฝาก ผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดีในเขตอำนาจศาลจังหวัดปทุมธานีและนักโทษเด็ดขาดชายที่มีกำหนดโทษจำคุกไม่เกิน 15 ปี และนักโทษเด็ดขาดหญิงที่มีกำหนดโทษจำคุกไม่เกิน 10 ปี

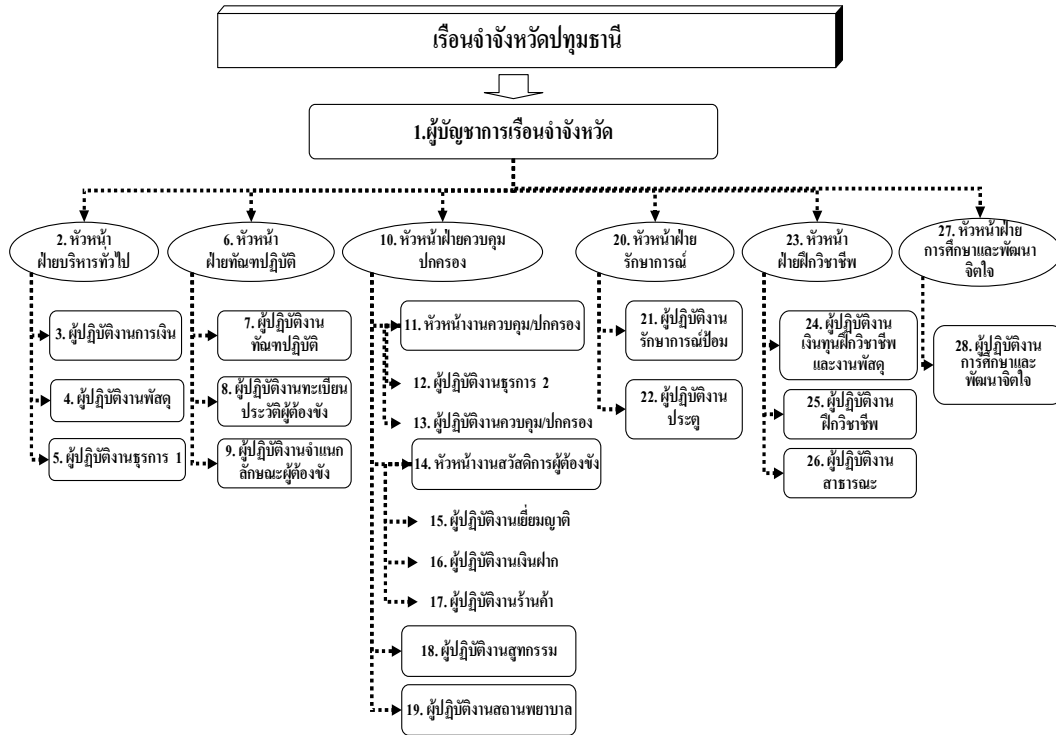
2. ดำเนินการทางทัณฑปฏิบัติแก่ผู้ต้องขัง
3. จัดการศึกษา อบรม พัฒนาปรับปรุงแก้ไขพฤติกรรม และฝึกวิชาชีพแก่ผู้ต้องขัง
4. ดำเนินการเกี่ยวกับการทำงานและการใช้แรงงานผู้ต้องขัง
5. จัดสวัสดิการให้การสงเคราะห์และพัฒนาสุขภาพอนามัยแก่ผู้ต้องขัง รวมทั้ง

ดำเนินการเกี่ยวกับการสุขภาพ

6. ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่

ได้รับมอบหมาย

3.2.6 โครงสร้างกลุ่มงาน/กลุ่มสายงาน ของข้าราชการประจำเรือนจำจังหวัดปทุมธานี

ภาพประกอบ 2 แสดงโครงสร้างกลุ่มงาน/กลุ่มสายงาน ของข้าราชการประจำเรือนจำจังหวัดปทุมธานี

ที่มา: เรือนจำจังหวัดปทุมธานี

3.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้ต้องขัง

ณรงค์ สงข์ขาว (2519: ง-จ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับลักษณะทางด้านประชากรของผู้ต้องขังในเรือนจำบางขวางปี 2519 พบว่า

1. มีความสัมพันธ์ระหว่างประเภทของความผิดกับลักษณะทั่วไป ของผู้ต้องขังกล่าวคือ ส่วนใหญ่ผู้ต้องขังเป็นผู้ที่มีอายุ 20-29 ปี ได้รับการศึกษาระหว่าง ป1- ป2 มีอาชีพรับจ้างแรงงานและกรรมกร ยังไม่ได้สมรส ยังไม่มีบุตร และผู้ที่ยังไม่เคยบวช กระทำ ความผิดเกี่ยวกับการประทุษร้ายต่อทรัพย์และผู้ที่ไม่เคยกระทำความผิดมาก่อน

2. มีความสัมพันธ์ระหว่างประเภทของความผิดลักษณะทางด้านครอบครัวของผู้ต้องขังพบว่า ผู้ต้องขังส่วนใหญ่ก่อนกระทำความผิดอาศัยอยู่กับผู้อื่นมากกว่าอาศัยอยู่กับบิดามารดา มีพี่น้องมากกว่า 6 คน บามารดาประกอบอาชีพรับจ้างแรงงานและกรรมกร

3. มีความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทั่วไปของผู้ต้องขังกับจำนวนครั้งของการกระทำผิดและมูลเหตุจูงใจของการกระทำผิดพบว่า ผู้ต้องขังไม่เคยกระทำผิดมาก่อน มีอัตราส่วนร้อยละสูงกว่าผู้ต้องขังที่เคยกระทำผิดมาก่อน อายุและอาชีพมีส่วนเกี่ยวข้องกับผู้ต้องขังที่กระทำผิดขึ้นอีกโดยพบว่าผู้ต้องขังที่มีอายุน้อยและทุกระดับการศึกษา มักจะกระทำผิดเนื่องจะถูกเพื่อนชักจูงหรือความใคร่และอารมณ์ ผู้ต้องขังที่มีอายุมากขึ้น และเป็นผู้ไม่มีอาชีพหรืออาชีพรับจ้างแรงงานกรรมการศึกษาระหว่าง ป.1 – ป.7 กระทำผิดเนื่องจากประสงค์ต่อทรัพย์

จากการศึกษาของเบเชอร์ (Becher.1972: 122-125) พบว่าบิดามารดา ของเยาวชนที่กระทำผิดกฎหมาย มักแสดงให้เห็นว่า ได้มีความสัมพันธ์กับที่อบอุ่นครอบครัวและที่สำคัญได้แก่ การใช้วิธีการในการสร้างวินัยที่ไม่ถูกต้องแก่เด็ก ในครอบครัวระดับปานกลาง บิดามารดามักใช้คำพูดใช้เหตุผลในการสร้างวินัย ส่วนครอบครัวระดับต่ำบิดามารดามักใช้การลงโทษให้เจ็บกายและใช้มาตรการทางกายแก่ไข่มากกว่าการให้รางวัล

อรัญ สุวรรณบุปผา (2518: 12-15) ได้ศึกษาภาวะครอบครัวของผู้ต้องขังพบว่า ภาวะเศรษฐกิจของผู้ต้องขังก่อนต้องโทษเป็นผู้ที่มีรายได้ได้น้อย มีอาชีพเป็นกรรมกรใช้แรงงาน ส่วนใหญ่เนื่องจากมีการศึกษาต่ำ ส่วนสัมพันธ์ภาพในครอบครัวนั้นพบว่า เด็กที่มีท่าไม่เคารพเป็นปฏิปักษ์และมีความสัมพันธ์ที่ไม่ดีกับบิดามารดา แต่มีความสัมพันธ์ ที่สนิทสนม กับเพื่อนบ้าน

สมพิช ไชยคำ (2529: 20) ได้ศึกษาความสำนึกในความผิดและความคาดหวัง ในอนาคตของนักโทษในเรือนจำ โดยศึกษานักโทษที่กำลังต้องโทษอยู่ในเรือนจำบางขวาง จังหวัดนนทบุรี ที่มีอายุ 20 ปีขึ้นไปและได้รับการต้องโทษจำคุกตั้งแต่ 25 ปีขึ้นไป ผลการศึกษา พบว่า นักโทษที่ไม่เคยต้องโทษ มาก่อนมีความคาดหวัง ในอนาคตแตกต่าง กับนักโทษที่เคยต้องโทษ มาก่อนอย่างน้อย 1 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากรายงานวิจัยสรุปได้ว่า การอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวมีส่วนที่สำคัญอย่างมากต่อการกระทำผิดของผู้ต้องขัง

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นผู้ต้องขังชายเรือนจำจังหวัดปทุมธานี จำนวน 1,100 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นผู้ต้องขังชายเรือนจำจังหวัดปทุมธานี จำนวน 100 คน ได้มาจากการสุ่มสุ่มใจของผู้ต้องขัง

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดปทุมธานี อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี แบ่งออกเป็น 8 ตอนได้แก่

ตอนที่ 1 ได้แก่ แบบสอบถามข้อมูลส่วนตัว

ตอนที่ 2 ได้แก่ แบบสอบถามอัตมโนทัศน์

ตอนที่ 3 ได้แก่ แบบสอบถามบุคลิกภาพ

ตอนที่ 4 ได้แก่ แบบสอบถามสุขภาพจิต

ตอนที่ 5 ได้แก่ แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างผู้ต้องขังกับครอบครัว

ตอนที่ 6 ได้แก่ แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างผู้ต้องขังกับเจ้าหน้าที่

ตอนที่ 7 ได้แก่ แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างผู้ต้องขังกับเพื่อน

ตอนที่ 8 ได้แก่ แบบสอบถามเกี่ยวกับทักษะชีวิต

วิธีการสร้างเครื่องมือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนตัว

ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษาของผู้ต้องขัง และฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว

ตัวอย่างแบบสอบถามข้อมูลส่วนตัว

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับลักษณะของท่าน หรือเติมข้อมูลของท่านลงในช่องว่าง

1. อายุ.....ปี

2.ระดับการศึกษา

() ไม่ได้ศึกษา

() ได้รับการศึกษา

3.ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว เฉลี่ยเดือนละ บาท

ตอนที่ 2 แบบสอบถามอ้อมโนทัศน์ มีขั้นตอนการสร้างดังนี้

2.1 ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอ้อมโนทัศน์

2.2 ผู้วิจัยศึกษาแบบสอบถามที่เกี่ยวข้องกับอ้อมโนทัศน์ของ ชูติญา แสนละมุล (2541) และกฤตรินทร์ นิมทองคำ (2542)

2.3 ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามอ้อมโนทัศน์ โดยใช้แนวคิดที่ได้จากข้อ 2.1และข้อ 2.2 เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคอร์ท (Likert Scale Type) ได้แก่ จริงที่สุด จริง จริงบ้าง จริงน้อย และจริงน้อยที่สุด

ตัวอย่างแบบสอบถามอ้อมโนทัศน์**คำชี้แจง** เมื่อท่านอ่านข้อความแล้วโปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างช่องใดช่องหนึ่ง ให้ตรงกับข้อเท็จจริงของท่านมากที่สุด

จริงที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของท่านมากที่สุด
จริง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของท่านมาก
จริงบ้าง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของท่านบ้างไม่ตรงบ้าง
จริงน้อย	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของท่านน้อย
จริงน้อยที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของท่านน้อยที่สุด

ข้อ	ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	จริง บ้าง	จริง น้อย	จริงน้อย ที่สุด
0	ด้านร่างกาย ท่านพึงพอใจในรูปร่างหน้าตาของตนเอง					
00	ด้านความสามารถและการได้รับการยอมรับ ท่านไม่กล้าแสดงความคิดเห็น					
000	ด้านจิตใจ ท่านมักรู้สึกมีความสุขในชีวิต					

เกณฑ์การให้คะแนน

	ข้อความทางบวก (คะแนน)	ข้อความทางลบ (คะแนน)
จริงที่สุด	5	1
จริง	4	2
จริงบ้าง	3	3
จริงน้อย	2	4
จริงน้อยที่สุด	1	5

เกณฑ์ในการแปลความหมาย

ใช้เกณฑ์ประเมินค่าความหมายตามแนวคิดของ วิเชียร เกตุสิงห์ (2538 : 9) ในการวิจัยครั้งนี้ แปลผลได้ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	3.67 – 5.00 คะแนน	หมายถึง	มีอึดทนโน้ทนดี
คะแนนเฉลี่ย	2.34 – 3.66 คะแนน	หมายถึง	มีอึดทนโน้ทนดีพอใช้
คะแนนเฉลี่ย	1.00 – 2.33 คะแนน	หมายถึง	มีอึดทนโน้ทนไม่ดี

ตอนที่ 3 แบบสอบถามบุคลิกภาพ มีขั้นตอนการสร้างดังนี้

3.1 ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพ

3.2 ผู้วิจัยศึกษาแบบสอบถามที่เกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพของพรเพชร โสติธิมานนท์ (2547) และธรรศธร วงศ์สัจจา (2548)

3.3 ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามบุคลิกภาพ โดยใช้แนวคิดที่ได้จากข้อ 3.1 และข้อ 3.2 เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคอร์ท (Likert Scale Type) ได้แก่ จริงที่สุด จริง จริงบ้าง จริงน้อย และจริงน้อยที่สุด

ตัวอย่างแบบสอบถามบุคลิกภาพ

คำชี้แจง เมื่อท่านอ่านข้อความแล้วโปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างช่องใดช่องหนึ่ง ให้ตรงกับข้อเท็จจริงของท่านมากที่สุด

จริงที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของท่านมากที่สุด
จริง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของท่านมาก
จริงบ้าง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของท่านบ้างไม่ตรงบ้าง
จริงน้อย	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของท่านน้อย
จริงน้อยที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของท่านน้อยที่สุด

ข้อ	ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	จริง บ้าง	จริง น้อย	จริงน้อย ที่สุด
0	ท่านชอบทำงานที่รับผิดชอบให้เสร็จก่อน กำหนดเวลา					
00	ท่านรู้สึกทนไม่ได้ ถ้าต้องพบกับคนที่มีนิสัย เห็นแก่ตัว					

เกณฑ์การให้คะแนน

	ข้อความทางบวก (คะแนน)	ข้อความทางลบ (คะแนน)
จริงที่สุด	5	1
จริง	4	2
จริงบ้าง	3	3
จริงน้อย	2	4
จริงน้อยที่สุด	1	5

เกณฑ์ในการแปลความหมาย

ใช้เกณฑ์ประเมินค่าความหมายตามแนวคิดของอัจฉรา วงศ์วัฒนามงคล(2533: 57 - 58) ในการวิจัยครั้งนี้แปลผลได้ดังนี้

คะแนน 23 - 45 หมายถึง ผู้ที่มีบุคลิกภาพแบบเอ

คะแนน 9 - 22 หมายถึง ผู้ที่มีบุคลิกภาพแบบบี

ตอนที่ 4 แบบคัดกรองสุขภาพจิต ไทย จี เอช คิว 60 (Thai GHQ 60)

ผู้วิจัยใช้แบบคัดกรองสุขภาพจิต ไทย จี เอช คิว 60 (Thai GHQ 60) เป็นแบบคัดกรองสุขภาพจิตของ เดวิด โกลเบิร์ก และ พอล วิลเลียมส์ (David Goldberg and Paul Williams. 1988) แปลเป็นไทยโดย นายแพทย์ธนา นิลชัยโกวิทย์ และคณะ (2539) ประกอบด้วยคำถาม 60 ข้อ เป็นแบบคัดกรองสุขภาพจิตเบื้องต้น ไม่สามารถวินิจฉัยโรคได้

ลักษณะของแบบสอบถาม

แบบสอบถามสุขภาพทั่วไปของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดปทุมธานี ในระยะ 2-3 สัปดาห์ที่ผ่านมา เป็นอย่างไรบ้าง

ตัวอย่างแบบคัดกรองสุขภาพจิต

คำชี้แจง กรุณาตอบแบบสอบถามนี้โดยพิจารณา เลือกข้อความแต่ละข้อความ ที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงของท่าน แล้วโปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ท่านเห็นว่าตรงกับความรู้สึกนึกคิดของท่านมากที่สุด เพียงคำตอบเดียว

ในระยะเวลาที่ผ่านมา

1. รู้สึกสบายและมีสุขภาพดี

() ดีกว่าปกติ () เหมือนปกติ () แย่กว่าปกติ () แย่กว่าปกติมาก

2. ท่านรู้สึกไม่สบาย

() ไม่เลย () ไม่มากกว่าปกติ () ค่อนข้างมากกว่าปกติ () มากกว่าปกติมาก

เกณฑ์การให้คะแนน

ผู้ที่ตอบข้อใดข้อหนึ่งใน 2 ข้อแรก ได้ 0 คะแนน

ผู้ที่ตอบข้อใดข้อหนึ่งใน 2 ข้อหลัง ได้ 1 คะแนน

เกณฑ์การแปลความหมาย (ธนา นิลชัยโกวิทย์ และคณะ. 2539)

จุดตัดคะแนน

ใช้การนับจำนวนข้อที่ได้คะแนนทั้งหมด แล้วนำมารวมกันและมีจุดตัดคะแนน ดังนี้

คะแนนที่ 0 – 11 คะแนน มีสุขภาพจิตดี

คะแนนที่ 12 คะแนนขึ้นไป มีสุขภาพจิตบกพร่อง

ตอนที่ 5 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างผู้ต้องขังกับครอบครัว มีขั้นตอนการร่างดังนี้

5.1 ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพระหว่างผู้ต้องขังกับครอบครัว

5.2 ผู้วิจัยศึกษาแบบสอบถามที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพระหว่างผู้ต้องขังกับครอบครัวของ

จุฬาลักษณ์ สุทธิจำนง (2545) และเมทินี รุ่งรังสี (2548)

5.3 ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างผู้ต้องขังกับครอบครัวโดยใช้แนวคิดที่ได้จากข้อ 5.1 และข้อ 5.2 เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคอร์ท (Likert Scale Type) ได้แก่ จริงที่สุด จริง จริงบ้าง จริงน้อย และจริงน้อยที่สุด

ตัวอย่างแบบสอบถามความสัมพันธ์ระหว่างผู้ต้องขังกับครอบครัว

คำชี้แจง เมื่อท่านอ่านข้อความแล้วโปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างข้อใดข้อหนึ่ง ให้ตรงกับข้อเท็จจริงของท่านมากที่สุด

จริงที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของท่านมากที่สุด
จริง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของท่านมาก
จริงบ้าง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของท่านบ้างไม่ตรงบ้าง
จริงน้อย	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของท่านน้อย
จริงน้อยที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของท่านน้อยที่สุด

ข้อ	ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	จริง บ้าง	จริง น้อย	จริงน้อย ที่สุด
0	การปฏิบัติตนของผู้ต้องขังต่อบุคคลใน ครอบครัว ท่านมักจะปรึกษาปัญหาส่วนตัวกับบุคคลใน ครอบครัว					
00	การปฏิบัติตนของบุคคลในครอบครัวต่อ ผู้ต้องขัง ท่านมีส่วนร่วมในกิจกรรมของครอบครัว					

เกณฑ์การให้คะแนน

	ข้อความทางบวก (คะแนน)	ข้อความทางลบ (คะแนน)
จริงที่สุด	5	1
จริง	4	2
จริงบ้าง	3	3
จริงน้อย	2	4
จริงน้อยที่สุด	1	5

เกณฑ์ในการแปลความหมาย

ใช้เกณฑ์ประเมินค่าความหมายตามแนวคิดของ วิเชียร เกตุสิงห์ (2538 : 9) ในการวิจัยครั้งนี้
แปลผลได้ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 3.67 – 5.00 คะแนน ครอบครัวดี	หมายถึง	สัมพันธภาพระหว่างผู้ต้องขังกับ
คะแนนเฉลี่ย 2.34 – 3.66 คะแนน พอใช้	หมายถึง	สัมพันธภาพระหว่างผู้ต้องขังกับครอบครัวดี

คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 2.33 คะแนน หมายถึง สัมพันธภาพระหว่างผู้ต้องขังกับครอบครัว
ไม่ดี

ตอนที่ 6 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างผู้ต้องขังกับเจ้าหน้าที่ มีขั้นตอนการร่างดังนี้

6.1 ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพระหว่างผู้ต้องขังกับเจ้าหน้าที่

6.2 ผู้วิจัยศึกษาแบบสอบถามที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพระหว่างผู้ต้องขังกับเจ้าหน้าที่ของ
ศักดิ์ดา พัยคณโส (2545) และสุพัตรา เรื่องทอง(2550)

6.3 ผู้วิจัยร่างแบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างผู้ต้องขังกับเจ้าหน้าที่ โดยใช้แนวคิดที่ได้
จากข้อ 6.1 และข้อ 6.2 เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตาม
แนวคิดของลิเคอร์ท (Likert Scale Type) ได้แก่ จริงที่สุด จริง จริงบ้าง จริงน้อย และจริงน้อยที่สุด

ตัวอย่างแบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างผู้ต้องขังกับเจ้าหน้าที่

คำชี้แจง เมื่อท่านอ่านข้อความแล้วโปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างช่องใดช่องหนึ่ง ให้ตรงกับ
ข้อเท็จจริงของท่านมากที่สุด

จริงที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของท่านมากที่สุด
จริง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของท่านมาก
จริงบ้าง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของท่านบ้างไม่ตรงบ้าง
จริงน้อย	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของท่านน้อย
จริงน้อยที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของท่านน้อยที่สุด

ข้อ	ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง บ้าง	จริง น้อย	จริงน้อย ที่สุด
0	การปฏิบัติตนของผู้ต้องขังต่อเจ้าหน้าที่ เมื่อท่านมีปัญหาต่างๆจะปรึกษาเจ้าหน้าที่ เสมอ				
00	การปฏิบัติตนของเจ้าหน้าที่ต่อผู้ต้องขัง เจ้าหน้าที่เปิดโอกาสให้ท่านแสดง ความคิดเห็น				

เกณฑ์การให้คะแนน

	ข้อความทางบวก (คะแนน)	ข้อความทางลบ (คะแนน)
จริงที่สุด	5	1
จริง	4	2

จริงบ้าง	3	3
จริงน้อย	2	4
จริงน้อยที่สุด	1	5

เกณฑ์ในการแปลความหมาย

ใช้เกณฑ์ประเมินค่าความหมายตามแนวคิดของ วิเชียร เกตุสิงห์ (2538 : 9) ในการวิจัยครั้งนี้ แปลผลได้ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 3.67 – 5.00 คะแนน เจ้าหน้าที่ดี	หมายถึง	สัมพันธภาพระหว่างผู้ต้องขังกับ
คะแนนเฉลี่ย 2.34 – 3.66 คะแนน เจ้าหน้าที่ดีพอใช้	หมายถึง	สัมพันธภาพระหว่างผู้ต้องขังกับ
คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 2.33 คะแนน เจ้าหน้าที่ไม่ดี	หมายถึง	สัมพันธภาพระหว่างผู้ต้องขังกับ

ตอนที่ 7 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างผู้ต้องขังกับเพื่อน มีขั้นตอนการสร้างดังนี้

- 7.1 ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพระหว่างผู้ต้องขังกับเพื่อน
- 7.2 ผู้วิจัยศึกษาแบบสอบถามที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพระหว่างผู้ต้องขังกับเพื่อนของ ดารุณี ขอบเจริญ (2546) และ สุพัตรา เรืองทอง (2550)
- 7.3 ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างผู้ต้องขังกับเพื่อน โดยใช้แนวคิดที่ได้จากข้อ 7.1 และข้อ 7.2 เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคอร์ท (Likert Scale Type) ได้แก่ จริงที่สุด จริงจริงบ้าง จริงน้อย และจริงน้อยที่สุด

ตัวอย่างแบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างผู้ต้องขังกับเพื่อน

คำชี้แจง เมื่อท่านอ่านข้อความแล้วโปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างช่องใดช่องหนึ่ง ให้ตรงกับข้อเท็จจริงของท่านมากที่สุด

จริงที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของท่านมากที่สุด
จริง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของท่านมาก
จริงบ้าง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของท่านบ้างไม่ตรงบ้าง
จริงน้อย	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของท่านน้อย
จริงน้อยที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของท่านน้อยที่สุด

ข้อ	ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	จริง บ้าง	จริง น้อย	จริงน้อย ที่สุด
0	บ่อยครั้งที่ท่านช่วยเหลือเพื่อนเมื่อเพื่อน เดือดร้อน					

เกณฑ์การให้คะแนน

	ข้อความทางบวก (คะแนน)	ข้อความทางลบ (คะแนน)
จริงที่สุด	5	1
จริง	4	2
จริงบ้าง	3	3
จริงน้อย	2	4
จริงน้อยที่สุด	1	5

เกณฑ์ในการแปลความหมาย

ใช้เกณฑ์ประเมินค่าความหมายตามแนวคิดของ วิเชียร เกตุสิงห์ (2538 : 9) ในการวิจัยครั้งนี้
แปลผลได้ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 3.67 – 5.00 คะแนน หมายถึง สัมพันธภาพระหว่างผู้ต้องขังกับ
เพื่อนดี

คะแนนเฉลี่ย 2.34 – 3.66 คะแนน หมายถึง สัมพันธภาพระหว่างผู้ต้องขังกับ
เพื่อนดีพอใช้

คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 2.33 คะแนน หมายถึง สัมพันธภาพระหว่างผู้ต้องขังกับ
เพื่อนไม่ดี

ตอนที่ 8 แบบสอบถามเกี่ยวกับทักษะชีวิต มีขั้นตอนการสร้างดังนี้

8.1 ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะชีวิต

8.2 ผู้วิจัยศึกษาแบบสอบถามที่เกี่ยวข้องกับทักษะชีวิตของ ญญา ผาดจันติก (2545)

8.3 ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามทักษะชีวิต โดยใช้แนวคิดที่ได้จากข้อ 8.1 และข้อ 8.2 เป็น
แบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคอร์ท (Likert
Scale Type) ได้แก่ จริงที่สุด จริง จริงบ้าง จริงน้อย และจริงน้อยที่สุด

ตัวอย่างแบบสอบถามเกี่ยวกับทักษะชีวิต

คำชี้แจง เมื่อท่านอ่านข้อความแล้วโปรดเขียนเครื่องหมาย \checkmark ลงในช่องว่างช่องใดช่องหนึ่ง ให้ตรงกับข้อเท็จจริงของท่านมากที่สุด

จริงที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของท่านมากที่สุด
จริง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของท่านมาก
จริงบ้าง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของท่านบ้างไม่ตรงบ้าง
จริงน้อย	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของท่านน้อย
จริงน้อยที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของท่านน้อยที่สุด

ข้อ	ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	จริง บ้าง	จริง น้อย	จริงน้อย ที่สุด
0	บ่อยครั้งที่ท่านไม่สามารถแก้ไขปัญหасวนตัวได้ด้วยตนเอง					

เกณฑ์การให้คะแนน

	ข้อความทางบวก (คะแนน)	ข้อความทางลบ (คะแนน)
จริงที่สุด	1	5
จริง	2	4
จริงบ้าง	3	3
จริงน้อย	4	2
จริงน้อยที่สุด	5	1

เกณฑ์ในการแปลความหมาย

ใช้เกณฑ์ประเมินค่าความหมายตามแนวคิดของ วิเชียร เกตุสิงห์ (2538 : 9) ในการวิจัยครั้งนี้แปลผลได้ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 3.67 – 5.00 คะแนน เหมาะสมมาก	หมายถึง	ผู้ต้องขังมีปัญหาเกี่ยวกับทักษะชีวิต
คะแนนเฉลี่ย 2.34 – 3.66 คะแนน เหมาะสมปานกลาง	หมายถึง	ผู้ต้องขังมีปัญหาเกี่ยวกับทักษะชีวิต

คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 2.33 คะแนน หมายถึง ผู้ต้องขังมีปัญหาเกี่ยวกับทักษะชีวิตเหมาะสมน้อย

การหาคุณภาพเครื่องมือ

1. หาค่าความเที่ยงตรงเชิงประจักษ์ (Face Validity) โดยนำแบบสอบถามให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ได้แก่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิไลลักษณ์ พงษ์โสภา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดร.พาสณา จุลรัตน์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ พรรณรัตน์ พลอยเลื่อมแสง ตรวจสอบความเที่ยงตรง โดยตรวจสอบความเหมาะสมทางด้านภาษา ข้อความและการใช้ตัวเลือกในแบบสอบถามให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปทดลองใช้

2. หาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (Item Discrimination) ของแบบสอบถาม ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try out) เพื่อวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ โดยใช้เทคนิค 25% ของกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ มาเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายข้อ โดยใช้ t-test เลือกข้อที่มีค่า t ที่มีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05 มาใช้เป็นแบบสอบถามในการวิจัย ได้ผลดังนี้

ตอนที่ 2 แบบสอบถามอัตนัยทัศนคติ มีจำนวน 15 ข้อ มีค่า t อยู่ระหว่าง 6.642 – 9.386

ตอนที่ 3 แบบสอบถามบุคลิกภาพ มีจำนวน 9 ข้อ มีค่า t อยู่ระหว่าง 8.627 – 3.997

ตอนที่ 5 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างผู้ต้องขังกับครอบครัว มีจำนวน 9 ข้อ มีค่า t อยู่ระหว่าง 11.377 – 12.102

ตอนที่ 6 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างผู้ต้องขังกับเจ้าหน้าที่ มีจำนวน 9 ข้อ มีค่า t อยู่ระหว่าง 9.083 – 11.257

ตอนที่ 7 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างผู้ต้องขังกับเพื่อน มีจำนวน 16 ข้อ มีค่า t อยู่ระหว่าง 13.141 – 14.347

ตอนที่ 8 แบบสอบถามเกี่ยวกับทักษะชีวิต มีจำนวน 19 ข้อ มีค่า t อยู่ระหว่าง 6.078 – 10.854

3. หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม ผู้วิจัยหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้เฉพาะข้อที่คัดเลือกแล้วในข้อ 2 ไปหาค่าความเชื่อมั่น โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ได้ผลดังนี้

ตอนที่ 2 แบบสอบถามอัตนัยทัศนคติ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .9775

ตอนที่ 3 แบบสอบถามบุคลิกภาพ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .9891

ตอนที่ 5 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างผู้ต้องขังกับครอบครัว มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .9986

ตอนที่ 6 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างผู้ต้องขังกับเจ้าหน้าที่ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .9540

ตอนที่ 7 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างผู้ต้องขังกับเพื่อน มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .9992

ตอนที่ 8 แบบสอบถามเกี่ยวกับทักษะชีวิต มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .9838

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยนำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ไปขออนุญาตผู้บัญชาการเรือนจำจังหวัดปทุมธานี อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี เพื่อขออนุญาตและขอความอนุเคราะห์ ในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

2. ผู้วิจัยนำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ไปขออนุญาตจากนายแพทย์ธนา นิลชัยโกวิทย์ ในการขอใช้แบบคัดกรองสุขภาพจิตไทย จี เอช คิว 60 (Thai GHQ-60)

3. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยนำแบบสอบถามปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดปทุมธานี อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ในระหว่างวันที่ 5-15 มีนาคม 2554 จำนวน 100 ฉบับ ได้รับคืนครบทุกฉบับ

4. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดปทุมธานีตอบมาคัดเลือกแบบสอบถามที่สมบูรณ์ คือตอบคำถามครบทุกข้อ ปรากฏว่าสมบูรณ์ทุกฉบับ นำมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด และนำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์หาค่าสถิติพื้นฐาน โดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านส่วนตัว ปัจจัยด้านครอบครัว และปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในเรือนจำจังหวัดปทุมธานีกับทักษะชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดปทุมธานี อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี
3. วิเคราะห์ปัจจัยด้านส่วนตัว ปัจจัยด้านครอบครัว และปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในเรือนจำจังหวัดปทุมธานีที่ส่งผลต่อทักษะชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดปทุมธานี อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์คุณภาพคุณภาพเครื่องมือ ได้แก่
 - 2.1 การหาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อของแบบสอบถาม โดยใช้เทคนิค 25% กลุ่มสูง – กลุ่มต่ำ แล้วทดสอบด้วย t-test

2.2 การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach)

3. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์สมมติฐาน ได้แก่

3.1 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านส่วนตัว ปัจจัยด้านครอบครัว และปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในเรือนจำจังหวัดปทุมธานีกับทักษะชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดปทุมธานี อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (The Pearson Product Moment Correlation Coefficient)

3.2 วิเคราะห์ปัจจัยด้านส่วนตัว ปัจจัยด้านครอบครัว และปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในเรือนจำจังหวัดปทุมธานีที่ส่งผลต่อทักษะชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดปทุมธานี อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Stepwise Multiple Regression Analysis)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์และแปลผลข้อมูล

ในการวิเคราะห์และแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการแปลความหมายดังนี้

N	แทน	จำนวนผู้ต้องขังที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง
\bar{X}	แทน	ค่าเฉลี่ยกลุ่มตัวอย่าง (Mean)
S.D.	แทน	ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
df	แทน	ระดับขั้นของความเป็นอิสระ (Degree of Freedom)
SS	แทน	ผลรวมของคะแนนเบี่ยงเบนยกกำลังสอง (Sum of Squares)
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยกำลังสองของคะแนนแต่ละค่า (Mean Squares)
F	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ในการพิจารณา F – distribution
r_{xy}	แทน	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่าย
t	แทน	ค่าสถิติการแจกแจงแบบ t
\hat{Y}	แทน	ค่าสมการพยากรณ์ที่แทนค่าในรูปคะแนนดิบ
Z	แทน	ค่าสมการพยากรณ์ที่แทนค่าในรูปคะแนนมาตรฐาน
R	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ
R^2	แทน	กำลังสองของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ
b	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ
β	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน
a	แทน	ค่าคงที่ของการพยากรณ์
SE_b	แทน	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์
SE_{est}	แทน	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการพยากรณ์
X_1	แทน	อายุ
X_2	แทน	ระดับการศึกษา
X_3	แทน	ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว
X_4	แทน	อัตมโนทัศน์
X_5	แทน	บุคลิกภาพ
X_6	แทน	สุขภาพจิต

X_7	แทน	สัมพันธภาพระหว่างผู้ต้องขังกับครอบครัว
X_8	แทน	สัมพันธภาพระหว่างผู้ต้องขังกับเจ้าหน้าที่
X_9	แทน	สัมพันธภาพระหว่างผู้ต้องขังกับเพื่อน
Y	แทน	ทักษะชีวิต

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน โดยคำนวณหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว และด้านสภาพแวดล้อมในเรือนจำจังหวัดปทุมธานี ของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดปทุมธานี อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี โดยใช้การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (The Pearson Product Moment Correlation Coefficient)
3. วิเคราะห์ปัจจัยด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว และด้านสภาพแวดล้อมในเรือนจำจังหวัดปทุมธานี ที่ส่งผลต่อทักษะชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดปทุมธานี อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Stepwise Multiple Regression Analysis)

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

- ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้
- ตอนที่ 1 เสนอจำนวนร้อยละ ของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดปทุมธานี อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี จำแนกตาม ระดับการศึกษา
 - ตอนที่ 2 เสนอผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ปัจจัยด้านส่วนตัว ได้แก่ อายุ อัตมโนทัศน์ บุคลิกภาพ และสุขภาพจิต ปัจจัยด้านครอบครัว ได้แก่ ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว สัมพันธภาพระหว่างผู้ต้องขังกับครอบครัว ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในเรือนจำ จังหวัดปทุมธานี ได้แก่ สัมพันธภาพระหว่างผู้ต้องขังกับเจ้าหน้าที่ และสัมพันธภาพระหว่างผู้ต้องขังกับเพื่อน และทักษะชีวิต
 - ตอนที่ 3 เสนอผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว และด้านสภาพแวดล้อมในเรือนจำจังหวัดปทุมธานี กับทักษะชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดปทุมธานี อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี โดยใช้การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (The Pearson Product Moment Correlation Coefficient)

ตอนที่ 4 เสนอผลการวิเคราะห์ปัจจัยด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว และด้านสภาพแวดล้อมในเรือนจำจังหวัดปทุมธานี ที่ส่งผลต่อทักษะชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดปทุมธานี อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Stepwise Multiple Regression Analysis)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 เสนอจำนวนร้อยละของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดปทุมธานี อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี จำแนกตาม ระดับการศึกษา ดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดปทุมธานี อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี จำแนกตามระดับการศึกษา

ปัจจัย	ระดับของตัวแปร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ระดับการศึกษา	ได้รับการศึกษา	92	92.00
	ไม่ได้รับการศึกษา	8	8.00
	รวม	100	100.00

จากตาราง 1 พบว่า ผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดปทุมธานี อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 100 คน เมื่อจำแนกตาม ระดับการศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่เป็นผู้ต้องขังที่ได้รับการศึกษาคิดเป็นร้อยละ 92 รองลงมาเป็นผู้ต้องขังที่ไม่ได้รับการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 8ตามลำดับ

ตอนที่ 2 เสนอผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ปัจจัยด้านส่วนตัว ได้แก่ อายุ อัตรานอกทัศนีย์ บุคลิกภาพ และสุขภาพจิต ปัจจัยด้านครอบครัว ได้แก่ ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว สัมพันธภาพระหว่างผู้ต้องขังกับครอบครัว ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในเรือนจำ จังหวัดปทุมธานี ได้แก่ สัมพันธภาพระหว่างผู้ต้องขังกับเจ้าหน้าที่ และสัมพันธภาพระหว่างผู้ต้องขังกับเพื่อน และทักษะชีวิต ดังแสดงในตาราง 2

ตาราง 2 แสดงค่าเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานปัจจัยด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว ด้านสิ่งแวดล้อมใน
เรือนจำ และทักษะชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดปทุมธานี อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี

ปัจจัย	\bar{X}	SD	การแปลผล
อายุ	33.32	10.74	ผู้ใหญ่ตอนต้น
ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว	13369.00	12668.20	ปานกลาง
อัตมโนทัศน์	2.72	.33	ดีพอใช้
บุคลิกภาพ	22.69	3.59	แบบเอ
สุขภาพจิต	16.27	17.13	บกพร่อง
สัมพันธภาพระหว่างผู้ต้องขังกับครอบครัว	2.42	.70	ดีพอใช้
สัมพันธภาพระหว่างผู้ต้องขังกับเจ้าหน้าที่	2.84	.69	ดีพอใช้
สัมพันธภาพระหว่างผู้ต้องขังกับเพื่อน	2.59	.51	ดีพอใช้
ทักษะชีวิต	2.63	.49	ปานกลาง

จากตาราง 2 พบว่า ผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดปทุมธานี อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี มีอายุ อยู่ในวัยผู้ใหญ่ตอนต้น มีฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวปานกลาง มีอัตมโนทัศน์ดีพอใช้ มีบุคลิกภาพแบบเอ มีสุขภาพจิตบกพร่อง สัมพันธภาพระหว่างผู้ต้องขังกับครอบครัวดีพอใช้ สัมพันธภาพระหว่างผู้ต้องขังกับเจ้าหน้าที่ดีพอใช้ สัมพันธภาพระหว่างผู้ต้องขังกับเพื่อนดีพอใช้ และมีทักษะชีวิตปานกลาง

ตอนที่ 3 เสนอผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว และด้านสภาพแวดล้อมในเรือนจำจังหวัดปทุมธานี กับทักษะชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดปทุมธานี อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี โดยใช้การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (The Pearson Product Moment Correlation Coefficient) ดังแสดงในตาราง 3

ตาราง 3 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านส่วนตัว ปัจจัยด้านครอบครัว และปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในเรือนจำจังหวัดปทุมธานี กับทักษะชีวิต ของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดปทุมธานี อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี

	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	X ₅	X ₆	X ₇	X ₈	X ₉	Y
X ₁	1.000	-.440**	-.102	-.124	-.052	-.137	-.176*	-.122	-.095	-.007
X ₂		1.000	.185*	-.076	-.190*	.070	.068	-.049	.051	-.161
X ₃			1.000	-.127	-.247**	.027	-.193*	-.069	-.187*	-.221*
X ₄				1.000	.333**	.309**	.188*	.173*	.184*	.268**
X ₅					1.000	.112	.242**	.319**	.252**	.474**
X ₆						1.000	-.091	.201*	-.177*	-.028
X ₇							1.000	.383**	.705**	.453**
X ₈								1.000	.183*	.397**
X ₉									1.000	.566**
Y										1.000

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 3 พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับทักษะชีวิต ของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดปทุมธานี อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 มี 5 ปัจจัย ได้แก่ อัตมโนทัศน์ (x₄) บุคลิกภาพ (x₅) สัมพันธภาพระหว่างผู้ต้องขังกับครอบครัว (x₇) สัมพันธภาพระหว่างผู้ต้องขังกับเจ้าหน้าที่ (x₈) และ สัมพันธภาพระหว่างผู้ต้องขังกับเพื่อน (x₉)

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ทางลบกับทักษะชีวิต ของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดปทุมธานี อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มี 1 ปัจจัย ได้แก่ ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว (x₃)

ปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์กับทักษะชีวิต ของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดปทุมธานี อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี มี 3 ปัจจัย ได้แก่ อายุ (x₁) ระดับการศึกษา (x₂) และ สุขภาพจิต(x₆)

ตอนที่ 4 เสนอผลการวิเคราะห์ปัจจัยด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว และด้านสภาพแวดล้อมในเรือนจำจังหวัดปทุมธานี ที่ส่งผลต่อทักษะชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดปทุมธานี อำเภอสามโคก

จังหวัดปทุมธานี โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Stepwise Multiple Regression Analysis)

ดังแสดงในตาราง 4 และ ตาราง 5

ตาราง 4 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำ
จังหวัดปทุมธานี อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
Regression	3	11.313	3.771	29.682**
Residual	96	12.196	.127	
Total	99	23.509		

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จาก ตาราง 4 พบว่า มี 3 ปัจจัยที่สามารถพยากรณ์ทักษะชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัด
ปทุมธานี อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี โดยมีความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงกับตัวแปรอิสระทั้ง 3 ปัจจัย
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังรายละเอียดในตาราง 5

ตาราง 5 แสดงผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดปทุมธานี
อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี

ปัจจัย	B	SE _b	β	R	R ²	F
X ₉	.436	.074	.453	.566	.320	46.205**
X ₉ , X ₅	.157	.011	.289	.662	.438	37.762**
X ₉ , X ₅ , X ₈	.039	.055	.221	.694	.481	29.682**

a = .166
R = .694
R² = .481
SE_{est} = .35643

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 5 พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดปทุมธานี อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มี 3 ปัจจัย เรียงลำดับจากปัจจัยที่ส่งผลมากที่สุดไปยังปัจจัยที่ส่งผลน้อยที่สุด ได้แก่ สัมพันธภาพระหว่างผู้ต้องขังกับเพื่อน (X_9) บุคลิกภาพ (X_5) และ สัมพันธภาพระหว่างผู้ต้องขังกับเจ้าหน้าที่ (X_8) ซึ่งปัจจัยทั้ง 3 ปัจจัยนี้ สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดปทุมธานี อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ได้ร้อยละ 48.10 จึงนำค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์มาเขียนสมการได้ดังนี้

สมการพยากรณ์ปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดปทุมธานี อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ในรูปคะแนนดิบ ได้แก่

$$\hat{Y} = .166 + .436 X_9 + .157 X_5 + .039 X_8$$

สมการพยากรณ์ปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดปทุมธานี อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ในรูปคะแนนมาตรฐาน ได้แก่

$$Z = .453 X_9 + .289 X_5 + .221 X_8$$

บทที่ 5

บทย่อ สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

บทย่อ

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านส่วนตัว ปัจจัยด้านครอบครัวและปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในเรือนจำจังหวัดปทุมธานี กับทักษะชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดปทุมธานี อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านส่วนตัว ปัจจัยด้านครอบครัวและปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในเรือนจำจังหวัดปทุมธานี ที่ส่งผลต่อทักษะชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดปทุมธานี อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี
3. เพื่อสร้างสมการพยากรณ์ทักษะชีวิต ของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดปทุมธานี อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี

สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า

1. ปัจจัยด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว และด้านสภาพแวดล้อมในเรือนจำจังหวัดปทุมธานีมีความสัมพันธ์กับทักษะชีวิต ของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดปทุมธานี อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี
2. ปัจจัยด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว และด้านสภาพแวดล้อมในเรือนจำจังหวัดปทุมธานีส่งผลต่อทักษะชีวิต ของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดปทุมธานี อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี

วิธีการดำเนินการวิจัย

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นผู้ต้องขังชายเรือนจำจังหวัดปทุมธานี จำนวน 1,100 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นผู้ต้องขังชายเรือนจำจังหวัดปทุมธานี จำนวน 100 คน ได้มาจากความสมัครใจของผู้ต้องขัง

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะชีวิตของผู้ต้องเรือนจำจังหวัดปทุมธานี อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี แบ่งออกเป็น 8 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนตัว ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา และฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว

ตอนที่ 2 แบบสอบถามอัตมโนทัศน์ เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ มีจำนวน 15 ข้อ มีค่า t อยู่ระหว่าง 6.642 – 9.386 มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .9775

ตอนที่ 3 แบบสอบถามบุคลิกภาพ เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ มีจำนวน 9 ข้อ มีค่า t อยู่ระหว่าง 8.627 – 3.997 มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .9891

ตอนที่ 4 แบบคัดกรองสุขภาพจิตไทย จี เอช คิว (Thai GHQ-60) จำนวน 60 ข้อ

ตอนที่ 5 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างผู้ต้องขังกับครอบครัว เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ มีจำนวน 9 ข้อ มีค่า t อยู่ระหว่าง 11.377 – 12.102 มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .9986

ตอนที่ 6 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างผู้ต้องขังกับเจ้าหน้าที่ มีจำนวน 9 ข้อ เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ มีค่า t อยู่ระหว่าง 9.083 – 11.257 มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .9540

ตอนที่ 7 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างผู้ต้องขังกับเพื่อน เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ มีจำนวน 16 ข้อ มีค่า t อยู่ระหว่าง 13.141 – 14.347 มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .9992

ตอนที่ 8 แบบสอบถามเกี่ยวกับทักษะชีวิตเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ มีจำนวน 19 ข้อ มีค่า t อยู่ระหว่าง 6.078 – 10.854 มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .9838

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อนำมาวิเคราะห์ ผู้วิจัยดำเนินการเป็นขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยนำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ไปขออนุญาตจากนายแพทย์ธนา นิลชัยโกวิทย์ ในการขอใช้แบบคัดกรองสุขภาพจิตไทย จี เอช คิว 60 (Thai GHQ-60)

2. ผู้วิจัยนำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ไปขออนุญาตผู้บัญชาการเรือนจำจังหวัดปทุมธานี อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี เพื่อขออนุญาตและขอความอนุเคราะห์ ในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

3. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยนำแบบสอบถามปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดปทุมธานี อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ในระหว่างวันที่ 5-15 มีนาคม 2554 จำนวน 100 ฉบับ ได้รับคืนครบทุกฉบับ

4. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดปทุมธานีตอบมาคัดเลือกแบบสอบถามที่สมบูรณ์ คือตอบคำถามครบทุกข้อ ปรากฏว่าสมบูรณ์ทุกฉบับ นำมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด และนำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

1. วิเคราะห์หาค่าสถิติพื้นฐาน โดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านส่วนตัว ปัจจัยด้านครอบครัว และปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในเรือนจำจังหวัดปทุมธานีกับทักษะชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดปทุมธานี อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (The Pearson Product Moment Correlation Coefficient)
3. วิเคราะห์ปัจจัยด้านส่วนตัว ปัจจัยด้านครอบครัว และปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในเรือนจำจังหวัดปทุมธานีที่ส่งผลต่อทักษะชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดปทุมธานี อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Stepwise Multiple Regression Analysis)

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า

1. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับทักษะชีวิต ของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดปทุมธานี อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มี 5 ปัจจัย ได้แก่ อัตมโนทัศน์ (x_4) บุคลิกภาพ (x_5) สัมพันธภาพระหว่างผู้ต้องขังกับครอบครัว (x_7) สัมพันธภาพระหว่างผู้ต้องขังกับเจ้าหน้าที่ (x_8) และ สัมพันธภาพระหว่างผู้ต้องขังกับเพื่อน (x_9)

2. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ทางลบกับทักษะชีวิต ของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดปทุมธานี อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มี 1 ปัจจัย ได้แก่ ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว (x_3)

3. ปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์กับทักษะชีวิต ของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดปทุมธานี อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มี 3 ปัจจัย ได้แก่ อายุ (x_1) ระดับการศึกษา (x_2) และ สุขภาพจิต (x_6)

4. ปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดปทุมธานี อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มี 3 ปัจจัย โดยเรียงลำดับจากปัจจัยที่ส่งผลมากที่สุดไปหาปัจจัยที่ส่งผลน้อยที่สุด ได้แก่ สัมพันธภาพระหว่างผู้ต้องขังกับเพื่อน (X_9) บุคลิกภาพ (X_5) และ สัมพันธภาพระหว่างผู้ต้องขังกับเจ้าหน้าที่ (X_8) ซึ่งปัจจัยทั้ง 3 ประการ สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนทักษะชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดปทุมธานี อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ได้ร้อยละ 48.10

5. สมการพยากรณ์ ทักษะชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดปทุมธานี อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี เขียนได้ดังนี้

5.1 สมการพยากรณ์ทักษะชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดปทุมธานี อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานีในรูปคะแนนดิบ ได้แก่

$$\hat{Y} = .166 + .436 X_9 + .157 X_5 + .039 X_8$$

5.2 สมการพยากรณ์ทักษะชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดปทุมธานี อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานีในรูปคะแนนมาตรฐาน ได้แก่

$$Z = .453 X_9 + .289 X_5 + .221 X_8$$

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาคครั้งนี้ อภิปรายผลได้ดังนี้

1. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับทักษะชีวิต ของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดปทุมธานี อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มี 5 ปัจจัย ได้แก่ อัตมโนทัศน์ (x_4) บุคลิกภาพ (x_5) สัมพันธภาพระหว่างผู้ต้องขังกับครอบครัว (x_7) สัมพันธภาพระหว่างผู้ต้องขังกับเจ้าหน้าที่ (x_8) และ สัมพันธภาพระหว่างผู้ต้องขังกับเพื่อน (x_9) อภิปรายผลได้ดังนี้

1.1 อัตมโนทัศน์ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับทักษะชีวิต ของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดปทุมธานี อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่า ผู้ต้องขังที่

มีอัตมโนทัศน์ที่มีทักษะชีวิตเหมาะสมมาก ทั้งนี้เพราะ ผู้ต้องขังคือบุคคลที่ถูกจำกัดสิทธิเสรีภาพในด้านต่างๆ ขาดอิสรภาพในการแสดงออก ต้องห่างไกลครอบครัวมาอยู่ภายใต้กฎระเบียบที่เคร่งครัดอาจทำให้เกิดอารมณ์หรือความรู้สึกที่เคร่งเครียด ซึ่งอาจทำให้ผู้ต้องขังแสดงอารมณ์หรือความรู้สึกที่แตกต่างกันออกไป ดังนั้นผู้ต้องขังที่มีอัตมโนทัศน์ดี เป็นคนที่รับรู้ตนเองตามความเป็นจริง ทำให้เกิดการยอมรับตนเอง ทำให้ผู้ต้องขังสามารถรับรู้ที่ตนเองนั้นรู้สึกอย่างไร สามารถประเมินตนเองได้ว่าบุคคลที่ที่อยู่ร่วมกับตนเองอย่างไร สามารถเปลี่ยนแปลงตนเองให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมและสภาพความเป็นอยู่ ทั้งนี้เกิดมาจากการเรียนรู้และประสบการณ์ของผู้ต้องขัง ดังที่ ลักขณา สิริวัฒน์ (2544: 134) กล่าวว่า อัตมโนทัศน์ เป็นความคิดเห็น ความรู้สึก เจตคติที่บุคคลมีต่อตนเอง ซึ่งพัฒนามาจาก ปฏิสัมพันธ์ระหว่างอินทรีย์และสิ่งแวดล้อม จะเปลี่ยนแปลงโดยอาศัยวุฒิภาวะและการเรียนรู้อันเกิดจากประสบการณ์ที่บุคคลตอบสนองความต้องการนั่นเอง

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า อัตมโนทัศน์ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับทักษะชีวิต ของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดปทุมธานี อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี

1.2 บุคลิกภาพมีความสัมพันธ์ทางบวกกับทักษะชีวิต ของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดปทุมธานี อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่า ผู้ต้องขังที่มีบุคลิกภาพแบบเอ มีทักษะชีวิตเหมาะสมมาก ทั้งนี้เพราะบุคลิกภาพแบบเอ ได้แก่ บุคคลที่รักความก้าวหน้า ชอบฟันฝ่าอุปสรรค ชอบทำงานให้ประสบความสำเร็จ และทำงานด้วยความรวดเร็ว เนื่องจากการที่ผู้ต้องขังจะต้องถูกจำกัดสิทธิและเสรีภาพให้อยู่ในสภาพแวดล้อมที่จำกัดและจำต้องอยู่ร่วมกับผู้ต้องขังรายอื่นๆภายใต้กฎเกณฑ์ที่เคร่งครัด อาจส่งผลให้เกิดความเครียดและแสดงออกมาในรูปแบบต่างๆซึ่งอาจทำให้เกิดปัญหากับผู้ต้องขังด้วยกันเองหรือกับเจ้าหน้าที่ก็ได้ ดังนั้นผู้ต้องขังที่มีบุคลิกภาพแบบเอ มักจะเข้ากับผู้อื่นได้ง่าย ไม่สร้างปัญหาให้กับผู้ใด ทำให้ผู้ต้องขังมีทักษะชีวิตที่สามารถปรับตัวและเลือกดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสม ผลการศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ไควร์เวอร์ และไวนด์เนอร์ (วรภรณ์แดงเจริญ. 2544: 44; อ้างอิงจาก Kleiwer & Weidner. 1978) ได้ทำการวิจัยเรื่องลักษณะบุคลิกภาพแบบเอ และความปรารถนาความสำเร็จพบว่า เด็กที่มีบุคลิกภาพแบบเอ มักจะทำงานสำเร็จมากกว่า และมีความเพียรพยายามเพื่อให้ประสบผลสำเร็จมากกว่า และสอดคล้องกับงานวิจัยของสุพัตรา เรืองทอง ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อปัญหาการทำงานกลุ่มของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนประชาราษฎร์อุปถัมภ์วิทยา พบว่า นักเรียนที่มีบุคลิกภาพแบบเอ มีปัญหาในการทำงานกลุ่มน้อย สามารถทำงานกลุ่มให้ประสบผลสำเร็จได้

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า บุคลิกภาพ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับทักษะชีวิต ของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดปทุมธานี อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี

1.3 สัมพันธภาพระหว่างผู้ต้องขังกับครอบครัว มีความสัมพันธ์ทางบวกกับทักษะชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดปทุมธานี อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่า ผู้ต้องขังที่มีสัมพันธภาพระหว่างผู้ต้องขังกับครอบครัวดี มีทักษะชีวิตเหมาะสมมาก ทั้งนี้เพราะสัมพันธภาพระหว่างครอบครัวเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อทัศนคติหรือพฤติกรรมของผู้ต้องขังเป็นอย่างมาก บุคคลในครอบครัวควรให้ความสำคัญต่อผู้ต้องขัง อีกทั้งควรเป็นกำลังใจหรือให้การเอาใจใส่ ไม่ซ้ำเติมในสิ่งที่ผู้ต้องขังทำผิดพลาดไปรวมทั้งเป็นที่ปรึกษายามที่ผู้ต้องขังต้องการ ทำให้ผู้ต้องขังมีทักษะชีวิตที่ดีสามารถประเมินและวิเคราะห์สถานการณ์ เพื่อตัดสินใจในการแก้ไขปัญหาทางพฤติกรรมและสังคมที่เกิดขึ้นในชีวิตได้อย่างถูกต้อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ แบควิน. (Bakwin. 1967: 121) ที่ศึกษาปัญหาของเด็กวัยรุ่น พบว่า บิดามารดาที่ให้ความรักและเอาใจใส่ดูแลลูก มีความเข้าใจในการอบรมเลี้ยงดูลูกอย่างเหมาะสม ครอบครัวนั้นย่อมจะสร้างเด็กที่มีชีวิตปกติสุข แต่ถ้าสัมพันธภาพในครอบครัวนั้นไม่มั่นคงและไม่อบอุ่น โดยมากเด็กจะมีปัญหาเรื่องความประพฤติ และจะแสดงพฤติกรรมที่เป็นการกระทำผิด หรือเด็กจะกระทำผิดโดยไม่เจตนาอันเนื่องมาจากขาดการอบรมสั่งสอนที่ดี และสอดคล้องกับงานวิจัยของกิ่งแก้ว เกษโกวิท และคณะ (2530: 85) กล่าวถึงการฝึกให้บุคคลมีจิตใจดี เข้มแข็ง อดทนอดกลั้น มั่นใจในตัวเอง เอาชนะใจตนเองได้ รวมทั้งการเอาใจใส่ดูแลอย่างใกล้ชิดจากพ่อแม่ ผู้ปกครอง น่าจะเป็นทางออกที่สำคัญในการนำไปสู่การแก้ไขปัญหา ยาเสพติด ผู้ต้องโทษส่วนใหญ่มีความรู้เรื่องยาเสพติดไม่น่าเป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้เกิดการใช้หรือไม่ใช้ยาเสพติด

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า สัมพันธภาพระหว่างผู้ต้องขังกับครอบครัว มีความสัมพันธ์ทางบวกกับทักษะชีวิต ของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดปทุมธานี

1.4 สัมพันธภาพระหว่างผู้ต้องขังกับเจ้าหน้าที่ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับทักษะชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดปทุมธานี อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่า ผู้ต้องขังที่มีสัมพันธภาพระหว่างผู้ต้องขังกับเจ้าหน้าที่ มีทักษะชีวิตเหมาะสมมาก ทั้งนี้เพราะการที่ผู้ต้องขังต้องห่างไกลจากครอบครัว และมาอยู่ภายใต้การควบคุมของเรือนจำ โดยมีเจ้าหน้าที่เป็นผู้ที่รับหน้าที่ควบคุมและดูแลผู้ต้องขังแทนบุคคลในครอบครัว ดังนั้น ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้ต้องขังและเจ้าหน้าที่เป็นสิ่งที่ช่วยส่งเสริมทักษะชีวิตของผู้ต้องขังให้ดียิ่งขึ้น การที่ผู้ต้องขังและเจ้าหน้าที่มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันโดย ผู้ต้องขังปฏิบัติต่อเจ้าหน้าที่ได้แก่ การเชื่อฟัง การให้ความเคารพนับถือ และเจ้าหน้าที่ควรปฏิบัติต่อผู้ต้องขังได้แก่ การให้ความรู้สึกเป็นกันเอง การให้ความเอาใจใส่ การให้คำปรึกษาและการชี้แนะในด้านการเป็นอยู่ต่อผู้ต้องขัง เพื่อลดความกดดัน ความตึงเครียดที่จะเกิดขึ้นในเรือนจำ สิ่งเหล่านี้จะช่วยให้ผู้ต้องขังมีทักษะชีวิตเหมาะสมมาก สามารถปรับตัวและดำเนินชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับผลการวิจัยของบุญ (วิลาศ ทองขาว. 2527:

16; อ้างอิงจาก Bult. 645 – 656) พบว่า ครูที่พยายามทำความเข้าใจกับเด็ก ให้ความเห็นอกเห็นใจ รู้จักส่งเสริมการเรียนรู้ตามความต้องการและความสนใจของเด็ก เด็กจะเรียนได้ดีและมีความสามารถในการปรับตัวได้สูง ซึ่งต่างกับครูที่มุ่งสอนโดยวิธีกดดันให้เด็กยอมรับตามความต้องการของตน ผลที่สุดเด็กจะไม่พอใจในตัวครูและเรียนได้ไม่ดีเท่าที่ควร

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่าสัมพันธภาพระหว่างผู้ต้องขังกับเจ้าหน้าที่ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับทักษะชีวิต ของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดปทุมธานี

1.5 สัมพันธภาพระหว่างผู้ต้องขังกับเพื่อน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับทักษะชีวิต ของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดปทุมธานี อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่า ผู้ต้องขังที่มีสัมพันธภาพระหว่างผู้ต้องขังกับเพื่อนดี มีทักษะชีวิตเหมาะสมมาก ทั้งนี้ เพราะผู้ต้องขังจะต้องใช้ชีวิตร่วมกับเพื่อนผู้ต้องขังตลอดเวลา การปฏิบัติตนกับเพื่อนนับว่าเป็นสิ่งสำคัญมาก เพราะการปฏิบัติตนกับเพื่อนได้อย่างเหมาะสมจะทำให้เกิดสัมพันธภาพที่ดี สามารถใช้ชีวิตร่วมกันได้อย่างมีความสุข ดังนั้นการปฏิบัติตนของผู้ต้องขังและเพื่อนเพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ได้แก่ การช่วยเหลือพึ่งพาอาศัยกัน ความห่วงใยใกล้ชิด การช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันการให้คำปรึกษาและการให้กำลังใจซึ่งกันและกันตามโอกาส ดังนั้นการประพฤติปฏิบัติตนที่เหมาะสมต่อเพื่อนคือ มีกิริยาเรียบร้อย มองโลกในแง่ดี รู้จักระวังอารมณ์ วางตัวอยู่ในฐานะที่เหมาะสม มีความจริงใจ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน สิ่งเหล่านี้จะช่วยให้สัมพันธภาพระหว่างผู้ต้องขังกับเพื่อนดีขึ้น ดังที่ รวีวรรณ แก้วลา. (2536: 90) กล่าวว่า นักศึกษาจะเรียนรู้และปรึกษาปัญหาต่างๆกับเพื่อนมากกว่าบิดามารดา เมื่อสังคัมกลุ่มเพื่อนดี นักศึกษาก็จะได้รับอิทธิพลจากเพื่อนไปด้วย หากนักศึกษามีกลุ่มเพื่อนไม่ดีก็จะส่งผลต่อสภาพจิตใจ ความรู้สึก พฤติกรรม แนวคิด การเรียนและการดำเนินชีวิตของนักศึกษา และสอดคล้องกับแนวคิดของ กรอนลันด์ (เสาวรัตน์ จุรัตน์. 2535: 116; อ้างอิงจาก Gronlund. 1959: 232) ที่กล่าวว่า เมื่อเด็กเข้าโรงเรียนจนผู้ใหญ่มอง ประสพการณ์การเข้าสังคัมย่อมกว้างขวางออกไปตามลำดับ หากทุกสิ่งทุกอย่างได้พัฒนาไปตามปกติ กล่าวคือ เมื่อถึงวัยเข้าเรียนเด็กได้มีโอกาสมีความสัมพันธ์กับเพื่อนในวัยเดียวกัน ได้รับการยอมรับนับถือจากเพื่อน เด็กจะรับรู้บทบาทของตนว่า ควรจะปฏิบัติตนอย่างไร เมื่อต้องการอยู่กับเพื่อนเด็กจะได้รู้สึกอบอุ่นใจ มีความมั่นคง เกิดความเชื่อมั่นและเมื่อมีกลุ่มเพื่อนที่ดีมีความสุข เด็กย่อมจะปรารถนาที่จะสร้างความสัมพันธ์กับคนอื่นเพิ่มขึ้น ทำให้ประสบการณ์ในการเข้าสังคัมจะเพิ่มขึ้นทุกวัน ทำให้การดำเนินชีวิตประจำวันเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ในทางตรงกันข้ามถ้าในวัยเด็กถูกเพื่อนรังเกียจ ไม่มีใครแยแส เด็กจะรู้สึกหวาดหวั่นขาดความอบอุ่น เกิดความสงสัยในตัวเอง มองโลกในแง่ร้ายและเกิดความคับข้องใจ เมื่อมีเรื่องทุกข์ร้อนก็ขาดเพื่อนที่เล่าสู่กันฟังต้องเก็บกดเอาไว้คนเดียวทำให้มีอาการเครียดอยู่เสมอหาความสุขไม่ได้ จึงทำให้ทักษะชีวิตไม่ดี

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า สัมพันธภาพระหว่างผู้ต้องขังกับเพื่อน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับ ทักษะชีวิต ของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดปทุมธานี

2. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ทางลบกับทักษะชีวิต ของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดปทุมธานี อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มี 1 ปัจจัย ได้แก่ ฐานะทางเศรษฐกิจ ของครอบครัว(x_3) อภิปรายผลได้ดังนี้

2.1 ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว มีความสัมพันธ์ทางลบกับทักษะชีวิต ของผู้ต้องขัง เรือนจำจังหวัดปทุมธานี อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดง ว่า ผู้ต้องขังที่มีฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวไม่ดี มีทักษะชีวิตเหมาะสมมาก ทั้งนี้เพราะ ผู้ต้องขัง มีฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวใกล้เคียงกัน ผู้ต้องขังมีสภาพคล้ายกัน มีความพยายามและอดทน ต่อสถานการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้น สามารถแก้ไขปัญหาต่างๆได้ จึงทำให้ผู้ต้องขังมีความมั่นใจในตนเอง เห็นคุณค่าในตนเอง และสามารถปรับตนเองให้ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขสอดคล้องกับ งานวิจัยของดลภาวงศ์ จันทรทอง(2548: 106) ที่ศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียดในการ ปฏิบัติงานของพยาบาลหน่วยอภิบาลผู้ป่วยภาวะวิกฤติในโรงพยาบาลรามาริบัติ กรุงเทพมหานคร พบว่า พยาบาลที่มีรายได้ต่อเดือนน้อย มีความเครียดน้อย ทั้งนี้เพราะพยาบาลที่มีรายได้ต่อเดือนต่ำ แต่มีรายรับที่เพียงพอกับความต้องการและมีการใช้จ่ายอย่างเพียงพอต่อการดำเนินชีวิตจึงทำให้เกิด ความพอใจกับรายได้ที่ได้รับ และสอดคล้องกับ ลอค (ผานิต สุกุลวัฒน์.2537: 22; อ้างอิงจาก Locke.1976) กล่าวว่ารายได้ต่ำกว่าเงินเดือนที่เหมาะสมเพียงพอ ทำให้ผู้ปฏิบัติงานพอใจและทำงาน อย่างมีประสิทธิภาพ

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว มีความสัมพันธ์ทางลบกับทักษะชีวิต ของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดปทุมธานี

3. ปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์กับทักษะชีวิต ของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดปทุมธานี อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มี 3 ปัจจัย ได้แก่ อายุ (x_1) ระดับการศึกษา (x_2) และ สุขภาพจิต(x_6) อภิปรายผลได้ดังนี้

3.1 อายุ ไม่มีความสัมพันธ์กับทักษะชีวิต ของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดปทุมธานี อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี แสดงว่า ผู้ต้องขังบางคนที่มีอายุมาก มีทักษะชีวิตเหมาะสมมาก ทั้งนี้ เพราะผู้ต้องขังที่มีอายุมากนั้นผ่านประสบการณ์ในการดำเนินชีวิตมายาวนาน จนทำให้เกิด ประสบการณ์การเรียนรู้ที่จะดำรงชีวิตประจำวัน ไม่ว่าจะในเรื่องของการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม การตัดสินใจในการเลือกแนวทางแก้ปัญหา รวมถึงการประพฤติปฏิบัติตนตามสภาพทางสังคมที่เกิดขึ้น ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผู้ต้องขังบางคนที่มีอายุมาก มีทักษะชีวิตเหมาะสมน้อย ทั้งนี้เพราะผู้ต้องขังบางคนในกลุ่มนี้ไม่สามารถยอมรับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไป จากที่เคยดำรงชีวิตอยู่ภายนอก เมื่อต้องมาถูกคุมขังอยู่ในเรือนจำและต้องปฏิบัติตามกฎข้อบังคับต่างๆ จะไม่ยอมเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ไม่มีความกระตือรือร้นในด้านต่างๆ และรู้สึกว่าตนเองไม่มีคุณค่า สิ้นหวังและหมดความพยายาม ซึ่งมีผลต่อความคาดหวังของการดำเนินชีวิตในอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสมโภชน์ สุขวัญ (2530: 36) ที่ศึกษาเรื่องยาเสพติดในกลุ่มวัยรุ่นไทย ผลการวิจัยพบว่า อายุไม่มีความสัมพันธ์กับวัยรุ่นที่ติดยาเสพติด จะขึ้นอยู่กับเพื่อนที่ชักชวนไปในทางที่ไม่ดี และปัญหาส่วนตัว ปัญหาครอบครัวที่เกิดความอบอุ่น การปรับตัวเข้ากับบุคคลอื่นไม่ได้ ครอบครัวแตกแยก มีสัมพันธภาพและการสื่อสารที่ไม่ดีกับบุคคลอื่น ทำให้วัยรุ่นหันไปใช้ยาเสพติดได้ง่าย

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า อายุไม่มีความสัมพันธ์กับทักษะชีวิต ของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดปทุมธานี

3.2 ระดับการศึกษา ไม่มีความสัมพันธ์กับทักษะชีวิต ของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดปทุมธานี อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี แสดงว่าผู้ต้องขังบางคนที่ได้รับการศึกษา มีทักษะชีวิตเหมาะสมมาก ทั้งนี้เพราะผู้ต้องขังที่ได้รับการศึกษามีประสบการณ์ในการเรียนรู้ทักษะต่างๆ จึงสามารถนำความรู้ที่เรียนมามานำมาปรับใช้ในการพัฒนาตนเองให้สามารถเผชิญและแก้ปัญหาได้อย่างชาญฉลาด มีประสิทธิภาพ และสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข

ผู้ต้องขังบางคนที่ได้รับการศึกษา มีทักษะชีวิตเหมาะสมน้อย ทั้งนี้เพราะผู้ต้องขังบางคนที่ได้รับการศึกษามีความคาดหวังในการดำรงชีวิตภายนอกสูงที่จะนำทักษะความรู้ต่างๆ ที่ได้ศึกษามาประกอบอาชีพที่จะนำไปสู่ความสำเร็จของตน เมื่อต้องโทษผู้ต้องขังกลุ่มนี้จึงเกิดความเครียด จนทำให้ความสามารถของตนในด้านของการคิดวิเคราะห์ในด้านการแก้ไขสถานการณ์ ความสามารถในการเผชิญสถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันลดน้อยลง สอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฬาลักษณ์ สุธงษา (2545: 65) ที่ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการกระทำผิดฐานพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษของผู้ต้องขังเรือนจำกลางคลองเปรม พบว่า ผู้ต้องขังที่จบการศึกษาในระดับประถมศึกษาอาจมีแรงจูงใจในการกระทำผิดฐานพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษสูงหรือต่ำก็ได้ ทั้งนี้เพราะผู้จบการศึกษาในระดับประถมศึกษาจะเป็นคนที่สามารถทำงานอะไรก็ได้โดยไม่ต้องเลือกงานที่จะทำ เนื่องจากพวกเขาได้รับการศึกษามาน้อยแต่จะมีความขยันและอดทนในการทำงานที่มาก แต่ถ้าบุคคลนั้นมีรายได้ที่ไม่พอใช้จ่ายในครอบครัว ก็จะต้องหารายได้พิเศษเพื่อให้มีรายได้เพิ่มขึ้นโดยไม่จำเป็นต้องใช้ทักษะในการทำงานนั้นก็ได้ ซึ่งก็คือ การค้าขายยาเสพติดจึงทำให้เกิดการกระทำผิดสูงได้

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า ระดับการศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับทักษะชีวิต ของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดปทุมธานี

3.3 สุขภาพจิตไม่มีความสัมพันธ์กับทักษะชีวิต ของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดปทุมธานี อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี แสดงว่า ผู้ต้องขังบางคนที่มีสุขภาพจิตดี มีทักษะชีวิตเหมาะสมมาก ทั้งนี้เพราะสุขภาพจิตเป็นสภาพทางด้านจิตใจของผู้ต้องขัง ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ผู้ต้องขังมีความรู้สึกที่ตนเองมีสุขภาพจิตดี มีความตระหนักรู้ในตนเอง ไม่มีความรู้สึกวิตกกังวลในการปรับตัว

ผู้ต้องขังบางคนที่มีสุขภาพจิตดี มีทักษะชีวิตเหมาะสมน้อย ทั้งนี้เพราะผู้ต้องขังอาจมีปัญหาละเลยในเรื่องของการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมในเรือนจำ จึงทำให้ผู้ต้องขังไม่สามารถปรับตัวเข้ากับเพื่อนผู้ต้องขังได้สอดคล้องกับองค์การอนามัยโลก(WTO) สุขภาพจิต หมายถึงความสามารถของบุคคลที่จะปรับตัวให้มีความสุขอยู่กับสภาพแวดล้อมและสังคมได้ดีด้วยความสมดุลทั้งกาย สังคม และการดำรงชีวิต วนิดา ไชยธวัช (2521: 1) กล่าวว่าสุขภาพจิตดี คือการปรับปรุงท่าทีของตนให้เหมาะสมกับสิ่งแวดล้อมหรือสถานการณ์เพื่อให้ความสุขเกิดขึ้นแก่ตน และบุคคลต้องมีการปรับตัวตลอดเวลาให้เข้ากับสภาพแวดล้อมหรือสถานการณ์

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า สุขภาพจิตไม่มีความสัมพันธ์กับทักษะชีวิต ของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดปทุมธานี

4. ปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดปทุมธานี อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มี 3 ปัจจัย โดยเรียงลำดับจากปัจจัยที่ส่งผลมากที่สุดไปหาปัจจัยที่ส่งผลน้อยที่สุด ได้แก่ สัมพันธภาพระหว่างผู้ต้องขังกับเพื่อน (X_9) บุคลิกภาพ (X_5) และสัมพันธภาพระหว่างผู้ต้องขังกับเจ้าหน้าที่ (X_8) อภิปรายผลได้ดังนี้

4.1 สัมพันธภาพระหว่างผู้ต้องขังกับเพื่อน ส่งผลต่อทักษะชีวิต อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นอันดับแรก แสดงว่า ผู้ต้องขังที่มีสัมพันธภาพระหว่างผู้ต้องขังกับเพื่อนดี ทำให้มีทักษะชีวิตเหมาะสมมาก ทั้งนี้เพราะผู้ต้องขังจะต้องใช้ชีวิตร่วมกับเพื่อนผู้ต้องขังตลอดเวลา การปฏิบัติตนกับเพื่อนนับว่าเป็นสิ่งสำคัญมาก เพราะการปฏิบัติตนกับเพื่อนได้อย่างเหมาะสมจะทำให้เกิดสัมพันธภาพที่ดี สามารถใช้ชีวิตร่วมกันได้อย่างมีความสุข ทำให้มีทักษะชีวิตเหมาะสมมาก ได้ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของณัญญา ผาดจันทิก (2545: 86) ที่ศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี ผลการศึกษาพบว่า ตัวแปรสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนและเพื่อนส่งผลต่อทักษะชีวิตของนักเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า สัมพันธภาพระหว่างผู้ต้องขังกับเพื่อนส่งผลต่อทักษะชีวิตเป็นอันดับแรก

4.2 บุคลิกภาพ ส่งผลต่อทักษะชีวิต อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นอันดับที่สอง แสดงว่า ผู้ต้องขังที่มีบุคลิกภาพแบบเอทำให้มีทักษะชีวิตเหมาะสมมาก ทั้งนี้เพราะบุคลิกภาพแบบเอ ได้แก่ บุคคลที่รักความก้าวหน้า ชอบฟันฝ่าอุปสรรค ชอบทำงานให้ประสบความสำเร็จ และ

ทำงานด้วยความรวดเร็ว เนื่องจากกรณีที่ผู้ต้องขังจะต้องถูกจำกัดสิทธิและเสรีภาพให้อยู่ในสภาพแวดล้อมที่จำกัดและจำต้องอยู่ร่วมกับผู้ต้องขังรายอื่นๆภายใต้กฎเกณฑ์ที่เคร่งครัด อาจส่งผลให้เกิดความเครียดและแสดงออกมาในรูปแบบต่างๆซึ่งอาจทำให้เกิดปัญหากับผู้ต้องขังด้วยกันเองหรือกับเจ้าหน้าที่ก็ได้ ดังนั้นผู้ต้องขังที่มีบุคลิกภาพแบบเอ มักจะเข้ากับผู้อื่นได้ง่าย ไม่สร้างปัญหาให้กับผู้ใด ทำให้ผู้ต้องขังมีทักษะชีวิตที่สามารถปรับตัวและเลือกดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ฟรีดแมน และโรเซนแมน (Farmer and others. 1984: 34, citing Friedman and Rosenman. 1974) ที่ศึกษาบุคลิกภาพของคนตามลักษณะพฤติกรรมที่แสดงออก โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ บุคลิกภาพแบบเอ และบุคลิกภาพแบบบี และให้ความหมายของบุคลิกภาพแบบเอและบี ดังนี้ 1. บุคลิกภาพแบบเอ หมายถึงบุคลิกภาพของผู้ที่มีพฤติกรรมของความทะเยอทะยาน ชอบความเร่งรีบ ขาดความอดทน มีความก้าวร้าว และไม่มีความเป็นมิตร 2. บุคลิกภาพแบบบี หมายถึงบุคลิกภาพของผู้ที่รักความสงบ ไม่รีบร้อน ไม่ชอบการแข่งขันมุ่งเอาชนะ สามารถแบ่งเวลาพักผ่อน และมองโลกในแง่ดี

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า บุคลิกภาพส่งผลต่อทักษะชีวิตเป็นอันดับสอง

4.3 สัมพันธภาพระหว่างผู้ต้องขังกับเจ้าหน้าที่ ส่งผลต่อทักษะชีวิต อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่า ผู้ต้องขังที่มีสัมพันธภาพระหว่างผู้ต้องขังกับเจ้าหน้าที่ทำให้มีทักษะชีวิตเหมาะสมมาก ทั้งนี้เพราะการที่ผู้ต้องขังต้องห่างไกลจากครอบครัว และมาอยู่ภายใต้การควบคุมของเรือนจำ โดยมีเจ้าหน้าที่เป็นผู้รับหน้าที่ควบคุมและดูแลผู้ต้องขังแทนบุคคลในครอบครัว ดังนั้นความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้ต้องขังและเจ้าหน้าที่เป็นสิ่งที่ช่วยส่งเสริมทักษะชีวิตของผู้ต้องขังให้ดียิ่งขึ้น การที่ผู้ต้องขังและเจ้าหน้าที่มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันโดย ผู้ต้องขังปฏิบัติต่อเจ้าหน้าที่ได้แก่ การเชื่อฟัง การให้ความเคารพนับถือ และเจ้าหน้าที่ควรปฏิบัติต่อผู้ต้องขังได้แก่ การให้ความรู้สึกเป็นกันเอง การให้ความเอาใจใส่ การให้คำปรึกษาและการชี้แนะในด้านการเป็นอยู่ต่อผู้ต้องขัง เพื่อลดความกดดัน ความตึงเครียดที่จะเกิดขึ้นในเรือนจำ สิ่งเหล่านี้จะช่วยให้ผู้ต้องขังมีทักษะชีวิตที่ดียิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของภวิภา กลับประสิทธิ์ (2547: 65) ที่ศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับทักษะชีวิตของนักศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ วิทยาลัยเทคนิคดอนเมือง เขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า สัมพันธภาพระหว่างนักศึกษากับอาจารย์ ส่งผลต่อทักษะชีวิต อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า สัมพันธภาพระหว่างผู้ต้องขังกับเพื่อนส่งผลต่อทักษะชีวิตอันดับสาม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผลจากการวิจัยในครั้งนี้ ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดปทุมธานี อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ทั้ง 3 ปัจจัย ได้แก่ สัมพันธภาพระหว่างผู้ต้องขังกับเพื่อน บุคลิกภาพ และ สัมพันธภาพระหว่างผู้ต้องขังกับเจ้าหน้าที่ ตามลำดับ ซึ่งสามารถใช้เป็นข้อมูลให้ผู้บังคับบัญชาการเรือนจำ เจ้าหน้าที่ ผู้คุม และครอบครัวของผู้ต้องขังในการหาแนวทางแก้ไขปัญหาก็ที่เกี่ยวข้องกับทักษะชีวิต ตลอดจนใช้เป็นข้อมูลในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะชีวิตของผู้ต้องขังให้ดียิ่งขึ้น

1.2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะชีวิต อันได้แก่สัมพันธภาพระหว่างผู้ต้องขังกับเพื่อน บุคลิกภาพ และ สัมพันธภาพระหว่างผู้ต้องขังกับเจ้าหน้าที่ ดังนั้นผลจากการวิจัยครั้งนี้ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น ผู้บังคับบัญชาการเรือนจำ เจ้าหน้าที่ ผู้คุม และครอบครัวของผู้ต้องขัง สามารถนำไปเป็นข้อมูลประกอบการวางแผนพัฒนาหรือหาวิธีในการส่งเสริมทักษะชีวิตของผู้ต้องขัง ดังนี้

1.2.1 สัมพันธภาพระหว่างผู้ต้องขังกับเพื่อน เจ้าหน้าที่ควรมีการพัฒนาสัมพันธภาพระหว่างผู้ต้องขังกับเพื่อน โดยจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความรักและความสามัคคีภายในเรือนจำ เช่น การแข่งขันกีฬาภายใน การให้ผู้ต้องขังที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านต่างๆมาฝึกสอนในกลุ่มเพื่อนผู้ต้องขังด้วยกันเอง เป็นต้น

1.2.2 บุคลิกภาพ เจ้าหน้าที่หรือครอบครัวของผู้ต้องขัง ควรมีการสังเกตบุคลิกภาพด้านต่างๆของผู้ต้องขัง เช่น หากผู้ต้องขังมีบุคลิกภาพแบบบีบบังคับเกินไป กล่าวคือ ผู้ต้องขังอาจจะเก็บตัวมากเกินไปจนทำให้ไม่มีเพื่อน เจ้าหน้าที่หรือผู้ที่เกี่ยวข้องควรเข้าไปพูดคุยเพื่อชักชวนให้เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆกับเพื่อนผู้ต้องขังด้วยกัน

1.2.3 สัมพันธภาพระหว่างผู้ต้องขังกับเจ้าหน้าที่ เจ้าหน้าที่ควรมีการพัฒนาสัมพันธภาพระหว่างผู้ต้องขังกับเจ้าหน้าที่ โดยจัดกิจกรรมที่เจ้าหน้าที่สามารถทำร่วมกันได้เพื่อเป็นการให้ความเคารพ เชื่อฟัง และปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าหน้าที่ โดยเจ้าหน้าที่ก็สามารถเป็นที่ปรึกษาหรือให้ความช่วยเหลือ ให้คำแนะนำแก่ผู้ต้องขัง ในยามที่ผู้ต้องขังต้องการได้

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะชีวิตของผู้ต้องขัง ในกลุ่มของผู้ต้องขังหญิงและผู้ต้องขัง ญ. เรือนจำหรือทัณฑสถานอื่นๆ

2.2 ควรพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะชีวิต ได้แก่ สัมพันธภาพระหว่างผู้ต้องขังกับเพื่อน บุคลิกภาพ และ สัมพันธภาพระหว่างผู้ต้องขังกับเจ้าหน้าที่ โดยนำไปทำการทดลองเพื่อพัฒนาปัจจัยดังกล่าวซึ่งจะช่วยพัฒนาทักษะชีวิต โดยใช้เทคนิคทางจิตวิทยา เช่น การปรับพฤติกรรม เป็นต้น

2.3 ควรศึกษาปัจจัยด้านอื่นๆ ที่ส่งผลต่อทักษะชีวิตของผู้ต้องขัง เช่น ความฉลาดทางอารมณ์ ลักษณะทางกายภาพของเรือนจำ เป็นต้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

กระทรวงสาธารณสุขและคณะ.(2541). คู่มือการสอนทักษะชีวิตเพื่อป้องกันเอดส์.

พิมพ์ครั้งที่ 2. นนทบุรี: กรมสุขภาพจิต.

กรมสุขภาพจิต.(2519) .สุขภาพจิตศึกษา. กรุงเทพฯ : กรมการแพทย์.กระทรวงสาธารณสุข

กันยา สุวรรณแสง . (2544).จิตวิทยาทั่วไป.กรุงเทพฯ: บริษัท บำรุงสาส์น จำกัด.

กำไลรัตน์ เย็นสุจิตร. (2540). การพัฒนาทักษะชีวิต : วารสารสุขภาพศึกษา.

จิตรา ทองเกิด. (2540) การพัฒนาทักษะชีวิต.เอกสารประชุมวิชาการสุขภาพศึกษาแห่งชาติ ครั้งที่ 8 .

นครปฐม: สถาบันพัฒนาสาธารณสุขอาเซียน.

จุฬาลักษณ์ สุทธิจำนง. (2545) ปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการกระทำผิดฐานพระราชบัญญัติ

ยาเสพติดให้โทษของผู้ต้องขังเรือนจำกลางคลองเปรม เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร.ปริญญา

นิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ฉวีวรรณ คล้ายนาค. (2544) ปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะชีวิตของหญิงให้บริการทางเพศที่มารับบริการใน

โรงพยาบาลบางรัก กรุงเทพมหานคร.ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ:

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ณัญญา ผาดจันทิก. (2545). ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียน

ขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานประถมศึกษา อำเภอยะบะดี จังหวัดลพบุรี.

ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่าย

เอกสาร.

นิภา นิธยานน. (2530).การปรับตัวและบุคลิกภาพ.กรุงเทพฯ: สารศึกษการพิมพ์

ประเสริฐ ตันสกุลและคณะ.(2538). ยุทธศาสตร์ทักษะชีวิตเพื่อการพัฒนาบุคลิกภาพเยาวชน.กรุงเทพฯ:

กระทรวงศึกษาธิการ”

พระมหามนตรี หลินภู (2551) การศึกษาความเครียดที่มีต่อการใช้ชีวิตภายในเรือนจำของผู้ต้องขังโดย

การให้คำปรึกษาแบบกลุ่มโดยยึดหลักอริยสัจ 4 .ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะ

แนว). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.ถ่ายเอกสาร.

ภวิกา กลับประสิทธิ์ (2547) ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับทักษะชีวิตของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตร

วิชาชีพ วิทยาลัยเทคนิคดอนเมือง เขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร.ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม.

(จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศาสตร์และคณะ(2538). การอบรมสร้างทีมวิทยากรการสอนเจตคติและทักษะเพื่อ

ป้องกันโรคเอดส์ในกลุ่มวัยรุ่น.นนทบุรี: กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข.

- _____ .(2538) *คู่มือวิทยากรกาฬกอบรม เรื่องการสอนเจตคติและทักษะเพื่อป้องกันโรคเอดส์ในกลุ่มวัยรุ่น*.นนทบุรี: กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข.
- _____ .(2538) *แนวทางการพัฒนาเด็ก วัย 6-18 ปีโครงการพัฒนาครอบครัว*. นนทบุรี: กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข.
- ปริญญา อรรถยุติ. (2543). *การเปรียบเทียบทักษะชีวิตของวัยรุ่นที่ติดยาเสพติดและไม่ติดยาเสพติดในกรุงเทพมหานคร*. ปริญญาโท กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อำนาจ กังเทเวศน์. (2543). *ผลของกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตในการป้องกันโรคเอดส์ ของนักเรียนอาชีวศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยพาณิชยกรรมราชภัฏ*. ปริญญาโท กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา) กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- WHO.(1993) . *Life Skills for Health and Development*. Geneva: WHO.
- _____ (1994). *Life Skills Education for Children and Adolescents in school*. Geneva: WHO.
- _____ (1996).*School Health Education to Prevent AID and STD*. AIDS Series No. 10 ;Geneva: WHO.
- _____ (1997). *Life Skills Education in school*. Geneva: WHO.

ภาคผนวก ก
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถาม

เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะชีวิตของผู้ต้องขัง เรือนจำจังหวัดปทุมธานี อำเภอสสามโคก จังหวัดปทุมธานี

คำชี้แจง ในการตอบแบบสอบถาม ให้ท่านตอบให้ตรงกับข้อเท็จจริงของท่านมากที่สุด แบบสอบถามประกอบด้วย 8 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนตัว

ตอนที่ 2 แบบสอบถามอัตมโนทัศน์

ตอนที่ 3 แบบสอบถามบุคลิกภาพ

ตอนที่ 4 แบบคัดกรองสุขภาพจิต ไทย จี เอช คิว 60 (Thai GHQ 60)

ตอนที่ 5 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างผู้ต้องขังกับครอบครัว

ตอนที่ 6 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างผู้ต้องขังกับเจ้าหน้าที่

ตอนที่ 7 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างผู้ต้องขังกับเพื่อน

ตอนที่ 8 แบบสอบถามเกี่ยวกับทักษะชีวิต

แบบสอบถามนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา ปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะชีวิตของผู้ต้องขัง เรือนจำจังหวัดปทุมธานี อำเภอสสามโคก จังหวัด ปทุมธานี ผู้วิจัยขอความกรุณาให้ทุกท่านตอบคำถามให้ครบทุกข้อ

ขอขอบคุณที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามครั้งนี้

นางสาวทัชชกร นาคประเสริฐ

นิสิตปริญญาโท สาขาจิตวิทยาการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนตัว

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับลักษณะของท่าน หรือเติมข้อมูลของท่านลงในช่องว่าง

1. อายุ.....ปี

2.ระดับการศึกษา

() ไม่ได้ศึกษา

() ได้รับการศึกษา

3.ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว เฉลี่ยเดือนละ บาท

ตอนที่ 2 แบบสอบถามอัตมโนทัศน์

คำชี้แจง เมื่อท่านอ่านข้อความแล้วโปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างช่องใดช่องหนึ่ง ให้ตรงกับ

ข้อเท็จจริงของท่านมากที่สุด

จริงที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของท่านมากที่สุด
จริง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของท่านมาก
จริงบ้าง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของท่านบ้างไม่ตรงบ้าง
จริงน้อย	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของท่านน้อย
จริงน้อยที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของท่านน้อยที่สุด

ข้อ	ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง บ้าง	จริง น้อย	จริง น้อย ที่สุด
1	<u>ด้านร่างกาย</u> ท่านพึงพอใจในรูปร่างหน้าตาของตนเอง				
2	ท่านมีสุขภาพพลมบูรณ์แข็งแรง				
3	ท่านไม่เคยคิดเปรียบเทียบรูปร่างหน้าตาของ ท่านกับเพื่อนๆ				
4	โดยปกติท่านมีหน้าตาแจ่มใส				
5	ท่านรู้จักข้อดีข้อเสียของตนเอง				
6	<u>ด้านความสามารถและการได้รับการยอมรับ</u> ท่านไม่กล้าแสดงความคิดเห็น				
7	ท่านเป็นที่รักของเพื่อนฝูง				
8	เมื่อท่านแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่างๆมักได้รับ การยอมรับ				
9	ท่านมักได้รับความไว้วางใจให้ทำงานต่างๆ				
10	ท่านไม่รู้ว่าท่านเก่งเรื่องอะไร				
11	<u>ด้านจิตใจ</u> ท่านมักรู้สึกที่ไม่มีมีความสุขในชีวิต				
12	ท่านรู้สึกเบื่อหน่ายกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น				
13	เวลามีเรื่องไม่สบายใจท่านจะเหงื่อออกมาก				

14	เมื่อมีปัญหาท่านจะนอนไม่หลับ					
15	ท่านรู้สึกว่าคุณค่าชีวิตของท่านยังมีค่า					

ตอนที่ 3 แบบสอบถามบุคลิกภาพ

คำชี้แจง เมื่อท่านอ่านข้อความแล้วโปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างช่องใดช่องหนึ่ง ให้ตรงกับ

ข้อเท็จจริงของท่านมากที่สุด

จริงที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของท่านมากที่สุด
จริง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของท่านมาก
จริงบ้าง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของท่านบ้างไม่ตรงบ้าง
จริงน้อย	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของท่านน้อย
จริงน้อยที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของท่านน้อยที่สุด

ข้อ	ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	จริง บ้าง	จริง น้อย	จริง น้อย ที่สุด
1	ท่านชอบทำงานที่รับผิดชอบให้เสร็จก่อนกระทำ อย่างอื่นต่อไป					
2	ท่านรู้สึกทนไม่ได้ถ้าต้องพบกับคนที่มีนิสัยเห็น แก่ตัว					
3	ท่านสามารถควบคุมตนเองได้ทุกสถานการณ์					
4	ท่านแสดงสีหน้าไม่พอใจเมื่อถูกผู้อื่นตำหนิ					
5	ท่านปรับปรุงตนเองให้มีจิตใจแจ่มใส					
6	ท่านสามารถเลือกปฏิบัติตนได้ตามสถานการณ์ ว่าควรใช้ความเด็ดขาดหรือควรใช้ความ อะลุ่มอล่วย					
7	ท่านยอมรับฟังคำวิจารณ์เกี่ยวกับความบกพร่อง ของตนเอง					
8	ท่านปรับปรุงตนเองให้ปฏิบัติภารกิจด้วยความ เบิกบาน					
9	ท่านสามารถปรับปรุงตนเองให้เป็นคนตรงต่อ เวลา					

ตอนที่ 4 แบบคัดกรองสุขภาพจิต ไทย จี เอช คิว 60 (Thai GHQ 60)

คำชี้แจง สุขภาพโดยทั่วไปของท่านในระยะ 2-3 สัปดาห์ที่ผ่านมาเป็นอย่างไรบ้าง กรุณาตอบคำถามต่อไปนี้อย่างซื่อตรงเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง () ที่ใกล้เคียงกับสภาพของท่านในปัจจุบันหรือในช่วง 2-3 สัปดาห์ที่ผ่านมามากที่สุด โดยไม่รวมถึงปัญหาที่ท่านเคยมีในอดีต และกรุณาตอบคำถามทุกข้อในระยะเวลาที่ผ่านมา

1. รู้สึกสบายและมีสุขภาพดี

() ดีกว่าปกติ () เหมือนปกติ () แย่กว่าปกติ () แย่กว่าปกติมาก

2. รู้สึกต้องการยาบำรุงให้มีกำลังวังชา

() ไม่เลย () ไม่มากกว่าปกติ () ค่อนข้างมากกว่าปกติ () มากกว่าปกติมาก

3. รู้สึกทรมานและสุขภาพไม่ดี

() ไม่เลย () ไม่มากกว่าปกติ () ค่อนข้างมากกว่าปกติ () มากกว่าปกติมาก

4. รู้สึกไม่สบาย

() ไม่เลย () ไม่มากกว่าปกติ () ค่อนข้างมากกว่าปกติ () มากกว่าปกติมาก

5. เจ็บหรือปวดบริเวณศีรษะ

() ไม่เลย () ไม่มากกว่าปกติ () ค่อนข้างมากกว่าปกติ () มากกว่าปกติมาก

6. รู้สึกคล้ายมีแรงกดดันที่ศีรษะ

() ไม่เลย () ไม่มากกว่าปกติ () ค่อนข้างมากกว่าปกติ () มากกว่าปกติมาก

7. สามารถมีสมาธิจดจ่อกับสิ่งที่กำลังทำอยู่ได้

() ดีกว่าปกติ () เหมือนปกติ () แย่กว่าปกติ () แย่กว่าปกติมาก

ตอนที่ 5 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างผู้ต้องขังกับครอบครัว

คำชี้แจง เมื่อท่านอ่านข้อความแล้วโปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างช่องใดช่องหนึ่ง ให้ตรงกับข้อเท็จจริงของท่านมากที่สุด

จริงที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของท่านมากที่สุด
จริง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของท่านมาก
จริงบ้าง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของท่านบ้างไม่ตรงบ้าง
จริงน้อย	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของท่านน้อย
จริงน้อยที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของท่านน้อยที่สุด

ข้อ	ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง บ้าง	จริง น้อย	จริง น้อย ที่สุด
1	การปฏิบัติตนของผู้ต้องขังต่อสมาชิกในครอบครัว ท่านมักจะปรึกษาปัญหาส่วนตัวกับสมาชิกในครอบครัว				
2	ท่านมักมีเรื่องขัดแย้งกับสมาชิกในครอบครัว				
3	ท่านรู้สึกอึดอัดเมื่อต้องอยู่บ้าน				
4	ท่านเคยประชดสมาชิกในครอบครัวด้วยการหนีออกจากบ้าน				
5	ท่านยอมรับความคิดเห็นของสมาชิกในครอบครัว				
6	การปฏิบัติตนของสมาชิกในครอบครัวต่อผู้ต้องขัง สมาชิกในครอบครัวให้คำปรึกษาเมื่อท่านมีปัญหา				
7	สมาชิกในครอบครัวแสดงให้เห็นที่ท่านรู้ว่ารักและห่วงใยท่าน				
8	เมื่อท่านทำความผิดสมาชิกในครอบครัวมักจะย้อนพูดถึงความผิดพลาดครั้งก่อนๆของท่าน				
9	สมาชิกในครอบครัวให้กำลังใจท่านเมื่อท่าน				

ข้อเท็จจริง					
-------------	--	--	--	--	--

ตอนที่ 6 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างผู้ต้องขังกับเจ้าหน้าที่

คำชี้แจง เมื่อท่านอ่านข้อความแล้วโปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างช่องใดช่องหนึ่ง ให้ตรงกับข้อเท็จจริงของท่านมากที่สุด

จริงที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของท่านมากที่สุด
จริง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของท่านมาก
จริงบ้าง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของท่านบ้างไม่ตรงบ้าง
จริงน้อย	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของท่านน้อย
จริงน้อยที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของท่านน้อยที่สุด

ข้อ	ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	จริง บ้าง	จริง น้อย	จริง น้อย ที่สุด
1	การปฏิบัติตนของผู้ต้องขังต่อเจ้าหน้าที่ เมื่อท่านมีปัญหาต่างๆจะปรึกษาเจ้าหน้าที่เสมอ					
2	ท่านให้ความเคารพต่อเจ้าหน้าที่					
3	ท่านไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับเจ้าหน้าที่ได้					
4	ท่านรู้สึกว่าเป็นกันเองกับท่าน					
5	การปฏิบัติตนของเจ้าหน้าที่ต่อผู้ต้องขัง เจ้าหน้าที่ไม่เปิดโอกาสให้ท่านแสดงความคิดเห็น					
6	เจ้าหน้าที่ให้การชมเชยเมื่อท่านปฏิบัติตนได้ดี					
7	เจ้าหน้าที่ให้การช่วยเหลือเมื่อท่านเกิดปัญหา					
8	เจ้าหน้าที่ไม่เป็นมิตรที่ดีต่อท่าน					
9	เจ้าหน้าที่ให้กำลังใจโดยไม่เลือกที่รักมักที่ชัง					

ตอนที่ 7 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างผู้ต้องขังกับเพื่อน

คำชี้แจง เมื่อท่านอ่านข้อความแล้วโปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างช่องใดช่องหนึ่ง ให้ตรงกับข้อเท็จจริงของท่านมากที่สุด

จริงที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของท่านมากที่สุด
จริง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของท่านมาก
จริงบ้าง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของท่านบ้างไม่ตรงบ้าง
จริงน้อย	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของท่านน้อย
จริงน้อยที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของท่านน้อยที่สุด

ข้อ	ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	จริง บ้าง	จริง น้อย	จริง น้อย ที่สุด
1	บ่อยครั้งที่ท่านช่วยเหลือเพื่อนเมื่อเพื่อนเดือดร้อน					
2	เวลาขัดแย้งกับเพื่อนท่านมักเป็นฝ่ายยอมเพราะไม่อยากเสียเพื่อน					
3	ท่านกล้าช่วยเพื่อนโดยการยอมปกปิดความผิดของเพื่อน					
4	ท่านกล้าช่วยเพื่อนโดยการยอมพูดเท็จเพื่อหลอกคนอื่น					
5	หากทราบว่าเพื่อนทำผิดพลาด ท่านอดไม่ได้ที่จะตักเตือน					
6	หากทราบว่าเพื่อนทำผิดพลาด ท่านช่วยหาทางให้เขาแก้ไขความผิดนั้น					
7	ท่านเคยทำสิ่งที่ไม่ถูกต้องตามคำสั่งเพื่อน เพราะเขาขู่ว่าจะทำร้าย					
8	ท่านเคยทำสิ่งที่ไม่ถูกต้องตามคำสั่งเพื่อน เพราะเขาขู่ว่าจะเปิดเผยความลับ					
9	เพื่อนมักเกรงใจท่าน					
10	เพื่อนมัก คล้อยตามความคิดเห็นของท่าน					

ข้อ	ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	จริง บ้าง	จริง น้อย	จริง น้อย ที่สุด
11	ท่านทนไม่ได้หากเพื่อนจะเลิกคบกับท่าน					
12	แม้รู้ว่าเพื่อนบางคนนิสัยไม่ดี ท่านก็ไม่กล้าเลิก คบ เพราะท่านมีเพื่อนน้อย					
13	แม้รู้ว่าเพื่อนบางคนอาจก่อความเดือดร้อนให้แต่ ท่านก็ไม่กล้าเลิกคบ เพราะท่านมีเพื่อนน้อย					
14	เมื่อมีความคิดไม่ตรงกับเพื่อนท่านสามารถระงับ ความโกรธได้					
15	เมื่อมีความคิดไม่ตรงกับเพื่อนท่าน ตั้งใจจะปรับ ความเข้าใจกับเพื่อน					
16	ท่านและเพื่อนๆ มีน้ำใจช่วยเหลือกันไม่ว่าจะมี ปัญหาเรื่องใด					

ตอนที่ 8 แบบสอบถามเกี่ยวกับทักษะชีวิต

คำชี้แจง เมื่อท่านอ่านข้อความแล้วโปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างช่องใดช่องหนึ่ง ให้ตรงกับข้อเท็จจริงของท่านมากที่สุด

จริงที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของท่านมากที่สุด
จริง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของท่านมาก
จริงบ้าง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของท่านบ้างไม่ตรงบ้าง
จริงน้อย	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของท่านน้อย
จริงน้อยที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของท่านน้อยที่สุด

ข้อ	ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	จริง บ้าง	จริง น้อย	จริง น้อย ที่สุด
1	ท่านไม่สามารถแก้ไขปัญหส่วนตัวได้ด้วยตัวเอง					
2	ท่านมีความกังวลว่าจะไม่สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมภายนอกได้					
3	ท่านไม่มั่นใจว่าบุคคลในสังคมจะให้การยอมรับท่านที่เคยต้องขังมาก่อน					
4	เมื่อต้องเผชิญกับอุปสรรค ท่านก็ไม่ยอมแพ้					
5	เมื่อต้องเผชิญกับความผิดหวังท่านก็ไม่ยอมแพ้					
6	ท่านรู้สึกว่าการตัดสินใจแก้ปัญหาเป็นเรื่องยากสำหรับท่าน					
7	ท่านทำความรู้จักกับผู้อื่นได้ง่าย					
8	ท่านพยายามหาสาเหตุที่แท้จริงของปัญหาโดยไม่คิดเองตามใจชอบ					
9	ท่านทุกขร้อนกับเรื่องเล็กๆน้อยๆที่เกิดขึ้นเสมอ					
10	เมื่อรู้สึกไม่สบายใจท่านสามารถผ่อนคลายตนเองได้					
11	เมื่อเกิดอุปสรรคขึ้นในชีวิตท่านคิดว่าท่านสามารถจัดการกับอุปสรรคเหล่านั้นได้					

ข้อ	ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	จริง บ้าง	จริง น้อย	จริง น้อย ที่สุด
12	เวลาไม่สบายใจท่านรับรู้ได้ว่าจะเกิดอะไรขึ้นกับตัวเอง					
13	ท่านรู้จักข้อดีข้อเสียของตนเองอย่างแท้จริง					
14	ท่านสามารถทราบความรู้สึกของคู่สนทนาได้จากการสังเกตสีหน้าท่าทาง					
15	ท่านมีจุดมุ่งหมายในชีวิตที่แน่นอน					
16	ท่านรู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนเกินของสังคม					
17	ท่านสามารถอธิบายสิ่งที่พบเห็นมาให้คนอื่นฟังเข้าใจได้ง่าย					
18	ท่านมีวิธีต่อว่าผู้อื่นอย่างนุ่มนวล					
19	ท่านมีวิธีทำให้ผู้อื่นยอมรับอย่างสงบ					

ภาคผนวก ข
ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือและคุณภาพเครื่องมือ

ตาราง 6 แสดงค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t) ของแบบสอบถามอัตนัยในทัศนีย์

ข้อ	ค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t)
1	6.642
2	6.642
3	8.544
4	6.640
5	8.816
6	9.069
7	9.386
8	8.544
9	9.338
10	8.533
11	8.640
12	9.221
13	8.640
14	7.872
15	8.771

ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .9775

ตาราง 7 แสดงค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t) ของแบบสอบถามบุคลิกภาพ

ข้อ	ค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t)
1	8.627
2	3.997
3	8.627
4	8.627
5	8.627
6	8.627
7	8.627
8	8.627
9	8.627

ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ.9891

ตาราง 8 แสดงค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t) ของแบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างผู้ต้องขังกับครอบครัว

ข้อ	ค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t)
1	11.859
2	11.937
3	11.712
4	12.102
5	11.728
6	11.937
7	11.937
8	11.337
9	11.977

ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ.9986

ตาราง 9 แสดงค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t) ของแบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างผู้ต้องขังกับ
เจ้าหน้าที่

ข้อ	ค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t)
1	11.021
2	9.359
3	11.257
4	9.359
5	11.257
6	9.359
7	9.359
8	9.083
9	9.456

ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ.9540

ตาราง 10 แสดงค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t) ของแบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างผู้ต้องขังกับเพื่อน

ข้อ	ค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t)
1	14.347
2	13.716
3	13.201
4	13.141
5	14.251
6	13.716
7	13.141
8	13.693
9	13.716
10	13.201
11	13.141
12	13.223
13	13.716
14	13.716
15	13.716
16	13.716

ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ.9992

ตาราง 11 แสดงค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t) ของแบบสอบถามทักษะชีวิต

ข้อ	ค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t)
1	6.078
2	6.448
3	9.864
4	6.518
5	10.005
6	9.652
7	9.879
8	9.952
9	9.920
10	8.775
11	10.575
12	9.937
13	10.575
14	10.854
15	9.839
16	10.376
17	10.575
18	10.395
19	10.697

ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ.9838

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ชื่อ ชื่อสกุล นางสาวทัชชกร นาคประเสริฐ
 วันเดือนปีเกิด 7 พฤษภาคม 2527
 สถานที่เกิด จังหวัดปทุมธานี
 สถานที่อยู่ปัจจุบัน 23 หมู่ 7 ต.บางหลวง อ.เมือง จ.ปทุมธานี 12000

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2545 มัธยมศึกษาปีที่ 6
 จากโรงเรียนปิยะชาติพัฒนา จ.นครนายก
 พ.ศ.2549 นิติศาสตร์บัณฑิต
 จากมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย
 พ.ศ.2554 การศึกษามหาบัณฑิต (จิตวิทยาการศึกษา)
 จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร